

EDUCATIEVE BACHELOR SECUNDAIR ONDERWIJS

Bachelorproef

Zijn zelftoetsen de toekomst?
Zelftoetsen in de cursus economie 1a van
de lerarenopleiding aan Hogeschool PXL

Voorwoord

Na een jaar lang hard werken, presenteer ik u met trots mijn bachelorproef 'Zijn zelftoetsen de toekomst?'. Het academiejaar 2020 – 2021 was een ware achtbaan, maar er waren enkele personen die mee op de rit zijn gesprongen. Die personen wil ik even bedanken.

Ten eerste wil ik mijn promotor (Ellen Rusch – lector economie) bedanken om me mijn eerste duwtje in de rug te geven en nadien ook telkens klaar te staan met feedback en tips. Ook wil ik mevrouw Klara Leekens bedanken voor de goede begeleiding in dit hele proces.

Vervolgens bedank ik mijn stageschool KSD en vooral Hilde Peeters (mentor economie) om mij zeer veel kansen te bieden en te waken over mijn welzijn als ik wat te veel hooi op mijn vork nam. Zij hielden rekening met de tijd die ik aan dit onderzoek moest spenderen en drukten soms op de pauzeknop vooraleer ik dat deed.

Daarnaast dank ik mijn ouders, Els Machiels en Paul Raeymaekers, om mij moed in te spreken en rust te bieden. Ze hebben mijn bachelorproef meerdere keren nagelezen en bleven steeds geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen.

Ten slotte bedank ik mijn vriend, Jordy Coels, om altijd geduldig te blijven. Hij heeft zich opgeofferd als testpersoon voor mijn onderzoek en gaf tips ter verbetering. Hij was mijn kritische blik en zorgde ervoor dat mijn eindproduct geperfectioneerd werd.

Ik ben zeer tevreden over mijn eindresultaat en hoop dat ik mensen kan helpen, zodat zij niet met dezelfde moeilijkheden te kampen krijgen.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Sarah Raeymaekers

14 juni 2021, Diest

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	6
1 Verkennend onderzoek	7
1.1 Oriënteren	7
1.1.1 Op zoek naar een praktijkprobleem – Aanleiding voor onderzoek	7
1.1.2 De verkennende probleemanalyse	7
1.1.3 Het praktijkprobleem beschrijven.....	8
1.2 Richten.....	8
1.2.1 Formuleren van een onderzoeksdoel	8
1.2.2 Formuleren van een onderzoeksvraag met deelvragen	8
1.2.3 De reikwijdte van de onderzoeksvraag bepalen	8
1.3 Plannen.....	9
2 Verzamelen	10
2.1 Wat is economie?.....	10
2.2 Wat zijn de voor- en nadelen van zelftoetsen?	11
2.3 Wat zijn de visies van de lectoren en studenten economie op zelftoetsen?	13
2.4 Welke platformen zijn geschikt om de zelftoetsen op te kunnen creëren?	17
2.5 Hoe kunnen deze toetsen toegepast worden in het secundair onderwijs?	19
3 Product.....	27
3.1 Fundamentele begrippen.....	27
3.2 Economische kringloop	28
3.3 Inkomen uit arbeid.....	29
3.4 Inkomen uit kapitaal	32
3.5 Inkomen uit sociale vergoedingen	33
3.6 Toevallig inkomen	34
3.7 Consumenten, sparen, belastingen.....	35
3.8 Koopkracht.....	36
3.9 Gezinsbudget.....	39
3.10 Kredieten voor gezinnen.....	40
3.11 De betaalmiddelen	41
3.12 Rechten en plichten ondernemer.....	43

3.13	Organogram, logistiek, HRM, motieven om te ondernemen	45
3.14	Bedrijfskolom.....	46
3.15	Sectoren.....	47
3.16	Ondernemingsvormen	49
3.17	Faillissement	50
3.18	Koop en verkoop	52
3.19	Kredieten voor bedrijven.....	54
3.20	Stakeholders	56
3.21	Trends in de maatschappij	56
3.22	Overzicht.....	58
3.23	Analyse	59
	Besluit	61
	Zelfreflectie.....	61
	Blik naar de toekomst	62
	Literatuurlijst	63
	Geraadpleegde werken	65
	Bijlagen	66
	Bijlage 1: interviews lectoren	66
	Bijlage 2: eerste enquête studenten	69
	Bijlage 3: resultaat eerste enquête studenten	71
	Bijlage 4: tweede enquête studenten	78
	Bijlage 5: resultaat tweede enquête studenten	79

Inleiding

De ideale manier om leerresultaten te verbeteren is voor elke student anders. Zelftoetsen zijn een tool om het leerproces in eigen handen te nemen en zo de resultaten te verbeteren. Het zijn toetsen die zichzelf verbeteren. Ze zijn zeer welkom in de cursus economie 1a aan de lerarenopleiding van Hogeschool PXL. Waarom hebben ze in die cursus een toekomst? Deze bachelorproef onderzoekt de positieve bijdrage die de toetsen kunnen leveren aan de cursus en hoe ze opgesteld dienen te worden.

De bachelorproef start met u een inzicht te geven in wat economie is en hoe de cursus economie 1a is opgedeeld. U vindt hier een korte inleiding over alles wat de literatuur onder 'economie' verstaat. Vervolgens komt u te weten wat de voor- en nadelen van zelftoetsen zijn voor zowel de studenten als de lectoren economie. In het derde hoofdstuk volgen de visies van beide actoren. Hoofdstuk twee en drie zijn gebaseerd op enquêtes bij de studenten, interviews bij de lectoren en eerder onderzoek. Het vierde hoofdstuk bestaat uit een onderzoek naar de geschikte platformen om de zelftoetsen op te creëren. Elk platform wordt beoordeeld op zijn mogelijkheden qua variatie in vragen, mogelijkheid tot feedback, et cetera. Ten slotte wordt er in het laatste hoofdstuk een vergelijking gemaakt tussen de inhoud van de cursus economie 1a en de leerplandoelstellingen van de eerste en tweede graad secundair onderwijs (katholiek en GO! onderwijs).

Op basis van de resultaten van enquêtes bij studenten en interviews bij lectoren werd er een nood vastgesteld aan zelftoetsen. Zo ontstonden de zelftoetsen op het platform Blackboard. Dit is het platform dat gebruikt wordt door Hogeschool PXL. De zelftoetsen kan u vinden in het deel 'product'. Ze staan geordend per hoofdstuk en elke vraag bevat feedback bij een juist en fout antwoord.

1 Verkennend onderzoek

1.1 Oriënteren

1.1.1 Op zoek naar een praktijkprobleem – Aanleiding voor onderzoek

Ik heb het praktijkprobleem 'ontwikkel zelftoetsen in Blackboard voor de bestaande cursus economie 1a in de lerarenopleiding' gekozen, omdat het mijn interesse heeft opgewekt. Ik heb deze cursus ook gevolgd en vind dat zelftoetsen een meerwaarde zouden kunnen bieden voor zowel de studenten als voor de lector. De studenten kunnen zo testen of ze mee zijn met de leerstof. De lector verkrijgt informatie over welke studenten eventuele moeilijkheden hebben.

1.1.2 De verkennende probleemanalyse

Brainstorm:

- handig voor student en lector;
- alleen op Blackboard;
- misschien ook op Microsoft Forms, Smartschool, Xerte of Educaplay;
- mogelijkheden i.v.m. tijd en moeilijkheidsgraad;
- uitbreiding naar het secundair onderwijs;
- extra feedback;
- invloed op lector;
- invloed op studenten;
- hoeveel oefeningen per reeks;
- het nut van zelf(evaluatie)toetsen.

Literatuurverkenning:

- Nationale Bank van België. (2014, 1 september). *Wat is economie?* http://www.nbbmuseum.be/doc/infosheets/fiche_information_NL_01.pdf?v20120919;
- Cursus economie 1a;
- KU Leuven. (2021, 20 januari). *Zelfevaluatie*. <https://www.kuleuven.be/onderwijs/evalueren/feedback/zelfevaluatie>;
- Blackboard Inc. (2009, januari). *Blackboardlearn: Handleiding voor cursusleiders*. Toledo KU Leuven. https://toledo.kuleuven.be/Manuals/Blackboard/BB9_Docentenhandleiding
- KlasCement. (2014). *Handleiding Educaplay*. <https://www.klascement.net/downloadbaarlasmateriaal/47635/handleiding-educaplay/>;
- Ik heb de webinar van Microsoft Forms gevolgd en weet nu hoe dit werkt.;
- Ritzen, M., & de Kleijn, R. (2012). *Formatieve online zelftoetsen in het onderwijs: conclusies en aanbevelingen*. <https://tauu.uu.nl/wp-content/uploads/2015/01/Formatieve-online-zelftoetsen-in-het-onderwijs-conclusies-en-aanbevelingen2.pdf>.

Perspectiefwisseling:

- Wat is volgens mij het probleem?
1. Studenten testen te weinig of ze de leerstof wel écht kennen en kunnen toepassen op oefeningen. Als er gevraagd wordt of ze iets kunnen uitleggen, lukt dit vaak niet. Ze leren theorie en zelfs oefeningen vaak uit het hoofd. Het is belangrijk dat studenten sneller tot het besef komen dat er bijsturing nodig is.
  2. Lectoren (/ leerkrachten) komen te laat te weten of hun studenten (/ leerlingen) iets niet begrijpen. Het is belangrijk om het vroeger te weten te komen dat studenten problemen hebben en dat kan via de zelftoetsen. De werking van sommige platformen is soms gecompliceerd. Dit verklaart de nood aan een duidelijke oplossing.

- Betrokken partijen en hun perspectieven?
- 1. De leerlingen/studenten: Zij zullen de zelftoetsen maken. Ze krijgen zo een zicht op hun kennis en waar er zich eventueel problemen situeren.
- 2. Ouders: Zij zullen dankzij de zelftoetsen te weten komen waar de problemen zich bevinden en kunnen dan eventuele hulp inschakelen. Bijvoorbeeld onder de vorm van bijles.
- 3. Leraren: Zij kunnen gebruik maken van een geschikt platform om zelftoetsen te ontwikkelen. Als de leerlingen de toetsen maken, krijgt de leerkracht een overzicht van leerlingen met eventuele problemen.

Nieuwe inzichten? Na deze verkenning ben ik tot de conclusie gekomen dat het praktijkprobleem veel breder is dan het aanbieden van een soort handleiding. Ik wil me ook focussen op het nut van de zelftoetsen en hoe het de studenten kan helpen.

1.1.3 Het praktijkprobleem beschrijven

In de lerarenopleiding worden er allerlei instrumenten ontwikkeld om de studenten te ondersteunen. De module 'economie 1a' in de opleiding leerkracht secundair onderwijs met keuzevak economie bevat nog geen instrument dat peilt naar het beheersingsniveau van de studenten. Om te kunnen testen of studenten economie de leerstof onder de knie hebben of niet, is er nood aan zelftoetsen. Ten eerste is dit handig voor de studenten, omdat zij een beter beeld hebben van wat ze beheersen. Ten tweede zal de lector de zelftoetsen kunnen gebruiken als reflectie op zijn/haar lesmethode. De zelftoetsen zullen gemaakt worden na elk hoofdstuk uit de cursus economie 1a. Voornamelijk zullen deze toetsen te vinden zijn op Blackboard, maar er zijn ook andere platformen die mogelijkheden bieden.

1.2 Richten

1.2.1 Formuleren van een onderzoeksdoel

Het ontwikkelen van zelftoetsen voor de bestaande cursus economie 1a in de lerarenopleiding.

1.2.2 Formuleren van een onderzoeksvraag met deelvragen

Hoe kunnen zelftoetsen een positieve bijdrage leveren aan de bestaande cursus economie 1a in de lerarenopleiding?

1.2.3 De reikwijdte van de onderzoeksvraag bepalen

1. Wat is economie?
2. Wat zijn de voor- en nadelen van zelftoetsen?
3. Wat zijn de visies van de lector en studenten economie op zelftoetsen?
4. Welke platformen zijn geschikt om de zelftoetsen op te kunnen creëren? (mogelijkheden ontdekken, op welke manier toetsen opstellen,...)
5. Hoe kunnen deze toetsen toegepast worden in het secundair onderwijs? (inhouden)

1.3 Plannen

Deelvraag	Onderzoeksactiviteit	Deadline
Wat is economie?	Literatuurstudie	31 mei 2020
Wat zijn de voor- en nadelen van zelftoetsen?	Literatuurstudie + enquête bij studenten en interview met lectoren	Einde semester 1 na enquêtes
Wat zijn de visies van de lector en studenten economie op zelftoetsen?	Enquête bij studenten + interview met lectoren economie	Semester 1: verwachtingen Semester 2: evaluatie
Welke platformen zijn geschikt om de zelftoetsen op te kunnen creëren?	Literatuurstudie	15 november 2020
Hoe kunnen deze toetsen toegepast worden in het secundair onderwijs?	Literatuurstudie (leerplannen raadplegen en cursus economie 1a) + interview met leerkrachten economie in stagescholen	Literatuurstudie: 15 november 2020 Onderzoek in school: Stageperiode
Opstellen zelftoetsen	Opstellen toetsen en raadplegen handleidingen	Einde semester 1 31 januari 2021
Uittesten zelftoetsen	Uittesten toetsen op studenten economie in het eerste jaar met op het einde enquête	Semester 2 2021

2 Verzamelen

2.1 Wat is economie?

Economie wordt vaak geassocieerd met geld, maar het is breder dan dat. Het begrip economie wordt gedefinieerd door de Dikke Van Dale Online als het geheel van de financiële voorzieningen, de handel en industrie van een land. Economie kan ook bekeken worden als een wetenschap. De Universiteit van Leiden beschrijft economie als de wetenschap die zich bezighoudt met de bestudering van het menselijk gedrag voor zover dit samenhangt met het streven naar bevrediging van behoeften. Een land of individuen moeten keuzes kunnen maken om een maximale behoeftebevrediging te bereiken. Niet iedereen kan dezelfde keuzes maken, omdat ze soms niet over voldoende middelen beschikken en er schaarse middelen zijn (bijvoorbeeld grondstoffen) (Economie vandaag, 2018; Nationale Bank van België, 2014).

Er bestaan twee 'soorten' economieën namelijk de micro- en macro-economie. Micro-economie bestudeert het gedrag van individuele producenten en consumenten. Bij de producenten gaat het over onder andere de producten en de investeringen. Bij de consumenten gaat het over wat ze consumeren met hun inkomen en/of ze al dan niet sparen. Macro-economie richt zich op alle bedrijven, gezinnen en de overheid. Het gaat over de economie als een geheel zoals bijvoorbeeld de totale werkloosheid van een land (Economie vandaag, 2018; Universiteit Leiden, 2018).

Deze bachelorproef richt zich op de basiskennis van de economie. Studenten in de lerarenopleiding aan Hogeschool PXL krijgen in hun eerste semester van het eerste jaar de cursus economie 1a. De cursus bestaat uit drie grote thema's namelijk de inleiding, de gezinnen en de bedrijven. Hieronder vindt u alle hoofdstukken per thema:

Thema	Hoofdstukken
Inleiding	<ul style="list-style-type: none"> - Fundamentele begrippen - Economische kringloop
Gezinnen	<ul style="list-style-type: none"> - Inkomen uit arbeid - Inkomen uit kapitaal - Inkomen uit sociale vergoeding - Toevallige inkomsten - Consumeren, sparen en belastingen - Koopkracht - Gezinsbudget - Kredieten voor gezinnen - De betaalmiddelen
Bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> - Rechten en plichten van een ondernemer - Organogram, logistiek, HRM, motieven om te ondernemen - Bedrijfskolom - Sectoren - Ondernemingsvormen - Faillissement - Koop en verkoop - Kredieten voor bedrijven - Stakeholders

Conclusie: Na het onderzoeken van de deelvraag 'Wat is economie?' kunnen we concluderen dat economie vooral te maken heeft met de keuzes die men maakt om maximale behoeftebevrediging te bereiken. De economie wordt opgedeeld in twee soorten namelijk de micro- en macro-economie. Micro-economie onderzoekt het gedrag van individuen en macro-economie onderzoekt het totale plaatje.

2.2 Wat zijn de voor- en nadelen van zelftoetsen?

Zelftoetsen zijn toetsen die studenten kunnen maken om te testen of ze de leerstof begrijpen zonder dat het resultaat meetelt in de eindbeoordeling. Ze zijn formatief van aard, omdat de nadruk ligt op feedback en niet zo zeer op een quotatie. Ze kunnen zowel online als op papier worden afgenomen. Deze bachelorproef focust zich op online zelftoetsen (Universiteit Utrecht, 2012).

Er zijn twee vormen van toetsing: formatieve en summatieve toetsing. Zoals reeds eerder vermeld, behoren zelftoetsen tot formatieve toetsing. Formatieve toetsen beoordelen het proces en zorgen voor bijsturing, bijvoorbeeld een zelftoets om je voor te bereiden op een examen. Bij een formatieve toets speelt feedback de belangrijkste rol. Feedback helpt studenten groeien en kan ingezet worden in verschillende fasen van het leerproces. Bij zelftoetsen kan er na elke vraag feedback worden gegeven. Dit zorgt ervoor dat studenten duidelijk weten waar ze nog moeilijkheden ervaren en waar ze dus extra op moeten focussen. Ten slotte stimuleert formatief evalueren eigenaarschap en zelfsturing. Het verschil tussen formatieve en summatieve toetsing is dat bij summatieve toetsing enkel het eindproduct wordt beoordeeld, bijvoorbeeld een examen. Bij deze toetsen wordt informatie-arme feedback gegeven en wordt de feedback hooguit na de prestatie gegeven. Dit zorgt ervoor dat het eigenlijk al te laat is om nog te kunnen bijsturen (Universiteit Antwerpen, 2017; van der Kaap, 2018).

Volgens het onderzoek van Magda Ritzen en Renske de Kleijn hebben online zelftoetsen volgende voordelen:

- Ze hebben een positieve invloed op het leerproces en/of het leerresultaat van studenten. Studenten die de zelftoetsen maakten, behaalden betere resultaten op de daaropvolgende summatieve toetsen. Zelftoetsen zorgen voor een beter resultaat en daar hebben studenten baat bij.
- Studenten worden gestimuleerd om actiever te leren door de mogelijkheden van de toetstool en de vormgeving van de zelftoetsing. Dit is een voordeel, omdat het actiever leren beter in het geheugen blijft dan passief leren. Studenten vertelden aan elkaar hoe ze aan een antwoord gekomen waren en gaven aan dat de inzet van de zelftoetsen hen stimuleerde om te leren.
- Wanneer de studenten weten wat de functie is van een online zelftoets, zal de motivatie verhogen voor het maken van de zelftoets. Studenten kennen graag het nut van iets dat ze maken. Zelftoetsen zijn gemaakt voor de student zelf om een beeld te vormen van hun voortgang en van het eindexamen. Hier is het voordeel dan ook weer dat wanneer ze het nut kennen ze het gaan maken. De zelftest uitvoeren zorgt voor een beter leerresultaat.
- De kwaliteit van de feedback. Door feedback te geven aan een student krijgt deze meer inzicht in zijn/haar eigen prestatie. Het werkte ook motiverend.
- Door het maken van zelftoetsen worden zowel de lector als de studenten in opleiding gestimuleerd om na te denken over de functie van online zelftoetsen. De studenten en lector kregen zo een beter beeld over de misconcepties van studenten, de aanpak van de lector, enzoverder.

Volgens onderzoek van Magda Ritzen en Renske de Kleijn is het een nadeel dat je als lector studenten niet kan verplichten de zelftoetsen te maken, zelfs niet door er een beloning aan vast te hangen zoals bijvoorbeeld bonuspunten. Uit de resultaten bleek dat het toekennen van een beloning niet bevorderlijk was voor het leerproces. De motivatie moet van de student zelf komen. Je kan het doel van de toets wel benadrukken en zorgen voor een motiverende vorm. De Universiteit van Antwerpen stelt dat het opstellen van formatieve toetsen de eerste keer een relatief grote tijdsinvestering is. Nadien kunnen de toetsen wel gerecupereerd worden via Blackboard. De lector moet de toetsen enkel nog nakijken om eventueel vragen te updaten.

Om te weten te komen wat studenten en lectoren economie als voor- en nadelen ervaren aan zelftoetsen werden drie interviews bij lectoren en een enquête bij studenten economie van de lerarenopleiding aan Hogeschool PXL afgenomen. De resultaten kunnen geraadpleegd worden in bijlagen één en drie.

De resultaten van de enquête en de interviews wijzen uit dat de voordelen van online zelftoetsen voor studenten de volgende zijn. De studenten geven aan dat ze dankzij zelftoetsen inzicht zouden krijgen in hoeverre ze de leerstof beheersen. Ze komen te weten waar ze fouten maken en hoe ze deze kunnen oplossen. Tevens bieden zelftoetsen extra oefenmogelijkheden. Deze helpen de leerstof beter te verwerken en eventueel de slaagkansen te verhogen. De toetsen zouden ook voor meer zekerheid kunnen zorgen. Als een toets goed is gegaan, bevestigt dit dat de student goed bezig is. De lectoren halen dezelfde voordelen als de studenten aan. Ze menen dat zelftoetsen het leerrendement verhogen, omdat de studenten meer met de leerstof bezig zijn. De zelftoetsen worden geplaatst op het platform Blackboard. Dit is specifiek gekozen, zodat studenten alles op één plaats kunnen terugvinden. Het laatste voordeel is de flexibiliteit. Studenten kunnen kiezen wanneer ze een zelftoets willen maken. Dit kan als naverwerking van een bepaalde les, tijdens het studeren voor het examen, et cetera.

Volgens de resultaten van de enquête en de interviews worden volgende nadelen aangegeven van online zelftoetsen voor studenten. De studenten stellen dat als je zelftoetsen niet verplicht er een kans is dat studenten geen gebruik maken van extra oefenmogelijkheden. Het onderzoek van Magda Ritzen en Renske de Kleijn beaamt dit. Bij sommige vragen zouden studenten kunnen gokken (bijvoorbeeld meerkeuzevragen). Ze krijgen dan het gevoel dat ze de leerstof beheersen, maar dat kan louter geluk zijn. Ten slotte kunnen zelftoetsen zorgen voor onzekerheid, demotivatie en meer druk wanneer het resultaat slecht is. De lectoren geven aan dat studenten een foutieve verwachting kunnen krijgen van het examen indien de vragen niet gelijk qua niveau op de vragen van het examen. Op zelftoetsen worden er vaak gesloten vragen gesteld, omdat ze zichzelf moeten verbeteren. Een examen daarentegen bestaat grotendeels uit open vragen. Het laatste nadeel is volgens de lectoren dat de studeren dit als extra werklast kunnen bekijken in plaats van een extra oefenkans.

De resultaten van de enquête en de interviews wijzen uit dat de voordelen van online zelftoetsen voor lectoren de volgende zijn. De studenten presumeren dat lectoren een beter beeld krijgen over waar de pijnpunten zich bevinden. Ze kunnen deze meteen aanpakken door een herhaling in te bouwen of er nadruk op te leggen. Lectoren kunnen dankzij zelftoetsen reflecteren over hun lesaanpak en indien nodig bijsturen. De lectoren stellen dat ze inderdaad een beter beeld krijgen over moeilijkheden bij studenten. Wanneer er slecht gescoord wordt op bepaalde hoofdstukken kan dit de basis zijn voor een monitoraat. In het monitoraat kan de lector extra nadruk leggen op deze hoofdstukken en zo slaagkansen verhogen. Alle zelftoetsen bevinden zich op Blackboard. Ook voor de lectoren is het handig dat alles op hetzelfde platform te vinden is. In Blackboard kunnen 'learning analytics' (analyse van de leerresultaten) ingebouwd worden, waarmee de lectoren de resultaten van het leerrendement kunnen bekijken. Ten laatste bieden de zelftoetsen zekerheid voor de lectoren, want ze weten dat de studenten bezig zijn met de leerstof te verwerken.

Volgens de resultaten van de enquête en de interviews worden volgende nadelen aangegeven van online zelftoetsen voor lectoren. De studenten veronderstellen dat er soms geen goed beeld gevormd kan worden, omdat sommige studenten hun boeken zullen gebruiken of ze bepaalde hoofdstukken nog niet geleerd hebben. Bepaalde vraagsoorten (bijvoorbeeld ja/nee-vragen) laten gokken toe. Er wordt ook aangehaald dat de werkdruk zou toenemen. De lectoren geven ongeveer dezelfde nadelen aan. Het nadeel van de werkdruk wordt aangehaald net zoals het verkeerde beeld dat geschept kan worden indien studenten de

zelftoetsen niet eerlijk zouden invullen. Ten slotte zullen de zelftoetsen soms moeten worden geüpdatet door bijvoorbeeld hervormingen.

De resultaten van de enquêtes bij de studenten moeten even kritisch bekeken worden. Zo kunnen zelftoetsen wel gelijkaardig zijn aan het examen, maar moet niet elke vraag een examenvraag zijn. Op het examen van economie 1a zullen er bijvoorbeeld geen meerkeuzevragen gesteld worden. Deze zullen wel voorkomen in een online zelftoets. Een student haalde aan dat er telkens een stapsgewijze oplossing bij de oefeningen aanwezig moet zijn. Het platform 'Blackboard' is echter beperkter dan de website van Economie Vandaag (handboek in de modules economie 2a en 2b). Bij oefeningen zoals loonberekening en annuïteiten zal dit zeker stapsgewijs uitgelegd worden in mate de van het mogelijke.

Conclusie: Zelftoetsen bieden heel wat voordelen die opwegen tegen de nadelen zowel voor de lectoren als de studenten economie. Volgens de eerdere onderzoeken, de enquêtes bij de studenten en de interviews bij de lectoren zijn de volgende voordelen voor studenten: de extra oefenmogelijkheden zouden de leerprestaties van de studenten verbeteren, de flexibiliteit en de goede feedback zouden voor motivatie zorgen. De voordelen voor de lectoren zijn het vroegtijdig opsporen van bepaalde moeilijkheden bij studenten, zodat ze daarop kunnen inspelen en de zekerheid dat studenten bezig zijn met de verwerking van de leerstof. De nadelen voor studenten zijn dat een zelftoets niet verplicht is, waardoor de motivatie van de student zelf zal moeten komen zonder dat hij of zij een beloning verwacht. Ook zouden eventuele slechte resultaten voor demotivatie kunnen zorgen. Er is één groot nadeel voor de lectoren en dat zou de werkdruk zijn door het opstellen van de zelftoetsen.

2.3 Wat zijn de visies van de lectoren en studenten economie op zelftoetsen?

Om de gegevens te bekomen over de visies van de lectoren economie op zelftoetsen is er driemaal een interview afgenomen. De lectoren weten wat zelftoetsen zijn en hebben een kleine introductie gekregen over deze bachelorproef.

De lectoren benadrukken dat zelftoetsen een meerwaarde zouden kunnen bieden aan de cursus economie 1a. Zowel voor de lectoren als de studenten zijn er meer voordelen dan nadelen. De voor- en nadelen kunnen teruggevonden worden in de vorige vraag.

De verwachtingen van de lectoren in verband met de zelftoetsen kunnen opgedeeld worden in vier grote onderdelen. Ten eerste zijn de lectoren het eens dat de hoeveelheid vragen moet afgesteld zijn op het hoofdstuk. De hoeveelheid kan variëren tussen drie tot tien vragen per hoofdstuk. Uiteindelijk moeten er voldoende vragen voorzien worden om alle doelstellingen te behalen. Vervolgens zijn de lectoren het eens over de soorten vragen. Ze verwachten dat er voldoende variatie is qua gesloten vragen. Open vragen zijn praktisch niet mogelijk in Blackboard (en op andere platformen), omdat er veel kan fout gaan in het juist of fout rekenen van een antwoord. Ten derde zijn de meningen over het onderdeel 'moeilijkheidsgraad' verdeeld. Twee lectoren geven aan dat de moeilijkheidsgraad bepaald moet zijn en dus gelijkend op het examen. De andere lector vindt dat er gewerkt moet worden met een basisniveau en dat er daarna een gradatie is naar een hoger of lager niveau. Ten slotte is er een consensus over de mogelijkheid tot feedback. De lectoren geven aan dat de feedback alleen mogelijk moet zijn na de toetsen/vragen. De studenten krijgen feedback na elke vraag bij een juist of een fout antwoord. Bij oefeningen wordt er een stappenplan voorzien, zodat de student na kan gaan waar hij/zij een fout heeft gemaakt. Wanneer er toch extra feedback gevraagd wordt door de studenten zal deze de basis van het monitoraat vormen.

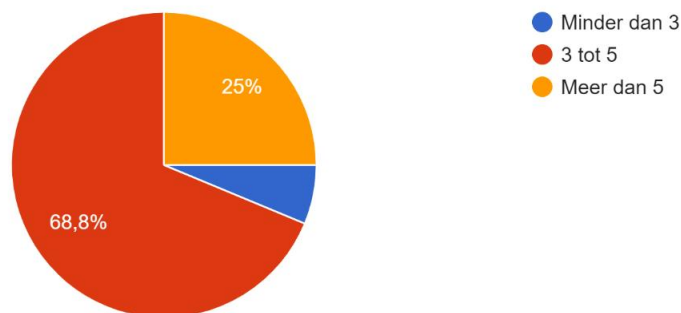
Om de gegevens te bekomen over de visies van de studenten economie op zelftoetsen is er een enquête afgenomen. Zestien studenten (53,33%) van de lerarenopleiding secundair onderwijs met het keuzevak economie van Hogeschool PXL hebben deze enquête ingevuld. Slechts één student heeft nog nooit gehoord van zelftoetsen, maar na een korte introductie heeft hij of zij de enquête ingevuld. In bijlage drie kunnen alle individuele resultaten van de enquête teruggevonden worden.

Op de vraag of zelftoetsen een meerwaarde kunnen bieden aan de cursus economie 1a heeft geen enkele student 'neen' geantwoord. Elf studenten antwoordden 'ja' en vijf 'misschien'. De studenten geven aan dat een zelftoets een beeld geeft over welke leerstof je beheerst en welke nog niet. Ze kunnen zich na zo'n toets gericht gaan bijsturen. Naar de examenperiode toe bieden zelftoetsen ook enkele voordelen. De studenten geraken gewend aan de vraagstelling, ze krijgen extra oefenmogelijkheden, zelftoetsen helpen bij de verwerking van de leerstof, et cetera.

De vraagstelling van een examen en een zelftoets verschillen wel. Op een examen worden meer open vragen gesteld terwijl er bij een zelftoets meer gewerkt wordt met gesloten vragen. Verder in de bespreking van de enquête wordt er aangehaald dat er toch nood is aan open vragen. Hier zal rekening mee gehouden worden bij het opstellen van de toetsen. Qua niveau van de vraagstelling zal een zelftoets lijken op het niveau van een examen. Niet alles kan hetzelfde zijn, dus soms zullen er makkelijkere of moeilijker vragen aan bod komen.

3. Hoeveel vragen zou u aanraden per hoofdstuk?

16 antwoorden

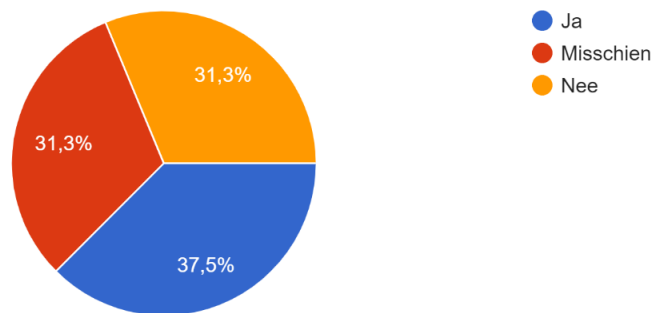
De zelftoetsen moeten een bepaald aantal oefeningen bevatten, maar daar zijn de meningen van de studenten verdeeld. Bijna zeventig procent van de studenten vindt drie tot vijf oefeningen voldoende, 25 procent stelt dat meer dan vijf oefeningen nodig zijn en slechts 6,3 procent (één persoon) vindt dat drie oefeningen voldoende zijn. Sommige hoofdstukken uit de cursus economie 1a vragen meer oefeningen dan anderen. Er zal hier ook rekening mee gehouden worden in de uitwerking van het product. Elke zelftoets zal tussen de drie en vijf oefeningen bevatten. Dit is afhankelijk van de grootte van een hoofdstuk. In samenspraak met de lector economie (mevrouw Ellen Rusch) zal er gekozen worden voor het juiste aantal.

De studenten hebben de module 'economie 1a' al gevolgd en weten welke soorten vragen ze graag zouden zien terugkomen in de zelftoetsen. De meest gevraagde vraagsoort is de inzichtvraag en de meerkeuzevraag. De ja/nee-vraag is slechts door vijf respondenten aangeduid. De open vragen (negen keer aangevinkt) hebben de voorkeur boven de gesloten vragen (vijf keer aangevinkt). Één student meldt dat zelftoetsen soortgelijke vragen zoals de vragen op een examen moeten bevatten en een andere student zou graag vragen met actualiteit zien terugkomen. Zelftoetsen bevatten meestal gesloten vragen, maar er is toch

nood aan open vragen. Voor de gesloten vragen zal de focus gelegd worden op meerkeuzevragen en juist/fout vragen. De juist/fout vragen komen terug op het examen van economie 1a en zullen dus zeker een goede voorbereiding bieden op het examen. Er zal geen enkele ja/nee vraag te vinden zijn in de zelftoetsen, omdat de studenten dit niet willen zien terugkomen.

5a. Zou u graag de mogelijkheid krijgen om te kunnen kiezen voor een bepaalde moeilijkheidsgraad?

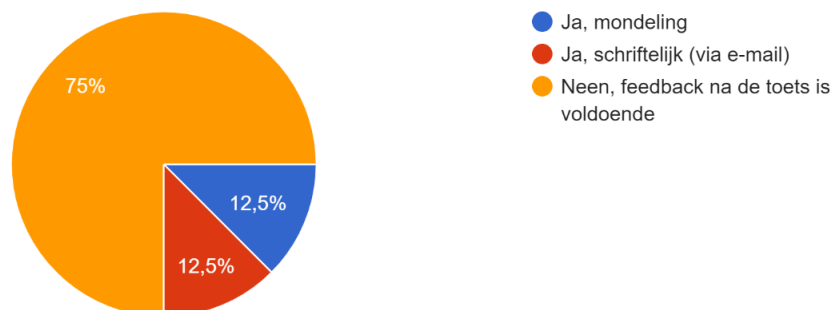
16 antwoorden

Een kleine meerderheid zou graag de mogelijkheid krijgen om te kunnen kiezen voor een bepaalde moeilijkheidsgraad. Vijf studenten hebben ‘misschien’ geantwoord en vijf anderen hebben ‘nee’ geantwoord. De verklaring hiervoor is dat studenten graag hetzelfde niveau van vragen zouden krijgen als het niveau op het examen. Er zou ook een kans zijn dat studenten zich gaan onderschatten en dan vallen ze door de mand op het examen. De zes studenten die wel graag voor een moeilijkheidsgraad zouden kiezen geven voornamelijk aan dat ze zo kunnen weten op welk niveau ze zitten. Een moeilijkheidsgraad kan zorgen voor extra motivatie of een uitdaging. Bij de zelftoetsen zal er geen keuze mogelijk zijn om te kiezen voor een bepaalde moeilijkheidsgraad. Alle studenten moeten het niveau van de toetsen (en zeker het examen) kunnen halen.

6. Feedback krijgt u elektronisch en automatisch na de toets of na elke vraag. Zou u graag op een andere manier feedback krijgen? Zo ja, op welke manier?

16 antwoorden

Op de vraag of studenten genoeg hebben aan elektronische en automatische feedback wordt er positief geantwoord. 75 procent van de studenten zegt dat feedback na de toets of na elke vraag voldoende is. Twee studenten zouden graag ook mondelinge feedback krijgen en twee anderen zouden graag extra feedback krijgen via mail. Bij de zelftoetsen in Blackboard zal er een inleidende tekst staan. Deze zegt dat als studenten extra feedback willen dat ze op eigen

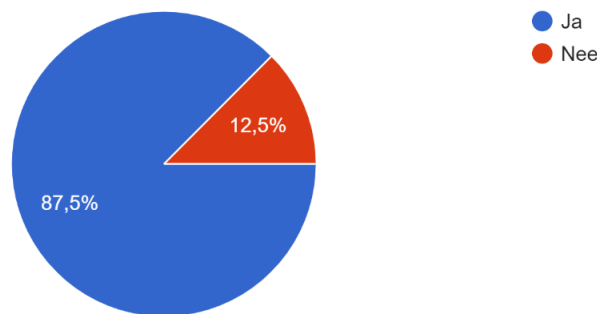
initiatief een mail moeten sturen naar de lector (mevrouw Ellen Rusch) met de vraag om een afspraak.

Studenten geven aan dat feedback een meerwaarde biedt bij zelftoetsen. Zonder feedback kunnen ze zich niet verbeteren. Twee studenten halen aan dat feedback beter werkt met een eventuele stappenplan. Er zal bij bepaalde oefeningen uit de zelftoetsen (bijvoorbeeld: loonberekening, annuïteiten,...) een stappenplan voorzien worden. De stappen zullen opgesomd worden, omdat Blackboard geen doorklikstelsysteem heeft zoals Economie Vandaag.

De voor- en nadelen van zelftoetsen voor studenten en lectoren kunnen teruggevonden worden in de vorige vraag die specifiek ingaat op deze onderdelen van de bachelorproef. Ze worden hier niet opnieuw besproken.

13a. Waren de zelftoetsen van het handboek 'Economie Vandaag' nuttig?

8 antwoorden

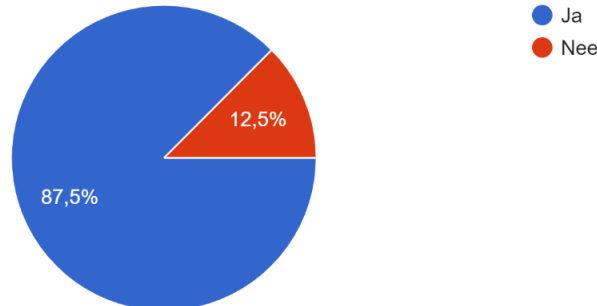

De studenten van het tweede en derde jaar aan de opleiding 'educatieve bachelor in het secundair onderwijs met keuzevak economie' kennen de zelftoetsen van het handboek 'Economie Vandaag'. Ze werken in de modules 'economie 2a' en 'economie 2b' met dit handboek. Op de vraag of de studenten de zelftoetsen nuttig vonden, antwoordden zeven van de acht studenten 'ja'. Ze gebruikten de oefeningen als herhaling of test en konden zo achterhalen of ze de leerstof beheersten. Een student haalde aan dat de zelftoetsen ook hielpen met een concreet beeld te vormen over de vraagstelling. Hoewel de vraagstelling kan gelijken op het examen, zullen er op het examen ook soms moeilijkere vragen gesteld worden. Eén student vond de zelftoetsen niet nuttig, omdat niet elke stap werd uitgelegd. Hij of zij meldt dat wanneer je niet mee was met een bepaalde oefening je er niets aan had. Dit moet genuanceerd worden. Uit eigen ervaring weet de schrijfster van deze bachelorproef dat dit niet klopt. De oefeningen worden wel goed stap per stap uitgelegd.

14a. Waren de zelftoetsen gebruiksvriendelijk?

8 antwoorden

Op de vraag of de zelftoetsen gebruiksvriendelijk waren, antwoordden zeven studenten 'ja' en één student 'nee'. Alle positieve antwoorden beamen dat de website een goede uitleg gaf. Sommige vragen kregen een stapsgewijs antwoord. De studenten stellen dat je extra uitleg kreeg en dat dit makkelijk was om de redenering te volgen.

Conclusie: De studenten zouden graag extra uitleg en de stapsgewijze antwoorden (eventueel met illustratie) zien terugkomen in de zelftoetsen van de cursus economie 1a. De zelftoetsen zullen ongeveer drie tot vijf vragen bevatten per toets. Vervolgens zal de vraagstelling een mix zijn tussen open en gesloten vragen en ze zullen qua niveau gelijken op de vragen van het examen. Zelftoetsen werken vooral met gesloten vragen, omdat ze automatisch verbeterd worden. De mix zal bestaan uit een variatie aan verschillende soorten gesloten vragen en de open vragen zullen vooral gesteld worden bij oefeningen. Er zal geen mogelijkheid zijn tot het kiezen van een moeilijkheidsgraad, omdat elke student het niveau moet behalen dat de lector vooropstelt. Ten slotte zullen studenten extra feedback kunnen vragen na een zelftoets, maar dit is op eigen initiatief.

2.4 Welke platformen zijn geschikt om de zelftoetsen op te kunnen creëren?

Er is een uitgebreid aanbod aan platformen om oefeningen op te creëren, maar zijn deze wel geschikt? De platformen worden beoordeeld op de mogelijkheden in verband met vragen (open/gesloten, juist/fout, meerkeuze, ...) en de mogelijkheid tot onmiddellijke feedback na elke vraag of toets. Extra's zoals lay-out en de kostprijs zullen ook vermeld worden. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de platformen met een verklaring waarom ze net wel of net niet geschikt zijn voor de zelftoetsen.

Platform	Geschikt?	Verklaring
Blackboard	Ja	Hogeschool PXL werkt met het platform 'Blackboard'. Om zelftoetsen aan te bieden aan de studenten economie van de lerarenopleiding zou Blackboard het platform zijn dat het meest voor de hand ligt. Blackboard beschikt over verschillende soorten vraagstellingen en een optie om onmiddellijk feedback te geven bij een (juist of fout) antwoord. Het is gebruiksvriendelijk, de lay-out is in orde en het is gratis voor lectoren en studenten. Op dit platform bestaat de mogelijkheid om de zelftoetsen in te richten (Blackboard Inc., 2009).

		De lector kan via de itemanalyse kijken hoeveel studenten de toetsen gemaakt hebben en welke vragen het slechtst beantwoord worden. Zo kan hij/zij problemen aanhalen in de volgende lessen en ze oplossen (Blackboard, 2009).
Microsoft Forms	Nee	Microsoft Forms is een nieuw platform van Microsoft. Het biedt een uitgebreid gamma aan vragen aan en heeft een verzorgde lay-out. Forms is gratis voor lectoren en studenten. Het zou een goede kandidaat kunnen zijn als er een feedback-optie ingebouwd zou worden, maar dat is niet zo (Microsoft, 2020).
Google Forms	Ja	Google Forms wordt vooral gebruikt voor het afnemen van enquêtes. Na onderzoek blijkt dat dit ook geschikt zou kunnen zijn voor het afnemen van zelftoetsen. Er zijn verschillende mogelijkheden wat de vragen betreft. Zowel open als gesloten vragen kunnen gesteld worden, meerkeuzevragen, ja/nee vragen, et cetera. De feedback kan ook meteen gegeven worden bij de vraag. Forms heeft een formele lay-out en is gratis voor lectoren en studenten (Google Support, 2018).
Smartschool	Nee	Op smartschool kunnen oefeningen geplaatst worden, maar ze moeten telkens in samenwerking zijn met een ander programma zoals Bookwidgets. Smartschool zelf is dus geen geschikt platform om zelftoetsen op te creëren (Smartschool, 2020).
Hot Potatoes	Nee	Hot Potatoes is een verouderd, maar gratis programma. Er zijn een aantal oefeningen mogelijk zoals invuloefeningen en quizvragen met korte antwoorden, maar voor de leerstof van economie 1a zal dit niet volstaan. De optie om feedback te geven na elke vraag is er wel. Eind december 2020 is Hot Potatoes veranderd naar oefen.be (Klascement, 2012).
Questbase	Ja	Questbase is een programma met veel mogelijkheden. Het is gratis en biedt tal van vraagsoorten aan. Meerkeuzevragen, juist/fout vragen, ja/nee vragen, essayvragen, invulvragen, enzoverder. Deze tool geeft ook de keuze om feedback te geven bij een goed antwoord, fout antwoord of in het algemeen. Questbase heeft een vrij sobere, maar duidelijke lay-out. Dit platform is een goede kandidaat om zelftoetsen op te kunnen creëren (Questbase, 2020).
GoConqr	Nee	GoConqr heeft een beperkt aantal vraagsoorten (meerkeuze, juist/fout en invulvragen). De mogelijkheid tot een verklaring te geven is er wel, maar echte feedback geven gaat niet. Het programma is gratis, maar als je toetsen privé wil zetten moet er overgeschakeld worden naar een betalende account. GoConqr is door bovenstaande argumenten geen goed platform om zelftoetsen op te creëren (GoConqr, 2020).
ClassMarker	Ja	ClassMarker is een gratis platform. Er zijn allerlei vraagsoorten van meerkeuzevragen tot essayvragen. Er kan meteen feedback gegeven worden bij juiste of foute antwoorden. De makers hebben er goed over nagedacht. In het begin krijg je een rondleiding en wordt het hele dashboard uitgelegd. De testen zijn eenvoudig te maken, alles wijst zichzelf uit. ClassMarker is gratis voor studenten en lectoren. Het is een geduchte kandidaat om zelftoetsen op te creëren (ClassMarker, 2020).

Xerte	Nee	Xerte is een platform om leerpaden op te creëren en is dus niet geschikt voor zelftoetsen (Xerte, 2020).
-------	-----	--

Conclusie: Blackboard, Google Forms, Questbase en ClassMarker zijn geschikte platformen om zelftoetsen op te creëren. Ze voldoen aan de eisen van de vraagsoorten, feedback, kostprijs en lay-out. Ze zijn gebruiksvriendelijk voor zowel studenten als lectoren.

Om de zelftoetsen zo gemakkelijk mogelijk tot bij de studenten van Hogeschool PXL te brengen, wordt Blackboard gekozen als platform. Blackboard heeft een uitgebreid aanbod aan vraagsoorten en mogelijkheden tot feedback. Het programma is gekend door de studenten en de lectoren economie en bovendien gratis voor beiden. Als de zelftoetsen op Blackboard te vinden zijn, bevindt alles van het vak economie zich op één plaats. De zelftoetsen zouden elk jaar opnieuw gebruikt kunnen worden, omdat ze daar gewoon kunnen blijven staan.

2.5 Hoe kunnen deze toetsen toegepast worden in het secundair onderwijs?

Aangezien de lerarenopleiding haar studenten voorbereidt op een carrière in het secundair onderwijs zouden er toch overeenkomsten kunnen zijn qua inhoud. Die overeenkomsten zijn er zeker. Om te beginnen worden de leerplannen van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen besproken en daarna de leerplannen van het GO! onderwijs.

In de eerste graad van het katholiek onderwijs wordt het vak ‘mens en samenleving’ onderwezen aan de A-stroom. De volgende inhoud en komen zowel aan bod in de cursus economie 1a als in het leerplan:

- Gezinsbudget en consumeren, maar ook sparen. Leerplandoelstelling 10 houdt in dat de leerlingen in gesimuleerde situaties budgettaire keuzes voor zichzelf kunnen maken, rekening houdend met beschikbare middelen. Ze leren omgaan met te verwachten uitgaven en inkomsten, het belang van sparen, kiezen,... . Leerplandoelstelling 23 houdt in dat de leerlingen een gesimuleerd gezinsbudget kunnen ontleden vanuit een inzicht in twee zaken. Enerzijds in het onderscheid tussen inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn, anderzijds in begrippen als sparen en rente (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019).
- Betaalmiddelen. Leerplandoelstelling 11 houdt in dat de leerlingen de veiligheid, risico's en kosten verbonden aan het gebruik van betaalmiddelen kunnen beoordelen. Ze beoordelen ook verkoopkanalen met aandacht voor preventie van bedrog en fraude. Het is belangrijk dat leerlingen deze inhoud meekrijgen, omdat ze steeds vroeger in contact komen met onder andere een bankkaart en fraude via bijvoorbeeld sms (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019).
- Consumeren. Leerplandoelstelling 20 houdt in dat de leerlingen kunnen verklaren hoe verkooppraktijken, reclame, peers, (sociale) media, milieu en sociale achtergrond behoeften creëren. Vooral het gedeelte van reclame en keuzegedrag beïnvloeden komt terug in het gedeelte consumeren van de cursus economie 1a (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019).
- Kredieten voor gezinnen. Leerplandoelstelling 22 houdt in dat de leerlingen de mogelijke risico's van lenen en schuld kunnen toelichten. Op de laatste pagina van het hoofdstuk 'kredieten voor gezinnen' in de cursus economie 1a wordt dit besproken (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019).

In de eerste graad van het katholiek onderwijs kunnen de leerlingen kiezen voor de basisoptie 'economie en organisatie'. Deze basisoptie wordt zowel in de A-stroom als in de B-stroom aangeboden. Een aantal inhouden van de cursus economie 1a komen in beide leerplannen voor. Om te beginnen worden de gelijkenissen tussen het leerplan van de A-stroom en de inhouden van economie 1a onderzocht. Nadien volgt het onderzoek naar de gelijkenissen tussen het leerplan van de B-stroom en de inhouden van economie 1a.

De volgende inhouden komen zowel aan bod in het leerplan van de A-stroom (economie en organisatie) en de cursus economie 1a:

- Bedrijfskolom. Leerplandoelstelling 10 houdt in dat de leerlingen de weg moeten kunnen illustreren die goederen of diensten afleggen vooraleer ze bij de consument komen (Llinkid, 2021).
- Sectoren. Leerplandoelstelling 11 houdt in dat de leerlingen de bedrijfssectoren moeten kunnen toelichten en voorbeelden geven van ondernemingen die tot deze sector behoren (Llinkid, 2021).
- Motieven. Leerplandoelstelling 12 houdt in dat de leerlingen de motieven van ondernemers om een onderneming te starten kunnen onderzoeken (Llinkid, 2021).
- Stakeholders. Leerplandoelstelling 13 houdt in dat de leerlingen kunnen illustreren dat ondernemingen een verantwoordelijkheid hebben ten opzichte van stakeholders (Llinkid, 2021).

De volgende inhouden komen zowel aan bod in het leerplan van de B-stroom (economie en organisatie) en de cursus economie 1a:

- Bedrijfskolom. Leerplandoelstelling 8 houdt in dat de leerlingen de weg moeten kunnen illustreren die goederen of diensten afleggen vooraleer ze bij de consument komen (Llinkid, 2021).
- Sectoren. Leerplandoelstelling 9 houdt in dat de leerlingen ondernemingen moeten kunnen situeren binnen een bedrijfssector (Llinkid, 2021).
- Belastingen. Leerplandoelstelling 20 houdt in dat de leerlingen kunnen illustreren dat belastingen inkomsten genereren voor de overheid (Llinkid, 2021).

In de tweede graad van het katholiek onderwijs wordt het vak economie onderwezen tot september 2021. Deze bachelorproef beperkt zich tot het vak economie in de tweede graad. De volgende inhouden komen in het oude leerplan van het jaar 2006 en de cursus economie 1a aan bod:

- Fundamentele begrippen. In thema één wordt gevraagd welke activiteiten er in een onderneming plaatsvinden. Om deze vraag te beantwoorden moeten de leerlingen termen zoals de productiefactoren (natuur, arbeid en kapitaal) kunnen gebruiken in een bepaalde context. Ze moeten ook de begrippen toegevoegde waarde en welvaart kunnen verklaren en het verband tussen deze twee leggen (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2006).
- Motieven om te ondernemen. In de volgende vraag (thema één) wil men weten welke motieven mensen ertoe aanzetten om te ondernemen. De leerlingen moeten motieven kunnen formuleren die mensen aanzetten tot ondernemen in de profit of socialprofit ondernemingen (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2006).
- Stakeholders. De laatste vraag gaat over de verantwoording van de onderneming en aan wie deze verantwoording verschuldigd is. De leerlingen moeten kunnen formuleren dat ondernemingen een sociale verantwoordelijkheid hebben ten opzichte van alle stakeholders (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2006).
- Inkomen uit arbeid en kapitaal. Thema twee gaat over werken in een onderneming. Hieronder worden heel wat leerplandoelstellingen opgenomen. Ten eerste kunnen de leerlingen motieven formuleren die mensen aanzetten tot werken en loonarbeid onderscheiden van zelfstandige arbeid. Vervolgens kunnen ze verklaren waarom er bepaalde loonverschillen zijn bij een gelijkaardige functie. De leerlingen kunnen de rechten

en de plichten van de werkgever en de werknemer toelichten aan de hand van de arbeidsovereenkomst en het arbeidsreglement. Ten slotte kunnen ze de rol van de werknemers- en werkgeversorganisaties omschrijven bij het afsluiten van CAO's (collectieve arbeidsovereenkomsten) en bij andere kwesties van sociale en maatschappelijke aard (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2006).

- HRM (human resource management). Dit hoofdstuk beantwoordt de vraag over hoe een onderneming de productiviteit en de tevredenheid van haar werknemers kan verhogen. De leerlingen kunnen het begrip arbeidsproductiviteit omschrijven en formuleren op welke wijze een onderneming de productiviteit van haar werknemers kan verhogen. Ze kunnen het belang van een productiviteitsstijging duiden vanuit een ondernemings- en werknemersperspectief. De leerlingen kunnen ook illustreren hoe het personeel gemotiveerd kan worden door een onderneming (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2006).
- Kredieten voor bedrijven en ondernemingsvormen. Ondernemingen moeten ergens hun geld vandaan halen. De leerlingen kunnen de belangrijkste financieringsbronnen definiëren en tegenover elkaar afwegen. Ze moeten kunnen verklaren waarom ondernemingen vaak de vorm aannemen van een vennootschap en voorbeelden geven van frequent voorkomende vennootschapsvormen. De vennootschapsvormen moeten ze nader kunnen omschrijven (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2006).

Tijdens het schrijven van deze bachelorproef zijn de nieuwe leerplannen verschenen. Om een zo volledig mogelijk beeld te scheppen van de inhoud in het secundair onderwijs en de cursus economie 1a zal ook het leerplan economie in de D-finaliteit (economische wetenschappen en bedrijfswetenschappen) besproken worden. De volgende inhoud komen zowel aan bod in de cursus economie 1a als in het nieuwe leerplan van 2021:

- Economische kringloop. Leerplandoelstelling 1 stelt dat de leerlingen relaties moeten kunnen leggen tussen de economische actoren aan de hand van een eenvoudig economisch kringloopschema (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).
- Fundamentele begrippen en de bedrijfskolom. Leerplandoelstelling 2 houdt in dat de leerlingen relaties kunnen leggen tussen productie, toegevoegde waarde en de vorming van economische aggregaten (verbanden) (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).
- Fundamentele begrippen. Leerplandoelstelling 3 houdt in dat de leerlingen het keuzeprobleem van de consument en producent kunnen verklaren vanuit een inzicht in: behoeften en nut, schaarste, productiefactoren, welvaart en welzijn (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).
- Inkomen uit arbeid en kapitaal. Leerplandoelstelling 12 stelt dat de leerlingen het marktmechanisme op de arbeidsmarkt moeten kunnen analyseren met aandacht voor: de invloed van collectieve arbeidsovereenkomsten en minimumlonen en onevenwichten op de arbeidsmarkt zoals werkloosheid en knelpuntberoepen (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).
- Ondernemingsvormen. Leerplandoelstelling 19 houdt in dat de leerlingen de eenmanszaak, Besloten Vennootschap en Naamloze Vennootschap als ondernemingsvormen kunnen onderscheiden op basis van: natuurlijke personen – rechtspersonen, hoofdelijkheid – deelbaarheid en beperkte aansprakelijkheid – onbeperkte aansprakelijkheid (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

Het nieuwe vak MEAV (Maatschappelijke, Economische en Artistieke Vorming) zal ook in de tweede graad van het katholiek onderwijs onderwezen worden. De volgende inhoud komen zowel aan bod in de cursus economie 1a als in het leerplan van het nieuwe vak MEAV:

- Gezinsbudget, kredieten voor gezinnen, koop en verkoop. Leerplandoelstelling 1 houdt in dat de leerlingen de totale kostprijs van aankopen kunnen analyseren rekening houdend met: kortingen, eenmalige en terugkerende kosten en het jaarlijks kostenpercentage van een consumentenkrediet (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

-
- Gezinsbudget. Leerplandoelstelling 2 houdt in dat de leerlingen bewuste budgettaire keuzes bij aankopen kunnen maken in gesimuleerde situaties (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).
  - Sectoren. Leerplandoelstelling 3 stelt dat de leerlingen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een schadegeval moeten kunnen onderscheiden op basis van een aangifteformulier (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).
  - Inkomen uit arbeid en inkomen uit sociale vergoedingen. Leerplandoelstelling 4 houdt in dat de leerlingen elementen kunnen analyseren van het arbeidsrecht aan de hand van een arbeids- en studentenovereenkomst en bijhorende loonbrief. De leerlingen gebruiken hun kennis in verband met sociale zekerheid en belastingen om het verschil tussen brutoloon en nettoloon te verklaren (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

In de eerste graad van het GO! onderwijs worden een aantal economische en financiële competenties gerealiseerd. De volgende inhouden komen zowel aan bod in de cursus economie 1a als in het leerplan van de A- en B-stroom:

- Consumenten. Leerplandoelstelling en basisgeletterdheidsdoel 11.1 houden in dat leerlingen hun keuzegedrag bij aankopen kunnen beargumenteren rekening houdend met hun behoeften en beïnvloedende factoren (GO! Navigator, 2019).
- Betaalmiddelen. Leerplandoelstelling en basisgeletterdheidsdoel 11.2 houden in dat leerlingen de veiligheid, risico's en kosten verbonden aan het gebruik van betaalmiddelen en verkoopkanalen kunnen beoordelen (GO! Navigator, 2019).
- Gezinsbudget. Leerplandoelstellingen 11.3 en 11.4 (alsook basisgeletterdheidsdoel 11.3) houden in dat leerlingen met een gezinsbudget kunnen werken. Ze kunnen een gezinsbudget ontleden en budgettaire keuzes maken voor zichzelf rekening houdend met een eigen budget en een gezinsbudget (GO! Navigator, 2019).
- Sectoren. Leerplandoelstelling 11.5 houdt in dat de leerlingen de activiteiten kunnen toelichten in verschillende soorten ondernemingen en organisaties in de eigen leefomgeving. Ze maken kennis met de activiteiten in een onderneming, leren het verschil herkennen tussen een productieonderneming en dienstonderneming, geven voorbeelden van non-profitorganisaties, et cetera (GO! Navigator, 2019).
- Inkomen uit sociale vergoedingen komt enkel voor in het leerplan van de A-stroom. Leerplandoelstelling 11.7 stelt dat de leerlingen kunnen toelichten hoe de overheid via inkomsten en uitgaven impact heeft op de samenleving. Hierin wordt ingegaan op de sociale zekerheid (GO! Navigator, 2019).

In de eerste graad van het GO! onderwijs worden basisopties aangeboden. De basisoptie 'economie en organisatie' wordt zowel in de A-stroom als in de B-stroom ingericht. Een aantal inhouden van de cursus economie 1a komen in beide leerplannen voor. Om te beginnen worden de gelijkenissen tussen het leerplan van de A-stroom en de inhouden van economie 1a onderzocht. Nadien volgt het onderzoek naar de gelijkenissen tussen het leerplan van de B-stroom en de inhouden van economie 1a.

De volgende inhouden komen zowel aan bod in het leerplan van de A-stroom (economie en organisatie) en de cursus economie 1a:

- De economische kringloop. Leerplandoelstelling 1.1 houdt in dat de leerlingen economische relaties kunnen voorstellen tussen consument, producent, overheid en buitenland (GO! Navigator, 2019).
- Inkomen uit arbeid. Leerplandoelstelling 1.6 houdt in dat de leerlingen een eenvoudig loonschema kunnen hanteren. Ze kunnen hierbij ook de juiste economische termen gebruiken en verklaren zoals RSZ, brutoloon, nettoloon, et cetera (GO! Navigator, 2019).
- Bedrijfskolom. Leerplandoelstelling 1.10 houdt in dat de leerlingen de bedrijfskolom van meerdere producten kunnen analyseren (GO! Navigator, 2019).

De volgende inhouden komen zowel aan bod in het leerplan van de B-stroom (economie en organisatie) en de cursus economie 1a:

- Gezinsbudget. Leerplandoelstelling 1.1 houdt in dat de leerlingen een gezinsbudget kunnen ontleden. Belangrijke termen zoals sparen, rente, schuld en lenen worden ook behandeld (GO! Navigator, 2019).
- Inkomen uit arbeid. Leerplandoelstelling 1.5 houdt in dat de leerlingen het nettoloon kunnen berekenen aan de hand van een aangereikt eenvoudig loonschema. Ze maken kennis met termen zoals RSZ, bedrijfsvoorheffing,... (GO! Navigator, 2019).
- Bedrijfskolom. Leerplandoelstelling 1.6 houdt in dat de leerlingen de bedrijfskolom en de bijbehorende logistieke keten van meerdere producten kunnen analyseren (GO! Navigator, 2019).

In de tweede graad van het GO! onderwijs wordt het vak economie onderwezen tot september 2021. Deze bachelorproef beperkt zich tot het vak economie in de tweede graad. De volgende inhouden komen in het leerplan van het jaar 2006 en de cursus economie 1a aan bod:

- Fundamentele begrippen. Het leerplan van het GO! staat vol met fundamentele begrippen. De leerlingen moeten deze kunnen omschrijven en concretiseren via voorbeelden. Enkele begrippen zijn: behoefte, goederen, diensten, produceren, consumeren, productiefactoren, economie, welzijn, welvaart, toegevoegde waarde, btw, et cetera (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Economische kringloop. De leerlingen moeten een eenvoudige economische kringloop kunnen opbouwen en toelichten via voorbeelden. Ze moeten ook de overheid en het buitenland kunnen situeren in de kringloop (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Bedrijfskolom. De leerlingen moeten een bedrijfskolom kunnen opstellen, het begrip toegevoegde waarde omschrijven en uit de bedrijfskolom kunnen halen (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Ondernemingsvormen. De leerlingen moeten de begrippen eenmanszaak en vennootschap kunnen omschrijven, concretiseren via voorbeelden, enkele kenmerken opzoeken en voor- en nadelen van beide ondernemingsvormen kunnen toelichten (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Stakeholders. De leerlingen moeten het begrip stakeholders kunnen toelichten, concretiseren en via actuele voorbeelden de toenemende vermaatschappelijking van de onderneming aantonen (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Rechten en plichten van de ondernemer. De leerlingen moeten de begrippen handel en handelaar kunnen omschrijven. Ze moeten ook de rechten en verplichtingen van de handelaar kunnen opzoeken en bondig toelichten (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Betaalmiddelen. De leerlingen kunnen verschillende begrippen omschrijven en herkennen zoals de storting, overschrijving, bankcheque, domiciliëring, permanente of doorlopende opdracht, debetkaart en kredietkaart. Ze moeten ook voorbeelden van nuttige toepassingen aanhalen van de domiciliëring, doorlopende opdracht, debet- en kredietkaart. Ze kunnen het gebruik van andere betaalvormen (zoals maaltijdcheques) toelichten en nieuwe tendensen inzake betalingen (zoals opleidingscheques) schetsen. Ten slotte kunnen de leerlingen uit een rekeninguittreksel relevante informatie afleiden (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Kredieten voor bedrijven en gezinnen. De leerlingen moeten het begrip krediet kunnen omschrijven en het belang ervan aantonen. Ze moeten de begrippen kaskrediet, lening op afbetaling, verkoop op termijn, verkoop op afbetaling, persoonlijke lening, hypothecaire lening, leasing omschrijven en het gebruik ervan toelichten. Tevens wordt er verwacht van de leerlingen dat ze concrete toepassingen kunnen opzoeken. De leerlingen moeten de wet op het consumentenkrediet kunnen opzoeken en het doel ervan verduidelijken (Gemeenschapsonderwijs, 2006).

- Inkomen uit arbeid. De leerlingen moeten de verschillende stelsels van vergoedingen kunnen verklaren en beoordelen. Ze kunnen de inkomensvorming uit arbeid omschrijven met betrekking tot stelsels van vergoedingen uit arbeid in dienstverband versus zelfstandige. Ten slotte moeten ze de begrippen nominaal en reëel loon kunnen verwoorden (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Inkomen uit kapitaal. De leerlingen moeten de verschillende inkomsten uit kapitaal kunnen omschrijven en toelichten (Gemeenschapsonderwijs, 2006).
- Consumeren, sparen en belastingen. De leerlingen moeten de elementen van inkomensbesteding (consumptie, sparen en belastingen) kunnen omschrijven en onderling vergelijken. Ze kunnen ook de noodzaak van belastingen met voorbeelden aantonen en het onderscheid maken tussen directe en indirecte belastingen. Ten slotte kunnen ze de begrippen sparen en beleggen omschrijven (Gemeenschapsonderwijs, 2006).

Tijdens het schrijven van deze bachelorproef zijn de nieuwe leerplannen verschenen. Om een zo volledig mogelijk beeld te scheppen van de inhoud in het secundair onderwijs en de cursus economie 1a zal ook het leerplan economie in de D-finaliteit (economische wetenschappen en bedrijfswetenschappen) besproken worden. De volgende inhoud komen zowel aan bod in de cursus economie 1a als in het nieuwe leerplan van 2021:

- Fundamentele begrippen. In leerplandoelstelling 16.01.01 moeten de leerlingen kunnen analyseren hoe de consument en de producent hun keuzegedrag optimaliseren. Vooral het gedeelte over de consument komt ook aan bod in het hoofdstuk van de fundamentele begrippen (GO! Navigator, 2021).
- Inkomen uit arbeid. In leerplandoelstelling 16.01.03 moeten de leerlingen de werking van de arbeidsmarkt kunnen analyseren. Hierin komen de soorten werkloosheid, loonvorming, et cetera aan bod (GO! Navigator, 2021).
- Inkomen uit kapitaal. Leerplandoelstelling 16.01.04 stelt dat de leerlingen de rol van banken en beurzen kunnen illustreren met betrekking tot de werking van de kapitaalmarkt. Belangrijke begrippen zoals aandelen en obligaties worden geacht te kennen. In het hoofdstuk inkomen uit kapitaal (economie 1a) worden deze begrippen uitvoerig besproken (GO! Navigator, 2021).
- Economische kringloop. Leerplandoelstelling 16.01.EXT1 houdt in dat de leerlingen de economische relaties kunnen voorstellen tussen consument, producent, overheid en buitenland (GO! Navigator, 2021).
- Ondernemingsvormen. In leerplandoelstelling 16.04.01 moeten de leerlingen de belangrijkste ondernemingsvormen kunnen toelichten (GO! Navigator, 2021).

Het GO! onderwijs heeft ook enkele economische en financiële competenties opgesteld die behoren tot de basisvorming in de tweede graad (doorstroomfinaliteit). De volgende inhoud komen zowel aan bod in de cursus economie 1a als in het leerplan:

- Inkomen uit arbeid. Leerplandoelstelling 11.1 houdt in dat de leerlingen elementen kunnen onderzoeken van het arbeidsrecht aan de hand van een concrete arbeidsovereenkomst. De soorten arbeidsovereenkomsten worden hier onder de loep genomen, de begrippen bruto- en nettoloon, de werknemers- en werkgeversorganisaties, et cetera (GO! Navigator, 2021).
- Kredieten voor gezinnen. Leerplandoelstelling 11.2 stelt dat de leerlingen de totale kost van aankopen inclusief eenmalige kosten, terugkerende kosten en financieringskosten moeten kunnen analyseren. Ze moeten kennis hebben over intrest, de werking van het consumentenkrediet, de basisverplichtingen van de koper en verkoper, enzoverder (GO! Navigator, 2021).
- Gezinsbudget. Bij leerplandoelstelling 11.3 moeten de leerlingen budgettaire keuzes kunnen maken bij aankopen in functie van een persoonlijk budget en rekening houdend met een gezinsbudget (GO! Navigator, 2021).

- Sectoren. In leerplandoelstelling 11.4 moeten de leerlingen een schadegeval kunnen analyseren in functie van een schadeaangifte bij een verzekeringsmaatschappij. De leerlingen moeten bepaalde begrippen zoals aansprakelijkheid of franchise in eigen woorden kunnen omschrijven (GO! Navigator, 2021).
- Inkomen uit sociale vergoedingen. Leerplandoelstelling 11.7 houdt in dat de leerlingen de gevolgen van actuele ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en actuele ontwikkelingen in de sociale zekerheid moeten kunnen beschrijven. Het begrip 'sociale zekerheid' wordt beschouwd als feitenkennis (GO! Navigator, 2021).

Samenvattende tabel:

Inhouden economie 1a	Inhouden in het secundair onderwijs?
Fundamentele begrippen	Ja, in de tweede graad van het katholiek en GO! onderwijs.
Economische kringloop	Ja, in de eerste en tweede graad van het GO! onderwijs. Alsook in de tweede graad van het katholiek onderwijs (nieuw leerplan).
Inkomen uit arbeid	Ja, in de eerste en tweede graad van het GO! onderwijs. Tevens in de tweede graad van het katholiek onderwijs.
Inkomen uit kapitaal	Ja, in de tweede graad van het katholiek en GO! onderwijs.
Inkomen uit sociale vergoedingen	Ja, in de eerste en tweede graad van het GO! onderwijs. Alsook in de tweede graad van het katholiek onderwijs (MEAV).
Toevallig inkomen	/
Consumeren, sparen, belastingen	Ja, in de eerste graad van het katholiek en GO! onderwijs. Tevens zijn er ook inhouden terug te vinden in de tweede graad van het GO! onderwijs (oud leerplan).
Koopkracht	/
Gezinsbudget	Ja, in de eerste graad van het katholiek en GO! onderwijs. Alsook in de tweede graad van het katholiek en GO! onderwijs (nieuwe leerplannen).
Kredieten voor gezinnen	Ja, in de eerste graad en tweede graad (nieuw leerplan) van het katholiek onderwijs. De inhouden komen ook aan bod in de tweede graad van het GO! onderwijs.
De betaalmiddelen	Ja, in de eerste graad van het katholiek en GO! onderwijs. Er zijn ook inhouden te vinden in de tweede graad van het GO! onderwijs (oud leerplan).
Rechten en plichten van een ondernemer	Ja, in de tweede graad van het GO! onderwijs (oud leerplan).
Organogram, logistiek, HRM, motieven om te ondernemen	Ja, in de eerste en tweede (oud leerplan) graad van het katholiek onderwijs.

Bedrijfskolom	Ja, in de eerste graad van het katholiek en GO! onderwijs. Tevens in de tweede graad van het katholiek (nieuw leerplan) en GO! onderwijs (oud leerplan).
Sectoren	Ja, in de eerste graad van het katholiek en GO! onderwijs. Alsook komen er inhouden aan bod in de tweede graad van het GO! onderwijs (nieuw leerplan).
Ondernemingsvormen	Ja, in de tweede graad van het katholiek en GO! onderwijs.
Faillissement	/
Koop en verkoop	Ja, in de tweede graad van het katholiek onderwijs (nieuw leerplan).
Kredieten voor bedrijven	Ja, in de tweede graad van het katholiek en GO! onderwijs (oude leerplannen).
Stakeholders	Ja, in de eerste graad van het katholiek onderwijs. De inhouden komen ook aan bod in de oude leerplannen van de tweede graad in het katholiek en het GO! onderwijs.

Conclusie: Op basis van de inhouden kunnen de toetsen ook toegepast worden in het secundair onderwijs. In de eerste graad zouden vooral 'de betaalmiddelen', 'consumeren, sparen en belastingen', 'het gezinsbudget' en 'de bedrijfskolom' aan bod kunnen komen. In de tweede graad gaat het dan meer over 'de fundamentele begrippen', 'kredieten voor gezinnen', 'economische kringloop', 'het gezinsbudget' en 'inkomen uit arbeid'. De toetsen zouden dan wel op een gemakkelijker niveau gemaakt worden. Deze bachelorproef focust zich op de toetsen in het hoger onderwijs. Dit is een bewuste keuze die gemaakt werd door de schrijfster van deze bachelorproef en de promotor.

3 Product

De online zelftoetsen worden opgesteld voor de studenten van de cursus economie 1a in de lerarenopleiding aan Hogeschool PXL. Het platform dat gebruikt wordt voor deze toetsen is Blackboard, omdat zowel de studenten als de lectoren hier toegang tot hebben. Per hoofdstuk worden er ongeveer vijf vragen voorzien. De soorten vragen die terugkomen zijn: meerkeuzevragen, juist/fout-vragen, invuloefeningen, combinatievragen, situatievragen en rekenvragen. De keuze voor deze vragen is gebaseerd op de antwoorden van de studenten (zie enquête in bijlage drie), de interviews met lectoren (zie bijlage één) en het onderzoek naar de haalbaarheid op Blackboard. Zelftoetsen moeten zichzelf op een duidelijke manier kunnen verbeteren en dat kan met gesloten vragen, maar minder met open vragen. Over de kwestie in verband met de vragen volgt er later meer. Hieronder worden de vragen van de zelftoetsen per hoofdstuk opgesomd met de bijhorende feedback (zowel bij een juist als fout antwoord).

3.1 Fundamentele begrippen

1. Wat is geen kenmerk van een dienst?
  - immaterieel
  - niet-stoffelijk
  - **stoffelijk**
  - niet-tastbaar

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt!

Een dienst is immaterieel, niet-stoffelijk en niet-tastbaar.

Goederen daarentegen zijn materieel, stoffelijk en tastbaar.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: stoffelijk.

Een dienst is immaterieel, niet-stoffelijk en niet-tastbaar.

Goederen daarentegen zijn materieel, stoffelijk en tastbaar.

2. Waar of onwaar? De drie productiefactoren zijn natuur, geld en arbeid. **Onwaar**

Feedback bij een juist antwoord: Super!

De drie productiefactoren zijn natuur, arbeid en kapitaal. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is fout.

De drie productiefactoren zijn natuur, arbeid en kapitaal. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren/

3. Als je in staat bent om geheel of gedeeltelijk je materiële behoeften te bevredigen, heb je **welvaart**.

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed!

Je kent duidelijk het verschil tussen welvaart en welzijn.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: welvaart.

Bij welvaart ben je in staat om geheel of gedeeltelijk je materiële behoeften te bevredigen. Om welvaart te creëren heb je geld nodig.

Bij welzijn kan je ook genieten van het leven zonder geld uit te geven. Welzijn gaat gepaard met een algemeen geluksgevoel, zonder dat je geld nodig hebt.

4. Bepaalde goederen liggen zo voor het grijpen en zijn in zo'n grote mate aanwezig dat ze door de mens als economisch onnuttig worden ervaren (bijvoorbeeld lucht). Welke goederen zijn dit?
- economische goederen
  - **vrije goederen**
  - vervangbare goederen
  - gebruiksgoederen

Feedback bij een juist antwoord: Super!
Een ander voorbeeld van een vrij goed is zeewater.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: vrije goederen.
Economische goederen zijn goederen die slechts in beperkte mate beschikbaar zijn.
We spreken over vervangbare goederen wanneer er verscheidene stuks van een bepaald goed gemaakt zijn.
Gebruiksgoederen kunnen we verscheidene keren gebruiken.

5. Wat is een behoefte? Een behoefte is het aanvoelen van een **tekort** en het streven om dit **tekort te bevredigen**.

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Je weet wat een behoefte is.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een behoefte is het aanvoelen van een tekort en het streven om dit tekort te bevredigen.

3.2 Economische kringloop

1. Welke vier sectoren onderscheiden we in de economische kringloop?
- **gezinnen**
  - **bedrijven**
  - **de overheid**
  - het binnenland
  - **het buitenland**
  - Europa

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed!
Je hebt de vier sectoren allemaal juist aangeduid: de gezinnen, de bedrijven, de overheid en het buitenland.

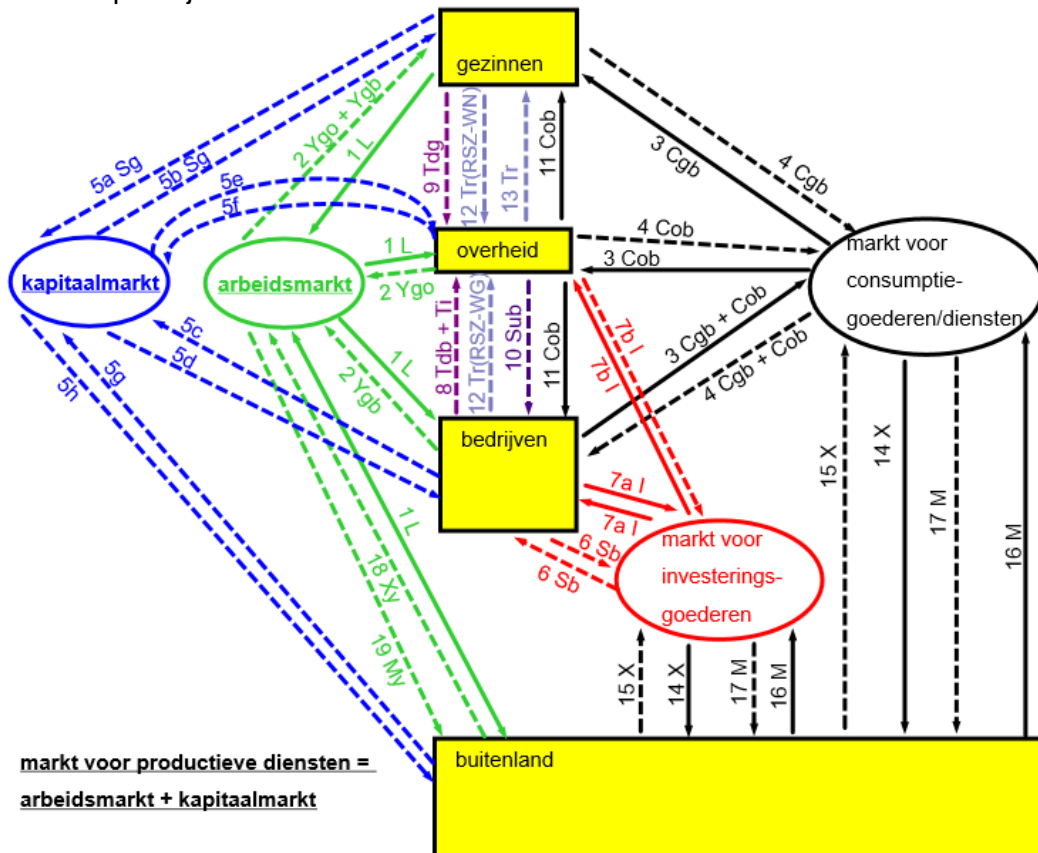
Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Je moest de gezinnen, de bedrijven, de overheid en het buitenland aanduiden.
Deze vier sectoren behoren tot de economische kringloop. Het binnenland en Europa niet.

2. Waar of onwaar? Als Belgen primaire inkomens in het buitenland verdienen, behoren deze inkomens tot het nationaal product van België maar niet tot het binnenlands product van België (bij een open economie). **Waar**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Deze stelling is inderdaad waar.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling klopt. Omgekeerd kan het ook. Wanneer buitenlanders primaire inkomens verdienen in België dan behoort dit niet tot het nationaal product van België, maar wel tot het binnenlands product van België.

3. Waar situeer je de overheid in deze kringloop?
Klik op het juiste vak.

Feedback bij een juist antwoord: Super! Daar bevindt de overheid zich in de economische kringloop met een open economie.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De overheid bevindt zich in het tweede vak in de economische kringloop met een open economie.

3.3 Inkomen uit arbeid

- Welke uitspraak is fout?
  - Een automechanicien is een arbeider.
  - **Een metser is een bediende.**
  - Een dokter is een vrij beroep.

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Een metser is geen bediende, maar een arbeider.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Je moest de uitspraak van de metser aanduiden. Een metser verricht hoofdzakelijk handenarbeid en is daarom een arbeider.

- Combineer de definitie met de juiste economische term.
  - **Op basis van gerealiseerde winst van de onderneming ontvang je een deel van de ondernemingswinst = tantièmes**
  - **Een combinatie van het stukloonstelsel en het prestatieloonstelsel = premiestelsel**
  - **Syndicaten = werknemersvakbonden**
  - **Het Algemeen Belgisch Vakverbond = ABVV**
  - **Het Algemeen Christelijk Vakverbond = ACV**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Je hebt alle termen correct gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- Op basis van gerealiseerde winst van de onderneming ontvang je een deel van de ondernemingswinst = tantièmes
- Een combinatie van het stukloonstelsel en het prestatieloonstelsel = premiestelsel
- Syndicaten = werknemersvakbonden
- Het Algemeen Belgisch Vakverbond = ABVV
- Het Algemeen Christelijk Vakverbond = ACV

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

3. Bereken het nettoloon zoals het in de werkelijkheid gebeurt. Bram is een bediende en verdient 2580,00 euro bruto per maand. Hij heeft twee kinderen en is gehuwd (vrouw met beroepsinkomen). Hoeveel bedraagt het nettoloon?

Tips:

- 1) RSZ werknemer = 13,07%
- 2) Kijk voor de bedrijfsvoorheffing naar het belastbaar inkomen en neem het dichtstbijzijnde lager inkomen in de tabel.
- 3) BV: aantal kinderen ten laste → zie kolommen
- 4) BV: gehuwd = lijn 1, alleenstaande = lijn 4

Antwoord: Het nettoloon bedraagt 1 884,08 euro.

Feedback bij een juist antwoord: Super! Je hebt het nettoloon juist berekend.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Waarschijnlijk heb je ergens een fout gemaakt bij jouw berekening. Volg het volgende schema en zoek waar je je fout hebt gemaakt om deze de volgende keer niet meer te maken.

brutoloon	2 580,00	
- RSZ werknemer	- 337,21	- 2 580,00 x 13,07%
= belastbaar loon	= 2 242,79	
- bedrijfsvoorheffing (1)	- 335,82	
- bijzondere bijdrage sociale zekerheid (2)	- 22,89	- 18,60 + 1,1% x (2 580,00 – 2 190,18)
= nettoloon	= 1 884,08	

(1) Kijk naar het belastbaar inkomen (2 242,79 euro). Je neemt het bedrag dat het dichtste bij is en er onder ligt namelijk 2 235,00 (zie p. 36). Je kijkt in de kolom van 2 kinderen ten laste op lijn 1, want Bram is gehuwd. Daar staat de BV van 335,82 euro.

(2) Gebruik de tabel van de BBSZ. Het brutoloon bedraagt 2 580,00 euro. Dit bevindt zich tussen 2 190,19 euro en 6 038,83 euro. Je zal nu 18,60 euro + 1,1% moeten nemen van het verschil tussen 2 580,00 euro en 2 190,18. Zo kom je aan 22,89 euro BBSZ.

Hint: Vergeet de twee cijfers na de komma niet.

4. De werkgever zou nu ook graag weten hoeveel Bram (zie vorige oefening) kost voor hem. Bram verdient 2580,00 euro bruto per maand. De werkgever heeft in totaal 11 bedienden. Bereken nu de totale loonkost en zet het antwoord in het antwoordvak.

Tip: Gebruik de onderstaande tabel om het juiste RSZ-percentages te weten te komen.

Antwoord: De totale loonkost bedraagt 3277,89 euro.

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt de totale loonkost juist berekend.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Waarschijnlijk heb je ergens een fout gemaakt bij jouw berekening. Volg het volgende schema en zoek waar je je fout hebt gemaakt om deze de volgende keer niet meer te maken.

= totale loonkost	= 3277,89	
+ RSZ werkgever	+ 697,89	+ 2580,00 x 27,05%
brutoloon	2580,00	

De RSZ werkgever vind je in de tabel bij 'algemeen totaal' en '10 tot 19 werknemers' in de kolom 'bedienden'.

Hint: Vergeet de twee cijfers na de komma niet.

5. Wat is een arbeidsovereenkomst? Een arbeidsovereenkomst is een **overeenkomst** waarbij de **werknemer** zich ertoe verbindt om **arbeid** te verrichten onder **gezag**, leiding en toezicht van zijn **werkgever**, in ruil voor een **loon**.

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed!

Een arbeidsovereenkomst is een overeenkomst waarbij de werknemer zich ertoe verbindt om arbeid te verrichten onder gezag, leiding en toezicht van zijn werkgever, in ruil voor een loon.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste definitie is de volgende:

Een arbeidsovereenkomst is een overeenkomst waarbij de werknemer zich ertoe verbindt om arbeid te verrichten onder gezag, leiding en toezicht van zijn werkgever, in ruil voor een loon. Heb je een ander woord gebruikt, maar komt het op hetzelfde neer? Blackboard keurt slechts enkele ingegeven antwoorden goed, waardoor soms een goed antwoord fout gerekend wordt.

6. De arbeid die regelmatig en vrijwillig wordt verricht met een arbeidsduur die korter is dan voorgesteld door de arbeidswet is...
- interimarbeid
  - **deeltijdse arbeid**
  - tijdelijke arbeid

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! Dit is deeltijdse arbeid.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: deeltijdse arbeid.

Deeltijdse arbeid is de arbeid die regelmatig en vrijwillig wordt verricht met een arbeidsduur die korter is dan voorgesteld door de arbeidswet.

Interimarbeid is een vorm van tijdelijke arbeid.

7. Welk motief is geen motief om te werken?

- Om geld te verdienen.
- Voor sociaal contact.
- Om je tijd nuttig en zinvol te besteden.
- **Om je talenten te verwaarlozen.**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Er zijn natuurlijk nog andere motieven om te werken zoals ontplooiing van je talenten, ervaring opdoen, voor welzijn en welvaart, et cetera.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! 'Om je talenten te verwaarlozen' is geen motief om te werken. De andere drie wel net zoals het ontplooiën van je talenten, ervaring opdoen, voor welzijn en welvaart, et cetera.

3.4 Inkomen uit kapitaal

1. De drie factoren waarmee er rekening gehouden moet worden om de juiste keuze te maken uit het ruime aanbod van beleggings- en spaarproducten zijn **rendement, liquiditeit en risico**.

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Je houdt rekening met het rendement, de liquiditeit en het risico van beleggings- en spaarproducten.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Je houdt rekening met het rendement, de liquiditeit en het risico van beleggings- en spaarproducten.

2. Verbind de volgende uitleg met de juiste economische term.

- **Dit is een schuldbewijs van de bank waarvan de duur en de rentevoet vooraf bepaald worden. Vroeger bestond dit op papier. Op de vervaldag ontvangt de belegger de nominale rente. = kasbon**
- **Effecten die worden uitgegeven door de Belgische staat en die specifiek bestemd zijn voor privé-beleggers. De uitgifte gebeurt op kwartaalbasis. = staatsbon**
- **Dit wordt uitgereikt als bewijs voor de lening die een onderneming, stad of overheid heeft uitgeschreven. Dit geeft recht op een vaste jaarlijkse rente en op de eindvervaldag de terugbetaling van het ontleend kapitaal. = obligatie**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Je hebt alle termen correct gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- Dit is een schuldbewijs van de bank waarvan de duur en de rentevoet vooraf bepaald worden. Vroeger bestond dit op papier. Op de vervaldag ontvangt de belegger de nominale rente. = kasbon
- Effecten die worden uitgegeven door de Belgische staat en die specifiek bestemd zijn voor privé-beleggers. De uitgifte gebeurt op kwartaalbasis. = staatsbon
- Dit wordt uitgereikt als bewijs voor de lening die een onderneming, stad of overheid heeft uitgeschreven. Dit geeft recht op een vaste jaarlijkse rente en op de eindvervaldag de terugbetaling van het ontleend kapitaal. = obligatie

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

3. Raad je een aandeel of een obligatie aan op basis van risico? Op basis van het risico raad ik een **obligatie** aan.

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Aandelen zijn risicovolle beleggingen door de kans op minderwaarde. Bij een obligatie is er vrijwel geen risico.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Aandelen zijn risicovolle beleggingen door de kans op minderwaarde. Bij een obligatie is er vrijwel geen risico.

4. Welke markt wordt gekenmerkt door minder strenge toetredingsvoorwaarden en -kosten?
- De termijnmarkt
  - De contantmarkt
  - **De tweede markt**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Dit is inderdaad de tweede markt.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: de tweede markt. Deze wordt gekenmerkt door de minder strenge toetredingsvoorwaarden en -kosten.

5. Lotte heeft een kapitaal uitgezet van 25 000,00 euro gedurende 10 jaar op samengestelde intrest. Het percentage bedraagt 6,50%. Bereken de eindwaarde en noteer deze in het antwoordvak.

Tips:

- 1) Je kan de volgende formule gebruiken: $K_n = K \times (1 + I)^n$
- 2) Gaat het in deze oefening over enkelvoudige of samengestelde intrest? Lees de opgave even opnieuw ter controle.

Antwoord: De eindwaarde bedraagt 46 928,44 euro.

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt de eindwaarde correct berekend.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Waarschijnlijk heb je ergens een fout gemaakt bij jouw berekening. Volg het volgende stappenplan en zoek waar je je fout hebt gemaakt om deze de volgende keer niet meer te maken.

Stap 1: Gegeven: $K = 25\ 000,00$; $n = 10$ jaar ; $p = 6,50$ (dus $I = p / 100 = 6,50 / 100$)

Stap 2: Gevraagd: $K_n = ?$

Stap 3: Oplossing: $K_n = K \times (1 + I)^n = 25\ 000,00 \times (1 + (6,50 / 100))^{10} = 46\ 928,44$ euro

Stap 4: Antwoord: De eindwaarde bedraagt 46 928,44 euro.

Hint: Vergeet de twee cijfers na de komma niet.

3.5 Inkomen uit sociale vergoedingen

1. Wanneer een persoon door een arbeidsongeval zijn normale inkomen verliest, krijgt hij een **vervangingsinkomen** (geef de overkoepelende term voor het inkomen).

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! In dit geval krijgt de persoon een vervangingsinkomen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De term die we zoeken is 'het vervangingsinkomen'. Dit komt er in de plaats van het normale verdiende inkomen wanneer dit om één of andere reden wegvalt.

2. Ouders krijgen elk jaar kinderbijslag/ gezinsbijslag/ het groeipakket. Kinderbijslag/ gezinsbijslag/ het groeipakket is een voorbeeld van een **aanvullend inkomen** (geef de overkoepelende term voor het inkomen).

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Kinderbijslag/ gezinsbijslag/ het groeipakket is een voorbeeld van een aanvullend inkomen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Kinderbijslag/ gezinsbijslag/ het groeipakket is een voorbeeld van een aanvullend inkomen. Aanvullende inkomens zijn een aanvulling van het verdiende inkomen of het vervangingsinkomen met als doel bepaalde kosten te vergoeden.

3. Een studietoelage is een voorbeeld van een **ander overgedragen inkomen** (geef de overkoepelende term voor het inkomen).

Feedback bij een juist antwoord: Super! Een studietoelage is een voorbeeld van een ander overgedragen inkomen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een studietoelage is een voorbeeld van een ander overgedragen inkomen. Deze komen van allerlei overheidsinstellingen.

4. Volgens welke twee principes werkt de sociale zekerheid?
  - Zorgprincipe
  - **Verzekeringsprincipe**
  - Sociaal principe
  - **Solidariteitsprincipe**

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! De sociale zekerheid werkt volgens het verzekerings- en solidariteitsprincipe.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De sociale zekerheid werkt volgens het verzekerings- en solidariteitsprincipe.

5. Geef twee voorbeelden van een alternatieve financieringsbronnen voor de sociale zekerheid buiten de personen- en vennootschapsbelasting. **Btw + accijnzen.**

Feedback bij een juist antwoord: Inderdaad! Btw en accijnzen zijn nog twee voorbeelden van alternatieve financieringsbronnen voor de sociale zekerheid.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Btw en accijnzen zijn twee voorbeelden van alternatieve financieringsbronnen voor de sociale zekerheid.

3.6 Toevallig inkomen

1. Welke twee voorbeelden zijn voorbeelden van toevallige inkomens.
  - **Erfenis**
  - **Schenking**
  - Loon
  - Pensioen

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Een erfenis en een schenking zijn toevallige inkomens, maar een loon of pensioen niet.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een erfenis en een schenking zijn toevallige inkomens, maar een loon of pensioen niet.

2. Welke vier takken van inkomensvorming bij gezinnen ken je? **Inkomen uit arbeid, kapitaal, sociale vergoedingen en toevallig inkomen.**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Je hebt alle takken correct opgesomd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De vier takken van inkomensvorming zijn: inkomen uit arbeid, inkomen uit kapitaal, inkomen uit sociale vergoedingen en toevallig inkomen.

3. Waar of onwaar? Het winnen van de EuroMillions is een voorbeeld van een toevallig inkomen. **Waar**

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Dit is inderdaad een voorbeeld van een toevallig inkomen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is juist. Kansspelen zoals Lotto of EuroMillions zijn voorbeelden van een toevallig inkomen.

3.7 Consumenten, sparen, belastingen

1. Wat kan een gezin doen met het restbedrag? Duid de mogelijkheden aan.
- **Het kan gespaard worden.**
  - **Het kan belegd worden.**
  - Het kan extra uitgegeven worden.
  - **Het kan opgepot worden.**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Je hebt de juiste drie mogelijkheden aangeduid namelijk: sparen, beleggen en oppotten.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een gezin kan het restbedrag sparen, beleggen en oppotten.

2. Waar of onwaar? De personenbelasting is een directe belasting en een inkomensbelasting. **Waar**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Deze stelling is juist.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is juist. Een personenbelasting is wel een directe belasting en inkomensbelasting. Registratierechten zijn een voorbeeld van indirecte belastingen.

3. Waar of onwaar? De verbruiksbelastingen zoals btw zijn directe belastingen en inkomensbelastingen. **Onwaar**

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Deze stelling is fout, omdat btw (een verbruiksbelasting) een voorbeeld is van een indirecte belasting. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is fout, omdat btw (een verbruiksbelasting) een voorbeeld is van een indirecte belasting. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

4. Het keuzegedrag van een consument wordt beïnvloed door een subjectieve factor. Welke factor is dat? **Het nut van de producten.**

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! Het nut van de producten is een subjectieve factor waardoor het keuzegedrag van een consument wordt beïnvloed.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: het nut van de producten. Dit is de subjectieve factor die het keuzegedrag van een consument beïnvloedt. Heb je een ander woord gebruikt, maar komt het op hetzelfde neer? Blackboard keurt slechts enkele ingegeven antwoorden goed, waardoor soms een goed antwoord fout gerekend wordt.

5. Welk doel heeft reclame? **De keuze van de consument te beïnvloeden.**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Reclame heeft als doel de keuze van de consument te beïnvloeden.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Reclame heeft als doel de keuze van de consument te beïnvloeden. Heb je een ander woord gebruikt, maar komt het op hetzelfde neer? Blackboard keurt slechts enkele ingegeven antwoorden goed, waardoor soms een goed antwoord fout gerekend wordt.

6. Verbind de volgende begrippen met hun uitleg.
- **Duurzaam consumeren = je houdt bij je aankopen of gebruik van producten en diensten rekening met het milieu. Je vermijdt verspilling en vervuiling.**
  - **Ethisch consumeren = je houdt bij je aankopen rekening met de mensen. Je koopt producten bij ondernemingen die hun werknemers goed behandelen (werkomstandigheden en loon).**
  - **Verantwoord consumeren = je verspilt niet zomaar alles, koopt geen kleding die je nooit zal dragen, gooit geen eten weg,...**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Je hebt alles juist gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- **Duurzaam consumeren = je houdt bij je aankopen of gebruik van producten en diensten rekening met het milieu. Je vermijdt verspilling en vervuiling.**
- **Ethisch consumeren = je houdt bij je aankopen rekening met de mensen. Je koopt producten bij ondernemingen die hun werknemers goed behandelen (werkomstandigheden en loon).**
- **Verantwoord consumeren = je verspilt niet zomaar alles, koopt geen kleding die je nooit zal dragen, gooit geen eten weg,...**

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

3.8 Koopkracht

1. Het reëel inkomen wordt uitgedrukt in **koopkrachttermen.**

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Het reëel inkomen wordt uitgedrukt in koopkrachttermen. Het nominaal inkomen wordt uitgedrukt in geldeenheden.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Je moest het woord 'koopkrachttermen' invullen. Het reëel inkomen wordt uitgedrukt in koopkrachttermen. Het nominaal inkomen wordt uitgedrukt in geldeenheden.

2. Waar of onwaar? Wanneer het nominaal inkomen stijgt en de prijzen blijven gelijk, dan zal het reëel inkomen of de koopkracht dalen. **Onwaar**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Deze stelling is inderdaad fout. De koopkracht zal ook stijgen. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is fout.

Wanneer het nominaal inkomen stijft en de prijzen blijven gelijk, dan zal het reëel inkomen of de koopkracht ook stijgen. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

3. Verbind de juiste verklaring met de juiste economische term.
- **De prijsverandering in geldeenheden = absolute prijsverandering**
  - **De prijsverandering uitgedrukt in percenten = relatieve prijsverandering**
  - **De procentuele verhouding van de prijs van een goed of dienst op een bepaald tijdstip ten opzichte van de prijs op een vroeger tijdstip (referentietijdstip). = enkelvoudig prijsindexcijfer**
  - **Dit cijfer drukt de prijsevolutie van een groep producten uit. = eenvoudig prijsindexcijfer**
  - **Deze geeft de globale stijging van de goederen weer rekening houden met het belang van elk product in het totale pakket. = gewogen samengesteld prijsindexcijfer**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Je hebt alles juist gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- De prijsverandering in geldeenheden = absolute prijsverandering
- De prijsverandering uitgedrukt in percenten = relatieve prijsverandering
- De procentuele verhouding van de prijs van een goed of dienst op een bepaald tijdstip ten opzichte van de prijs op een vroeger tijdstip (referentietijdstip). = enkelvoudig prijsindexcijfer
- Dit cijfer drukt de prijsevolutie van een groep producten uit. = eenvoudig prijsindexcijfer
- Deze geeft de globale stijging van de goederen weer rekening houden met het belang van elk product in het totale pakket. = gewogen samengesteld prijsindexcijfer

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

4. De prijzen van de volgende producten evolueerden als volgt:

Product	2014	2018
Pistolet	0,45	0,55
Reep chocolade	1,00	1,20
Ticket Zoo Planckendael	31,00	31,50

Bereken het gewogen samengesteld indexcijfer voor 2018 op basis van het jaar 2014 bij een maandelijks gebruik van 20 pistolets, 6 repen chocolade en 3 bezoeken aan Zoo Planckendael.

Tips:

- 1) Maak een tabel zoals je in de les tijdens de oefeningen geleerd hebt.
- 2) Je hebt de wegingsfactor en de ongewogen index nodig om de gewogen index te berekenen.
- 3) Gebruik de gewogen index van de verschillende producten om het gewogen samengesteld indexcijfer te berekenen.

Antwoord: Het gewogen samengesteld indexcijfer is: 104,66. Deze komt overeen met de globale prijsstijging van de producten, namelijk 4,66%.

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Het gewogen samengesteld indexcijfer is: 104,66. Deze komt overeen met de globale prijsstijging van de producten, namelijk 4,66%.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Waarschijnlijk heb je ergens een fout gemaakt bij jouw berekening. Volg het volgende stappenplan en schema en zoek waar je je fout hebt gemaakt om deze de volgende keer niet meer te maken.

Stap 1? Maak een tabel met de kolommen en de titels zoals hieronder weergegeven.

Stap 2? Bereken de uitgave bij elk product (prijs * hoeveelheid).

Stap 3? Bereken de wegingsfactor van elk product t.o.v. het geheel aan uitgaven. Bijvoorbeeld pistolet = $9,00 / 108,00 * 100 = 8,33\%$

Stap 4? Bereken de ongewogen index per product. Zie tabel voor de berekening. Let erop dat je hier een geheel getal van maakt (dus zonder komma).

Stap 5? Bereken de gewogen index per product. Zie tabel voor de berekening.

Stap 6? Bereken het gewogen samengesteld indexcijfer. Dit doe je door de verschillende gewogen indexcijfers op te tellen.

Stap 7? Formuleer je antwoord.

Producten	Vroeger (basisperiode) 2014		Nu (verslagperiode) 2018		
	Uitgave	Wegingsfactor	Uitgave	Ongewogen index	Gewogen index
Pistolet	$0,45 \times 20 = 9,00$	8,33%	$0,55 \times 20 = 11,00$	$((0,55/0,45) \times 100) = 122$	$122 \times 8,33\% = 10,16$
Reep chocolade	$1,00 \times 6 = 6,00$	5,56%	$1,20 \times 6 = 7,20$	$((1,20/1,00) \times 100) = 120$	$120 \times 5,56\% = 6,67$
Ticket Zoo Planckendael	$31,00 \times 3 = 93,00$	86,11%	$31,50 \times 3 = 94,50$	$((31,50/31,00) \times 100) = 102$	$102 \times 86,11\% = 87,83$
Totaal	108,00	100%	112,70		(104,66)

Evolutie van 108,00 naar 112,70 door een prijsstijging van 4,66% of een globale prijsstijging van 4,66%

Hint: Vergeet de twee cijfers na de komma niet!

5. Wat gebeurt er wanneer het gemiddelde van de gezondheidsindex de spilindex over de jongste vier maanden overschrijdt?
- **De lonen en pensioenen worden evenredig geïndexeerd.**
  - De lonen en pensioenen worden niet evenredig geïndexeerd.

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Ze worden evenredig geïndexeerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Ze worden evenredig geïndexeerd. Zie p. 13 in de cursus 'koopkracht'.

3.9 Gezinsbudget

1. Een budget is een raming van enerzijds de **verwachte inkomsten** en anderzijds de **geplande uitgaven**.

Feedback bij een juist antwoord: Super! Een budget is een raming van enerzijds de verwachte inkomsten en anderzijds de geplande uitgaven.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een budget is een raming van enerzijds de verwachte inkomsten en anderzijds de geplande uitgaven. Heb je een ander woord gebruikt, maar komt het op hetzelfde neer? Blackboard keurt slechts enkele ingegeven antwoorden goed, waardoor soms een goed antwoord fout gerekend wordt.

2. Welke drie categorieën van inkomsten zijn er? **Vaste, veranderlijke of variabele en toevallige of onvoorziene inkomsten.**

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! De drie categorieën van inkomsten zijn: vaste, veranderlijke/ variabele en toevallige/ onvoorziene inkomsten.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De drie categorieën van inkomsten zijn: vaste, veranderlijke/ variabele en toevallige/ onvoorziene inkomsten.

3. Welke vier categorieën van uitgaven zijn er? **Vaste, veranderlijke of variabele, toevallige of onvoorziene en buitengewone uitgaven.**

Feedback bij een juist antwoord: Correct! De vier categorieën van uitgaven zijn: vaste, veranderlijke/ variabele, toevallige/ onvoorziene en buitengewone uitgaven.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De vier categorieën van uitgaven zijn: vaste, veranderlijke/ variabele, toevallige/ onvoorziene en buitengewone uitgaven.

4. Schoolkosten en kleding zijn voorbeelden van **veranderlijke uitgaven**.

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! Dit zijn voorbeelden van veranderlijke uitgaven.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Dit zijn voorbeelden van veranderlijke uitgaven. Dit zijn kosten waarvan noch het tijdstip, noch het bedrag vooraf te bepalen zijn.

5. De aankoop van een auto is een...
- Vaste uitgave
  - Veranderlijke uitgave
  - Toevallige of onvoorziene uitgave
  - **Buitengewone uitgave**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Een auto is een zeldzame aankoop van een duurzaam goed waarvoor gespaard wordt.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een auto is een buitengewone uitgave. Dit is een zeldzame aankoop van een duurzaam goed waarvoor gespaard wordt.

3.10 Kredieten voor gezinnen

1. Wie verleent het krediet bij een (ver)koop op afbetaling? **Een onderneming**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Een onderneming verleent inderdaad dit krediet.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een onderneming verleent dit krediet.

2. Wat zijn de nadelen van een kaskrediet?
- Intrestvoet is stabiel
  - **Intrestvoet kan schommelen**
  - Rente is enkel voor het opgenomen bedrag
  - Rente is enkel voor de periode van opname
  - **Hoge intrestvoet**
  - Lage intrestvoet

Feedback bij een juist antwoord: Inderdaad! De nadelen van kaskrediet zijn de hoge intrestvoet en de intrestvoet kan ook nog een schommelen.

De voordelen van kaskrediet zijn dat het eenvoudig en soepel is, de rente geldt enkel voor de periode van opname en voor het opgenomen bedrag.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De nadelen van kaskrediet zijn de hoge intrestvoet en de intrestvoet kan ook nog een schommelen.

De voordelen van kaskrediet zijn dat het eenvoudig en soepel is, de rente geldt enkel voor de periode van opname en voor het opgenomen bedrag.

3. De financiële instelling leent geld uit op langere termijn voor de aankoop van een onroerend goed. Hier gaat het over een **hypothecair** krediet.

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Bij de aankoop van een onroerend goed wordt er een hypothecair krediet verleent.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: een hypothecair krediet. Bij de aankoop van een onroerend goed wordt er een hypothecair krediet verleent. Dit type krediet wordt gebruikt voor de aankoop van bijvoorbeeld een huis.

4. Waar of onwaar? De wet op het consumentenkrediet verplicht de onderneming om bij elke mogelijkheid tot 'lenen' volgende zin te noteren: "Let op, geld lenen kost ook geld". **Waar**

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Deze stelling is juist. Vanaf 1 december 2010 moet in elke reclame voor consumentenkrediet de boodschap "Let op, geld lenen kost ook geld" toegevoegd worden.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is juist. Vanaf 1 december 2010 moet in elke reclame voor consumentenkrediet de boodschap "Let op, geld lenen kost ook geld" toegevoegd worden.

5. Een bedrijf leent 200 000,00 euro op 20 jaar. Jaarlijkse intrest 4%. Bereken de annuïteit per jaar. Formule: $BW = JB \times ((1 - (1 + i)^{-n}) / i)$

Antwoord: De jaarlijkse annuïteit bedraagt 14 716,70 euro

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt de annuïteit correct berekend.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Waarschijnlijk heb je ergens een fout gemaakt bij jouw berekening. Volg het volgende stappenplan en zoek waar je je fout hebt gemaakt om deze de volgende keer niet meer te maken.

Stap 1: $BW = JB \times ((1 - (1 + i)^{-n}) / i)$

Stap 2: $200\ 000,00 = JB \times ((1 - (1 + 0,04)^{-20}) / 0,04)$

Stap 3: $200\ 000,00 = JB \times 13,59$

Stap 4: $JB = \text{annuïteit} = 14\ 716,70 \text{ euro}$

Hint: Vergeet de twee cijfers na de komma niet.

6. Verbind de juiste oplossing van het OCMW voor schulden met zijn omschrijving.
- **Schuldbegeleiding = je beheert zelf je inkomsten en volgt een afbetalingsplan.**
  - **Budgetbeheer = je maakt vrijwillig je inkomsten over aan het OCMW. Het OCMW betaalt je rekeningen en schulden.**
  - **Schuldenregeling = de rechtbank stelt een schuldbemiddelaar aan, je bent verplicht je inkomsten af te staan.**

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt alles juist gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- **Schuldbegeleiding = je beheert zelf je inkomsten en volgt een afbetalingsplan.**
- **Budgetbeheer = je maakt vrijwillig je inkomsten over aan het OCMW. Het OCMW betaalt je rekeningen en schulden.**
- **Schuldenregeling = de rechtbank stelt een schuldbemiddelaar aan, je bent verplicht je inkomsten af te staan.**

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

3.11 De betaalmiddelen

1. De rekening van het water betaal je met
- **een domiciliëring**
  - een doorlopende opdracht
  - een cheque

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Een rekening van het water is een regelmatig terugkerende factuur (met wisselend bedrag). Deze wordt betaald met een domiciliëring.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een rekening van het water wordt betaald met een domiciliëring. Facturen van water, gas en elektriciteit zijn regelmatig terugkerende facturen (met een wisselend bedrag).

Een doorlopende opdracht gebruik je om periodieke facturen te betalen (bijvoorbeeld huur) of om geld te sparen. Het bedrag blijft steeds hetzelfde.

Een cheque wordt nog weinig gebruikt en zeker niet voor een waterfactuur.

2. Waar of onwaar? Er zijn geen gevaren verbonden aan het gebruik van een domiciliëring of doorlopende opdracht. **Onwaar**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Deze stelling is inderdaad fout. Er zijn wel gevaren verbonden aan een domiciliëring of doorlopende opdracht. Denk bijvoorbeeld aan een rekening die niet betaald wordt, omdat er niet voldoende saldo op je rekening staat. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is fout. Er zijn wel gevaren verbonden aan een domiciliëring of doorlopende opdracht. Denk bijvoorbeeld aan een rekening die niet betaald wordt, omdat er niet voldoende saldo op je rekening staat. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

3. Wat is het gevaar van een kredietkaart? Je geeft **geld** uit dat je in principe **niet** hebt. Bij het te **veel** kopen op **krediet** bestaat het gevaar dat je aan het einde van de **maand** je krediet niet kan **aflossen** en zo kom je in de **schulden** terecht.

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Jij kent het gevaar van een kredietkaart en weet dat je er voorzichtig mee moet omgaan.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Bij een kredietkaart geef je geld uit dat je in principe niet hebt. Bij het te veel kopen op krediet bestaat het gevaar dat je aan het einde van de maand je krediet niet kan aflossen en zo kom je in de schulden terecht. Heb je een ander woord gebruikt, maar komt het op hetzelfde neer? Blackboard keurt slechts enkele ingegeven antwoorden goed, waardoor soms een goed antwoord fout gerekend wordt.

4. Actualiteit: Wat is er veranderd in verband met maaltijdcheques?

- **Je kan er nu enkel voeding en drank mee kopen. Vroeger kon je er ook bijvoorbeeld dierenvoer mee kopen.**
- Niets. Je kan er nog steeds hetzelfde mee kopen.
- Je kan nu meer kopen dan vroeger (bijvoorbeeld: dierenvoer) .
- Het maximumbedrag dat je kon uitgeven is nu opgetrokken tot 200,00 euro.

Feedback bij een juist antwoord: Super! Je kan er inderdaad nu geen andere zaken meer mee kopen behalve voeding en drank.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De maaltijdcheques werden vroeger voor alles gebruikt: dierenvoer, afwasmiddel, papier,... . Nu kan je er enkel nog voeding en drank mee kopen.

5. Combineer de omschrijving met de juiste vorm van fraude bij betaalmiddelen.
- **Fraudeurs proberen je persoonlijke gegevens en bankcodes te achterhalen waarmee ze je identiteit overnemen. Ze gebruiken hiervoor bv mail, sms,... = phishing**
  - **Fraudeurs proberen de gegevens op de magneetstrip van je bankkaart te kopiëren. = skimming en card trapping**
  - **Iemand kijkt mee over je schouder om je code te bemachtigen. = shoulder surfing**
  - **Verzamelnaam van allerlei soorten kwaadaardige en schadelijke software. Op die manier kunnen fraudeurs toegang krijgen tot al je gegevens op je computer. = malware**
  - **Fraudeurs proberen je bankkaart met code te bemachtigen door vals aan te geven dat je een nieuwe bankkaart kan krijgen door gegevens door te geven van je oude bankkaart. Een bank zal dit nooit doen. Zij sturen de nieuwe bankkaart op met de post wanneer de oude de vervaldatum nadert. = bankkaart phishing**
  - **Dit is iemand (meestal jongeren) die zijn bankrekening of bankkaart uitleent in ruil voor geld. De fraudeur gebruikt deze bankrekening om crimineel geld door te sluizen om zo zijn identiteit geheim te houden voor de politie. = geldezel**

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt alles juist gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- Fraudeurs proberen je persoonlijke gegevens en bankcodes te achterhalen waarmee ze je identiteit overnemen. Ze gebruiken hiervoor bv mail, sms,... = phishing
- Fraudeurs proberen de gegevens op de magneetstrip van je bankkaart te kopiëren. = skimming en card trapping
- Iemand kijkt mee over je schouder om je code te bemachtigen. = shoulder surfing
- Verzamelnaam van allerlei soorten kwaadaardige en schadelijke software. Op die manier kunnen fraudeurs toegang krijgen tot al je gegevens op je computer. = malware
- Fraudeurs proberen je bankkaart met code te bemachtigen door vals aan te geven dat je een nieuwe bankkaart kan krijgen door gegevens door te geven van je oude bankkaart. Een bank zal dit nooit doen. Zij sturen de nieuwe bankkaart op met de post wanneer de oude de vervaldatum nadert. = bankkaart phishing
- Dit is iemand (meestal jongeren) die zijn bankrekening of bankkaart uitleent in ruil voor geld. De fraudeur gebruikt deze bankrekening om crimineel geld door te sluizen om zo zijn identiteit geheim te houden voor de politie. = geldezel

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

3.12 Rechten en plichten ondernemer

1. Is Coels Construct BV een natuurlijk persoon of rechtspersoon? **Een rechtspersoon.**

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Coels Construct BV is een rechtspersoon. Dit is een groepering van mensen die aan bepaalde juridische voorwaarden voldoen. Een natuurlijk persoon is een persoon van vlees en bloed.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Coels Construct BV is een rechtspersoon. Dit is een groepering van mensen die aan bepaalde juridische voorwaarden voldoen. Een natuurlijk persoon is een persoon van vlees en bloed.

2. Waar of onwaar? Inschrijven in de kruispuntbank van ondernemingen is net zoals aansluiten bij een ziekenfonds een verplichting voor een ondernemer. **Waar**

Feedback bij een juist antwoord: Inderdaad! Deze stelling is juist. Een ondernemer heeft veel verplichtingen. De ondernemer moet:

- Handelsnaam kiezen
- Zichtrekening openen
- Boekhouding voeren
- Aanvragen vergunningen
  Inschrijven in de kruispuntbank van ondernemingen
- Aanvragen ondernemingsnummer – btw-nummer
- Activeren btw-hoedanigheid
- Aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds
- Aansluiten bij een ziekenfonds
- Extra formaliteiten voor vennootschappen

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is juist. Een ondernemer heeft veel verplichtingen. De ondernemer moet:

- Handelsnaam kiezen
- Zichtrekening openen
- Boekhouding voeren
- Aanvragen vergunningen
  Inschrijven in de kruispuntbank van ondernemingen
- Aanvragen ondernemingsnummer – btw-nummer
- Activeren btw-hoedanigheid
- Aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds
- Aansluiten bij een ziekenfonds
- Extra formaliteiten voor vennootschappen

3. Wat is geen recht van een ondernemer?
- Bescherming tegen oneerlijke concurrentie
  - **Het afleveren van producten volgens verwachtingen**
  - Nieuwe start na een faillissement
  - Afhandeling van betwistingen door de ondernemingsrechtbank

Feedback bij een juist antwoord: Super! Het afleveren van producten volgens verwachtingen is geen recht van een ondernemer. De drie andere zijn wel rechten van een handelaar.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het afleveren van producten volgens verwachtingen is geen recht van een ondernemer. De drie andere zijn wel rechten van een ondernemer.

4. Welke van de onderstaande voorbeelden zijn geen zelfstandige ondernemers?
- Meneer A. werkt als administratief bediende bij de gemeente, maar in het weekend werkt hij in zijn eigen foodtruck.
  - Mevrouw B. heeft een eigen B&B.
  - **Studente X. verkoopt pennen voor een goed doel.**
  - **Studente Y. verkoopt spullen voor de inrichting van een studentenkamer op Vinted.**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! De studenten zijn geen zelfstandige ondernemers.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De studentes zijn in beide gevallen geen ondernemers. Het is geen gewoon beroep. De pennen verkoopt X zonder winst en de spullen voor de inrichting van een studentenkamer verkoopt Y occasioneel.

3.13 Organogram, logistiek, HRM, motieven om te ondernemen

1. Wat is geen voordeel van de lijnorganisatie?
  - **Elke manager moet kennis hebben van totaal verschillende aspecten.**
  - Iedere werknemer heeft slechts één baas.
  - De managers hebben een overzicht over alles wat onder hun gezag gebeurt.

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Dit is een nadeel van de lijnorganisatie. De andere twee zijn voordelen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Elke manager moet kennis hebben van totaal verschillende aspecten is geen voordeel, maar een nadelen van de lijnorganisatie. De andere twee zijn wel voordelen.

2. Waarvoor staat de afkorting HRM? **Human resource management**

Feedback bij een juist antwoord: Correct! HRM staat voor Human Resource Management.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! HRM staat voor Human Resource Management.

3. Bij HRM ga je ervan uit dat mensen geen kosten zijn, maar **batens**.

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Bij HRM ga je uit van het principe dat mensen geen kosten zijn, maar batens.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Bij HRM ga je uit van het principe dat mensen geen kosten zijn, maar batens.

4. Waar of onwaar? Een goed HRM-beleid verhoogt de motivatie van de werknemers waardoor hun prestaties verbeteren zodat de productiviteit afneemt en de winst van de onderneming toeneemt. **Onwaar**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Deze stelling is inderdaad fout. Een goed HRM-beleid verhoogt de motivatie van de werknemers waardoor hun prestaties verbeteren zodat de productiviteit toeneemt en de winst van de onderneming toeneemt. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is fout. Een goed HRM-beleid verhoogt de motivatie van de werknemers waardoor hun prestaties verbeteren zodat de productiviteit toeneemt en de winst van de onderneming toeneemt. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

5. Welke motieven zetten mensen aan om te ondernemen?
  - **Je eigen baas zijn.**
  - Voldoening is kleiner.
  - **Het winstmotief.**
  - Je leert niet elke dag bij.

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! Het winstmotief is niet het enige motief dat mensen aanzet om te ondernemen. De volgende motieven zetten mensen aan om te ondernemen: meer vrijheid, je bent continu bezig met je passie, je speelt in op een behoefte, je leert elke dag bij, de voldoening is groter, je kan je eigen team samenstellen, de variatie is eindeloos, de toekomst ligt in jouw handen, et cetera.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het winstmotief is niet het enige motief dat mensen aanzet om te ondernemen. De volgende motieven zetten mensen aan om te ondernemen: meer vrijheid = je bent je eigen baas, je bent continu bezig met je passie, je speelt in op een behoefte, je leert elke dag bij, de voldoening is groter, je kan je eigen team samenstellen, de variatie is eindeloos, de toekomst ligt in jouw handen, et cetera.

6. Vul de volgende omschrijving in met de juiste woorden.

Logistiek betekent op het juiste moment, op de juiste plaats, de exacte hoeveelheid van de gevraagde goederen hebben en dat tegen zo laag mogelijke kosten. De afdeling logistiek slaat goederen op in een magazijn en verstuurt ze naar de klanten. In het organogram hierboven bestaat de afdeling logistiek uit een afdeling **magazijn** en een afdeling **transport**.

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt de juiste woorden ingevuld in de omschrijving.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Logistiek betekent op het juiste moment, op de juiste plaats, de exacte hoeveelheid van de gevraagde goederen hebben en dat tegen zo laag mogelijke kosten. De afdeling logistiek slaat goederen op in een magazijn en verstuurt ze naar de klanten. In het organogram hierboven bestaat de afdeling logistiek uit een afdeling magazijn en een afdeling transport.

3.14 Bedrijfskolom

1. Wat is een bedrijfskolom? Een **schematische** voorstelling van de **bedrijven** die **bijgedragen** hebben tot de **verwezenlijking** van een **goed**.

Feedback bij een juist antwoord: Super! Een bedrijfskolom is een schematische voorstelling van de bedrijven die bijgedragen hebben tot de verwezenlijking van een goed.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een bedrijfskolom is een schematische voorstelling van de bedrijven die bijgedragen hebben tot de verwezenlijking van een goed. Heb je een ander woord gebruikt, maar komt het op hetzelfde neer? Blackboard keurt slechts enkele ingegeven antwoorden goed, waardoor soms een goed antwoord fout gerekend wordt.

2. De geledingen in een bedrijfskolom noemt men **bedrijfstukken**.

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Dit zijn inderdaad bedrijfstukken.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De term die we zoeken is: bedrijfstukken.

3. Wat maakt geen deel uit van de bedrijfskolom van chips?

- **Transport**
- **Verzekeringsmaatschappij**
- Chipsfabriek
- Aardappelproducent

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Transport en de verzekeringsmaatschappij zijn geen wezenlijke onderdelen van het productieproces net zoals financiële instellingen, reclamebureaus,...

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Transport en de verzekeringsmaatschappij zijn geen wezenlijke onderdelen van het productieproces net zoals financiële instellingen, reclamebureaus,...

4. Waar of onwaar? Hoe langer de bedrijfskolom, hoe duurder het product voor de consument. **Waar**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Deze stelling is juist. Hoe langer de bedrijfskolom, hoe duurder het product voor de consument.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is juist. Hoe langer de bedrijfskolom, hoe duurder het product voor de consument.

5. Geef de formule waarmee je de toegevoegde waarde berekent.
Toegevoegde waarde = verkopen – aankopen

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! De formule om de toegevoegde waarde te berekenen is: $TW = VK - AK$ of toegevoegde waarde = verkopen – aankopen

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Dit is een belangrijke formule die je zeker moet kennen voor het examen. De formule om de toegevoegde waarde te berekenen is: $TW = VK - AK$ of toegevoegde waarde = verkopen – aankopen.

6. Er worden 1000 rugzakken verkocht voor 40,00 euro per stuk. De rugzakken werden aangekocht voor 25,00 euro per stuk. Hoeveel bedraagt de toegevoegde waarde? Noteer jouw antwoord in het antwoordvak. **15 000,00 euro**

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! De toegevoegde waarde bedraagt 15 000,00 euro.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Bekijk het volgende stappenplan. Zo weet je waar je in de fout bent gegaan en kan je dit verbeteren tegen het examen.

Stap 1: $TW = \text{verkopen} - \text{aankopen}$

Stap 2: verkopen berekenen ($40,00 \times 1000$) en aankopen berekenen ($25,00 \times 1000$)

Stap 3: $TW = 40\ 000,00 - 25\ 000,00 = 15\ 000,00$ euro

Hint: Vergeet de twee cijfers na de komma niet.

7. Geef per voorbeeld het juiste begrip.

Aardbeien die je rechtstreeks bij de aardbeienboer gaat kopen. = **directe** keten

Een Volkswagen Golf die je koopt in een garage. = **lange** keten

Aardappelen die je in de supermarkt koopt. = **korte** keten

Feedback bij een juist antwoord: Super! Je hebt de theorie van de ketens duidelijk onder de knie.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Wanneer je de aardbeien rechtstreeks bij de aardbeienboer koopt, spreekt men over de directe keten. De producent verkoopt rechtstreeks aan de consument. Bij de aardappelen zal de aardappelboer (producent) eerst leveren aan de detailhandel. Nadien verkoopt deze aan de klant (consument). De auto verandert van meerdere eigenaars vooraleer hij terechtkomt bij de consument.

3.15 Sectoren

1. Welke vier sectoren onderscheiden we? **De primaire, secundaire, tertiaire en quataire sector.**

Feedback bij een juist antwoord: Inderdaad! We onderscheiden de primaire, secundaire, tertiaire en quataire sector.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De vier sectoren die we onderscheiden zijn de primaire, secundaire, tertiaire en quataire sector.

2. Tot welke sector behoort een ziekenhuis? **De quataire sector.**

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Tot de quataire sector behoren bedrijven of organisaties die diensten leveren aan de samenleving zonder winst te maken.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een ziekenhuis behoort tot de quataire sectoren. Tot deze sector behoren bedrijven of organisaties die diensten leveren aan de samenleving zonder winst te maken.

3. Welke verzekeringen zijn verplicht voor gezinnen?

- **BA motorrijtuigen**
- Rechtsbijstandverzekering
- Diefstalverzekering
- **Brandverzekering voor huurders**

Feedback bij een juist antwoord: Super! De BA motorrijtuigen en de brandverzekering voor huurders zijn verplichte verzekeringen voor gezinnen. Al de andere verzekeringen zijn niet verplicht.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De BA motorrijtuigen en de brandverzekering voor huurders zijn verplichte verzekeringen voor gezinnen. Al de andere verzekeringen zijn niet verplicht.

4. Welke verzekeringen zijn verplicht voor bedrijven?

- Verzekering gewaarborgd inkomen
- **Verzekering kleine risico's zelfstandigen**
- **BA in geval van brand/ontploffing**
- **Arbeidsongevallenverzekering**

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! Er zijn drie verzekeringen verplicht voor bedrijven namelijk: de verzekering kleine risico's zelfstandigen, BA in geval van brand/ontploffing en de arbeidsongevallenverzekering. Al de andere verzekeringen zijn niet verplicht.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Er zijn drie verzekeringen verplicht voor bedrijven namelijk: de verzekering kleine risico's zelfstandigen, BA in geval van brand/ontploffing en de arbeidsongevallenverzekering. Al de andere verzekeringen zijn niet verplicht.

5. Dirk valt tijdens zijn werk van het dak, ondanks alle veiligheidsvoorschriften te volgen. Dit wordt gedekt door de **arbeidsongevallenverzekering.**

Feedback bij een juist antwoord: Correct! De werkgever van Dirk is verplicht om de arbeidsongevallenverzekering aan te gaan. Deze dekt alle ongevallen op het werk.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: de arbeidsongevallenverzekering. De werkgever van Dirk is verplicht om de arbeidsongevallenverzekering aan te gaan. Deze dekt alle ongevallen op het werk.

3.16 Ondernemingsvormen

1. Olivia wil een zaak opstarten, maar ze weet nog niet voor welke ondernemingsvorm ze gaat kiezen. Ze wil zelf de zaak leiden, maar beschikt nog niet over een groot kapitaal om in de zaak in te brengen. Ze wil een vereenvoudigde boekhouding en geen verplichting tot het laten opstellen van een financieel plan. Wat raad jij aan? Geef de volledige benaming, geen afkorting.

Antwoord: eenmanszaak

Feedback bij een juist antwoord: Super! Olivia kiest inderdaad voor een eenmanszaak. Dit is voor haar de geschikte ondernemingsvorm, omdat ze zelf de zaak wil leiden, geen te grote risico's wil nemen en niet over grote kapitalen moet beschikken. Bij een eenmanszaak voer je een vereenvoudigde boekhouding en moet je niet verplicht een financieel plan laten opstellen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Olivia kiest voor een eenmanszaak. Dit is voor haar de geschikte ondernemingsvorm, omdat ze zelf de zaak wil leiden, geen te grote risico's wil nemen en niet over grote kapitalen moet beschikken. Bij een eenmanszaak voer je een vereenvoudigde boekhouding en moet je niet verplicht een financieel plan laten opstellen.

2. Jordy wil een zaak opstarten, maar hij weet nog niet voor welke ondernemingsvorm hij gaat kiezen. Hij wil een beperkte aansprakelijkheid en geen minimumkapitaal inbrengen bij de oprichting. Hij weet wel dat hij een dubbele boekhouding zal voeren en een financieel plan zal moeten laten opstellen. Wat raad jij aan? Geef de volledige benaming, geen afkorting.

Antwoord: besloten vennootschap

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Jordy kiest voor een besloten vennootschap. Dit is voor hem de geschikte ondernemingsvorm, omdat er geen minimumkapitaal vereist is en zijn privévermogen in principe beschermd is. Bij een besloten vennootschap dient een financieel plan te worden opgesteld (verplicht). Deze ondernemingsvorm kan opgericht worden door één persoon en er moet een dubbele boekhouding gevoerd worden.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Jordy kiest voor een besloten vennootschap. Dit is voor hem de geschikte ondernemingsvorm, omdat er geen minimumkapitaal vereist is en zijn privévermogen in principe beschermd is. Bij een besloten vennootschap dient een financieel plan te worden opgesteld (verplicht). Deze ondernemingsvorm kan opgericht worden door één persoon en er moet een dubbele boekhouding gevoerd worden.

3. Laura wil een bedrijf opstarten en heeft een groot startkapitaal klaarliggen om in te brengen. Ze wil wel zelf haar bedrijf oprichten en beperkte aansprakelijkheid. Wat ook belangrijk is voor haar is dat ze obligaties kan uitgeven. Wat raad jij aan? Geef de volledige benaming, geen afkorting.

Antwoord: naamloze vennootschap

Feedback bij een juist antwoord: Inderdaad! Laura kiest voor een naamloze vennootschap. Dit is voor haar de geschikte ondernemingsvorm, omdat ze beperkt aansprakelijk is en dit kan opgericht worden door één persoon. Een NV vraagt een groot startkapitaal namelijk 61 500,00 euro (volledig volgestort) en kan obligaties uitgeven.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Laura kiest voor een naamloze vennootschap. Dit is voor haar de geschikte ondernemingsvorm, omdat ze beperkt aansprakelijk is en dit kan opgericht worden door één persoon. Een NV vraagt een groot startkapitaal namelijk 61 500,00 euro (volledig volgestort) en kan obligaties uitgeven.

4. Louis, Nele en Emile willen een zaak starten. Ze willen alle drie beperkt aansprakelijk zijn. Louis en Nele willen meer kapitaal inbrengen dan Emile. Ze hopen dat dit kan bij de ondernemingsvorm die jij aanraadt. Er zal een financieel plan moeten opgesteld worden. Ze moeten ook naar de notaris voor een authentieke akte. Wat raad jij aan? Geef de volledige naam, geen afkorting.

Antwoord: coöperatieve vennootschap

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! Louis, Nele en Emile kiezen voor een coöperatieve vennootschap. Dit is voor hen de geschikte ondernemingsvorm, omdat het wordt opgericht door minstens drie aandeelhouders. Ze zijn beschermd door de beperkte aansprakelijkheid en elke vennoot kan een ander kapitaal inbrengen. Er dient een financieel plan te worden opgesteld en er moet een authentieke akte worden opgesteld bij de notaris.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Louis, Nele en Emile kiezen voor een coöperatieve vennootschap. Dit is voor hen de geschikte ondernemingsvorm, omdat het wordt opgericht door minstens drie aandeelhouders. Ze zijn beschermd door de beperkte aansprakelijkheid en elke vennoot kan een ander kapitaal inbrengen. Er dient een financieel plan te worden opgesteld en er moet een authentieke akte worden opgesteld bij de notaris.

5. Caroline, Floor en Lotte willen een tennisclub oprichten. De tennisclub heeft geen winstdoel. Ze willen wel kapitaal inbrengen, maar er is geen minimum vereist. Ze weten wel dat ze een dubbele boekhouding zullen moeten voeren en dat er geen financieel plan dient opgesteld te worden. Wat raad jij aan? Geef de volledige naam, geen afkorting.

Antwoord: vereniging zonder winstoogmerk

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Caroline, Floor en Lotte kiezen voor een vereniging zonder winstoogmerk. Dit is voor hen de geschikte ondernemingsvorm, omdat ze hun hoofddoel geen winst maken is. Bij een VZW moet een dubbele boekhouding gevoerd worden. Ze hoeven geen minimumkapitaal in te brengen en financieel plan op te stellen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Caroline, Floor en Lotte kiezen voor een vereniging zonder winstoogmerk. Dit is voor hen de geschikte ondernemingsvorm, omdat ze hun hoofddoel geen winst maken is. Bij een VZW moet een dubbele boekhouding gevoerd worden. Ze hoeven geen minimumkapitaal in te brengen en financieel plan op te stellen.

3.17 Faillissement

1. De wet op de continuïteit van de onderneming en de faillissementswet worden geïntegreerd in een nieuwe wet. Welke wet is dat?
  - Incompetentie van ondernemingen
  - **Insolventie van ondernemingen**
  - Inherentie van ondernemingen
  - Infectie van ondernemingen

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Vanaf mei 2018 spreken we over de wet insolventie van ondernemingen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Vanaf mei 2018 spreken we over de wet insolventie van ondernemingen.

2. De twee mogelijkheden bij de vereffening van het faillissement zijn het **concordaat** (of akkoord) en de **gerechtelijke vereffening**.

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Er bestaan twee mogelijkheden bij de vereffening van het faillissement, namelijk: het concordaat en de gerechtelijke vereffening. Bij het concordaat is er een akkoord nadat het faillissement is uitgesproken. De schuldeisers gaan akkoord met een uitstel van betaling en/of gedeeltelijke betaling van de schulden. Bij een gerechtelijke vereffening is er geen akkoord. Schuldeisers kunnen na de vereffening (gedeeltelijk) betaald worden.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Er bestaan twee mogelijkheden bij de vereffening van het faillissement, namelijk: het concordaat en de gerechtelijke vereffening. Bij het concordaat is er een akkoord nadat het faillissement is uitgesproken. De schuldeisers gaan akkoord met een uitstel van betaling en/of gedeeltelijke betaling van de schulden. Bij een gerechtelijke vereffening is er geen akkoord. Schuldeisers kunnen na de vereffening (gedeeltelijk) betaald worden.

3. Welke 'reddingsboei' krijgt het volgende bedrijf? Blokker zit in de problemen. Er wordt gezorgd voor discreet onderhandelde oplossingen tussen de partijen. De schuldeisers kunnen deze 'reddingsboei' weigeren. Blokker kan beroep doen op een ondernemingsbemiddelaar om te bemiddelen tussen zichzelf en de schuldeisers.
- Gerechtelijke reorganisatie
  - **Minnelijk akkoord vooraf**
  - Overdracht onder gerechtelijk toezicht

Feedback bij een juist antwoord: Super! Het minnelijk akkoord vooraf biedt de mogelijkheid (dankzij de nieuwe wet) om discreet oplossingen te zoeken met de betrokken partijen. Schuldeisers kunnen het minnelijk akkoord weigeren. De onderneming zelf kan beroep doen op een ondernemingsbemiddelaar om te bemiddelen tussen zichzelf en de schuldeisers. De rechtbank kan een insolventiefunctionaris aanstellen wanneer de schuldenaar de continuïteit van de onderneming in gevaar brengt. Een ondernemingsbemiddelaar kan elke bijstand bieden, een insolventiefunctionaris kan in de plaats treden van de ondernemer.

De gerechtelijke organisatie gebeurt onder toezicht van een kosteloze gedelegeerd rechter. Deze procedure moet je aanvragen bij de rechtbank. Er wordt een plan opgesteld om binnen maximaal vijf jaar de schulden geheel of gedeeltelijk af te betalen.

De overdracht onder gerechtelijke toezicht gebeurt enkel bij ondernemingen in een financieel hopeloze situatie. Alle rendabele activiteiten uit de onderneming kunnen verkocht worden door de schuldenaar. De kans op een gedeeltelijke redding is daardoor groter.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste oplossing is: het minnelijk akkoord vooraf. Het minnelijk akkoord vooraf biedt de mogelijkheid (dankzij de nieuwe wet) om discreet oplossingen te zoeken met de betrokken partijen. Schuldeisers kunnen het minnelijk akkoord weigeren. De onderneming zelf kan beroep doen op een ondernemingsbemiddelaar om te bemiddelen tussen zichzelf en de schuldeisers. De rechtbank kan een insolventiefunctionaris aanstellen wanneer de schuldenaar de continuïteit van de onderneming in gevaar brengt. Een ondernemingsbemiddelaar kan elke bijstand bieden, een insolventiefunctionaris kan in de plaats treden van de ondernemer.

De gerechtelijke organisatie gebeurt onder toezicht van een kosteloze gedelegeerd rechter. Deze procedure moet je aanvragen bij de rechtbank. Er wordt een plan opgesteld om binnen maximaal vijf jaar de schulden geheel of gedeeltelijk af te betalen.

De overdracht onder gerechtelijke toezicht gebeurt enkel bij ondernemingen in een financieel hopeloze situatie. Alle rendabele activiteiten uit de onderneming kunnen verkocht worden door de schuldenaar. De kans op een gedeeltelijke redding is daardoor groter.

4. Door de situatie met Covid-19 gaat een restaurant failliet. Is dit een interne of externe oorzaak?

Externe oorzaak

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Dit is een externe oorzaak. De onderneming kan weinig tot niets doen aan dit voorval. Het beleid van de onderneming heeft geen vat gehad op de situatie met Covid-19.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Dit is een externe oorzaak. De onderneming kan weinig tot niets doen aan dit voorval. Het beleid van de onderneming heeft geen vat gehad op de situatie met Covid-19.

5. Megaworld heeft fraude gepleegd en gaat failliet. Is dit een interne of externe oorzaak?

Interne oorzaak

Feedback bij een juist antwoord: Inderdaad! Dit is een interne oorzaak.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Dit is een interne oorzaak. Fraude vindt zijn oorsprong in de onderneming zelf.

3.18 Koop en verkoop

1. Verbind de omschrijving met het juiste document.
  - **Dit is het antwoord van de verkoper op de prijsaanvraag. = prijsofferte**
  - **Dit document wordt opgemaakt door de verkoper om een bestelling te noteren. Op dit document staan de verkoopsvoorwaarden, handtekening en identiteit van de koper en de verkoper, btw-tarief,... = bestelbon**
  - **Dit document vergezelt de koopwaar tijdens hun levering. Het vermeldt welke goederen afgeleverd worden. = leveringsbon**
  - **Dit document is door de verkoper opgemaakt. De koper eist de betaling ervan. = factuur**
  - **Een document dat de verkoper opstelt om de koper ervan op de hoogte te brengen dat een factuurbedrag verminderd wordt. = creditnota**
  - **Soms moet de leverancier het factuurbedrag vermeerderen met kosten waarvan hij slechts na levering in kennis is gesteld. Dan komt dit document tevoorschijn. = debetnota**
  - **Wanneer je een klacht hebt, stuur je dit document. = klachtenbrief**

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt alles juist gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- Dit is het antwoord van de verkoper op de prijsaanvraag. = prijsofferte
- Dit document wordt opgemaakt door de verkoper om een bestelling te noteren. Op dit document staan de verkoopsvoorwaarden, handtekening en identiteit van de koper en de verkoper, btw-tarief,... = bestelbon
- Dit document vergezelt de koopwaar tijdens hun levering. Het vermeldt welke goederen afgeleverd worden. = leveringsbon
- Dit document is door de verkoper opgemaakt. De koper eist de betaling ervan. = factuur

- Een document dat de verkoper opstelt om de koper ervan op de hoogte te brengen dat een factuurbedrag verminderd wordt. = creditnota
- Soms moet de leverancier het factuurbedrag vermeerderen met kosten waarvan hij slechts na levering in kennis is gesteld. Dan komt dit document tevoorschijn. = debetnota
- Wanneer je een klacht hebt, stuur je dit document. = klachtenbrief

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

2. Waar of onwaar? Een inkomende creditnota stuurt de handelaar zelf naar zijn klanten.
Onwaar

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Deze stelling is fout. Een inkomende creditnota krijgt de handelaar toegestuurd van zijn leveranciers. Een uitgaande creditnota stuurt de handelaar zelf naar zijn klanten. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is fout. Een inkomende creditnota krijgt de handelaar toegestuurd van zijn leveranciers. Een uitgaande creditnota stuurt de handelaar zelf naar zijn klanten. Op het examen zal je deze stelling moeten kunnen verbeteren. Houd hier rekening mee tijdens het studeren.

3. Bereken het totale factuurbedrag met behulp van volgende gegevens.

Een klant koopt 15 bureaustoelen aan. Ze kosten 750,00 euro per stuk (exclusief btw).
 De handelskorting bedraagt 6 procent en de betalingskorting 3 procent.
 Het btw-tarief bedraagt 21 procent.
 De klant maakt geen gebruik van de betalingskorting.

Antwoord: Het totale factuurbedrag bedraagt 12 729,13 euro.

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt het totale factuurbedrag correct berekend.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Waarschijnlijk heb je ergens een fout gemaakt bij jouw berekening. Volg het volgende schema en zoek waar je je fout hebt gemaakt om deze de volgende keer niet meer te maken.

Excl. btw	11 250,00	750,00 x 15
- handelskorting	- 675,00	11 250,00 x 6%
= PVG	= 10 575,00	
- betalingskorting	- 317,25	10 575,00 x 3%
= MVH	= 10 257,75	
+ btw	+ 2 154,13	10 257,75 x 21%
+ betalingskorting	+ 317,25	
= incl. btw	= 12 729,13	

Hint 1: Vergeet de twee cijfers na de komma niet.

Hint 2: In de opgave staat dat de klant geen gebruik maakt van de betalingskorting, maar in de berekening moeten we deze wel verwerken. Het is pas op het moment van de betaling dat de betalingskorting er (eventueel) opnieuw afgetrokken wordt. Als je deze vergeet in je berekening zal de uitkomst fout zijn.

4. Bereken het bedrag van de creditnota (exclusief btw) met behulp van volgende gegevens.

Drie bureaustoelen zijn in de verkeerde kleur geleverd. Ze kosten 750,00 euro per stuk (inclusief btw).
 De handelskorting bedraagt 6 procent en de betalingskorting 3 procent.
 Het btw-tarief bedraagt 21 procent.
 De klant maakte geen gebruik van de betalingskorting.

Tips:

- 1) Gaat het over een bedrag inclusief btw of exclusief btw? Lees de opgave nog eens opnieuw.
- 2) Maak gebruik van 'hulpgetallen'.

Antwoord: Het bedrag van de creditnota bedraagt 1 988,51 euro exclusief btw.

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt het totale bedrag van de creditnota (exclusief btw) correct berekend.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Waarschijnlijk heb je ergens een fout gemaakt bij jouw berekening. Volg het volgende schema en zoek waar je je fout hebt gemaakt om deze de volgende keer niet meer te maken.

Excl. btw	100		1 988,51	1 869,20 + 119,31
- handelskorting	- 6	100 x 6%	- 119,31	2 250 / 113,15 x 6
= PVG	= 94		= 1 869,20	1 813,12 + 56,08
- betalingskorting	- 2,82	94 x 3%	- 56,08	
= MVH	= 91,18		= 1 813,12	2 250 - 56,08 - 380,80
+ btw	+ 19,15	91,18 x 21%	+ 380,80	2 250 / 113,15 x 19,15
+ betalingskorting	+ 2,82		+ 56,08	2 250 / 113,15 x 2,82
= incl. btw	= 113,15		2 250	750 x 3 stuks

Hint: Vergeet de twee cijfers na de komma niet.

5. Wat is rafactie? **Korting voor klein kwaliteitsverschil.**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Rafactie is inderdaad een korting voor een klein kwaliteitsverschil.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Rafactie is een korting voor een klein kwaliteitsverschil.

3.19 Kredieten voor bedrijven

1. Wanneer een factuur vereffend moet worden 'einde van de maand na factuurdatum' spreken we over **(ver)koop op termijn**.

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Dit is de (ver)koop op termijn. De verkoper gaat akkoord dat de koper een zekere termijn na levering van de goederen betaalt.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Dit is de (ver)koop op termijn. De verkoper gaat akkoord dat de koper een zekere termijn na levering van de goederen betaalt.

Verwar dit niet met de (ver)koop op afbetaling. Je koopt dan als bedrijf bij een ander bedrijf een product waarvan je het voorschot reeds betaalt en de rest in termijnen terugbetaalt.

2. **Kaskrediet** kan gebruikt worden voor de financiering van tijdelijke liquiditeitstekorten die voortvloeien uit een tijdsverschil tussen ontvangsten en uitgaven. Voorbeeld: betaling van lonen in afwachting dat een klant betaalt.

Feedback bij een juist antwoord: Super! Het kaskrediet wordt gebruikt ter financiering van realiseerbare voorraden, ter overbrugging van latere terugbetaling zoals btw-teruggaven, voor de financiering van tijdelijke liquiditeitstekorten die voortvloeien uit een tijdsverschil tussen ontvangsten en uitgaven, et cetera. Pas wel op met kaskredieten. Ze zijn duur en de provisie moet steeds betaald worden.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het juiste antwoord is: kaskrediet. Het kaskrediet wordt gebruikt ter financiering van realiseerbare voorraden, ter overbrugging van latere terugbetaling zoals btw-teruggaven, voor de financiering van tijdelijke liquiditeitstekorten die voortvloeien uit een tijdsverschil tussen ontvangsten en uitgaven, et cetera. Pas wel op met kaskredieten. Ze zijn duur en de provisie moet steeds betaald worden.

3. Welke vormen van leasing bestaan er?

- **Financiële leasing**
- **Operationele leasing**
- Lease and sale back
- **Sale and lease back**
- Low price leasing

Feedback bij een juist antwoord: Correct! De drie vormen van leasing zijn: financiële, operationele, sale and lease back.

Bij financiële leasing gaat het over een zuiver financiële transactie.

Bij operationele leasing betreft het een producent van bedrijfsmateriaal die zelf optreedt als leasinggever.

Bij sale and lease back verkoopt de onderneming die het uitrustingsgoed bezit het goed aan de leasingmaatschappij, waarna het goed weer ingehuurd wordt.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De drie vormen van leasing zijn: financiële, operationele, sale and lease back.

Bij financiële leasing gaat het over een zuiver financiële transactie.

Bij operationele leasing betreft het een producent van bedrijfsmateriaal die zelf optreedt als leasinggever.

Bij sale and lease back verkoopt de onderneming die het uitrustingsgoed bezit het goed aan de leasingmaatschappij, waarna het goed weer ingehuurd wordt.

4. Waarom kan een bedrijf best doen aan voorafbetalingen van zijn belastingen? Om **vermeerderingen** te **vermijden**.

Feedback bij een juist antwoord: Inderdaad! Een bedrijf doet dat best om vermeerderingen te vermijden. Zo komen ze niet voor nare verassingingen te staan.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Een bedrijf doet dat best om vermeerderingen te vermijden. Zo komen ze niet voor nare verassingingen te staan.

3.20 Stakeholders

1. Wat zijn stakeholders? Geef een synoniem (1 woord). **Belanghebbenden**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Stakeholders zijn belanghebbenden. Dit zijn alle partijen die betrokken zijn bij een onderneming.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Stakeholders zijn belanghebbenden. Dit zijn alle partijen die betrokken zijn bij een onderneming.

2. Wie zijn de stakeholders van Hogeschool PXL?

- **Studenten**
- **Personeel**
- **De overheid**
- **Leveranciers**

Feedback bij een juist antwoord: Super! Studenten, personeel, de overheid en leveranciers zijn allemaal stakeholders van Hogeschool PXL. Ze zijn allemaal betrokken partijen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Studenten, personeel, de overheid en leveranciers zijn allemaal stakeholders van Hogeschool PXL. Ze zijn allemaal betrokken partijen.

3. Duurzaam ondernemen houdt rekening met winst (= **profit**), mensen (= **people**) en het milieu (= **planet**).

Feedback bij een juist antwoord: Helemaal juist! Duurzaam ondernemen houdt rekening met de zogenaamde drie P's. Winst = profit, mensen = people en milieu = planet.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Duurzaam ondernemen houdt rekening met de zogenaamde drie P's. Winst = profit, mensen = people en milieu = planet.

3.21 Trends in de maatschappij

1. Welke gevolgen beïnvloeden het welzijn van de bevolking?

- **Ecologische gevolgen**
- Economische gevolgen
- **Sociale gevolgen**

Feedback bij een juist antwoord: Heel goed! Het welzijn van de bevolking wordt beïnvloed door de ecologische en sociale gevolgen. De welvaart daarentegen wordt beïnvloed door de economische gevolgen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Het welzijn van de bevolking wordt beïnvloed door de ecologische en sociale gevolgen. De welvaart daarentegen wordt beïnvloed door de economische gevolgen.

2. Voor wat staat de afkorting SDG? **Sustainable Development Goals**

Feedback bij een juist antwoord: Super! SDG staat inderdaad voor Sustainable Development Goals. Deze doelstellingen zorgen ervoor dat landen meewerken aan duurzame ontwikkelingen en willen de ongelijkheid in de wereld wegwerken.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! SDG staat voor Sustainable Development Goals. Deze doelstellingen zorgen ervoor dat landen meewerken aan duurzame ontwikkelingen en willen de ongelijkheid in de wereld wegwerken.

3. De **circulaire businessmodellen** zijn ontstaan, zodat ondernemingen mee gaan met de veranderingen in het consumentengedrag.

Feedback bij een juist antwoord: Dat klopt! Dit zijn inderdaad de circulaire businessmodellen.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Dit zijn de circulaire businessmodellen. Ondernemingen moeten nadenken over modellen waarbij de levensduur van producten verlengd wordt.

4. Combineer de economische term met de juiste verklaring.
- **Keteneconomie (met recycling) = Hierbij verwerkt men grondstoffen tot een product dat na gebruik gedeeltelijk wordt gerecycleerd om eventueel samen met grondstoffen weer verwerkt te worden tot een product. Er blijft dan wel nog restafval over.**
  - **Lineaire economie = Hierbij verwerkt men grondstoffen tot een product dat na gebruik wordt weggegooid.**
  - **Cradle-to-cradle = Hierbij streeft men naar het optimale gebruik van grondstoffen in het productieproces, zodat elke grondstof opnieuw wordt ingezet in een ander product of teruggaat naar de natuur.**
  - **Deeconomie of sharing economy = Dit is een nieuw sociaal-economisch model waarbij het delen en het gezamenlijk consumeren centraal staan.**
  - **Producten als dienst = Hierbij zal de producent eigenaar blijven van het product, maar laat hij het door de consument gebruiken tegen een vergoeding.**

Feedback bij een juist antwoord: Goed gedaan! Je hebt alles juist gecombineerd.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! De juiste antwoorden zijn de volgende:

- **Keteneconomie (met recycling) = Hierbij verwerkt men grondstoffen tot een product dat na gebruik gedeeltelijk wordt gerecycleerd om eventueel samen met grondstoffen weer verwerkt te worden tot een product. Er blijft dan wel nog restafval over.**
- **Lineaire economie = Hierbij verwerkt men grondstoffen tot een product dat na gebruik wordt weggegooid.**
- **Cradle-to-cradle = Hierbij streeft men naar het optimale gebruik van grondstoffen in het productieproces, zodat elke grondstof opnieuw wordt ingezet in een ander product of teruggaat naar de natuur.**
- **Deeconomie of sharing economy = Dit is een nieuw sociaal-economisch model waarbij het delen en het gezamenlijk consumeren centraal staan.**
- **Producten als dienst = Hierbij zal de producent eigenaar blijven van het product, maar laat hij het door de consument gebruiken tegen een vergoeding.**

Maak tijdens het studeren voor het examen een begrippenlijst.

5. Waar of onwaar? Urbanisatie en vergrijzing kunnen we onder de demografische trends onderbrengen. **Waar**

Feedback bij een juist antwoord: Correct! Deze stelling is juist.

Feedback bij een fout antwoord: Jammer! Deze stelling is juist. Deze twee brengen we onder bij de demografische trends.

3.22 Overzicht

Hoofdstuk	Soorten vragen
Fundamentele begrippen	<ul style="list-style-type: none"> - Twee meerkeuzevragen - Twee invulvragen - Een juist/fout-vraag
Economische kringloop	<ul style="list-style-type: none"> - Een meerkeuzevraag - Een juist/fout-vraag - Een hotspotvraag
Inkomen uit arbeid	<ul style="list-style-type: none"> - Drie meerkeuzevragen - Een combinatievraag - Een invulvraag - Twee rekenvragen
Inkomen uit kapitaal	<ul style="list-style-type: none"> - Twee invulvragen - Een meerkeuzevraag - Een combinatievraag - Een rekenvraag
Inkomen uit sociale vergoedingen	<ul style="list-style-type: none"> - Drie invulvragen - Een meerkeuzevraag - Een open vraag
Toevallig inkomen	<ul style="list-style-type: none"> - Een meerkeuzevraag - Een juist/fout-vraag - Een invulvraag
Consumeren, sparen en belastingen	<ul style="list-style-type: none"> - Twee juist/fout-vragen - Twee open vragen - Een meerkeuzevraag - Een combinatievraag
Koopkracht	<ul style="list-style-type: none"> - Een meerkeuzevraag - Een combinatievraag - Een invulvraag - Een juist/fout-vraag - Een rekenvraag
Gezinsbudget	<ul style="list-style-type: none"> - Twee invulvragen - Twee open vragen - Een meerkeuzevraag
Kredieten voor gezinnen	<ul style="list-style-type: none"> - Een combinatievraag - Een meerkeuzevraag - Twee invulvragen - Een juist/fout-vraag - Een rekenvraag
De betaalmiddelen	<ul style="list-style-type: none"> - Een invulvraag - Twee meerkeuzevragen - Een combinatievraag - Een juist/fout-vraag
Rechten en plichten ondernemer	<ul style="list-style-type: none"> - Twee meerkeuzevragen - Een juist/fout-vraag - Een invulvraag
Organogram, logistiek, HRM, motieven om te ondernemen	<ul style="list-style-type: none"> - Twee meerkeuzevragen - Drie invulvragen - Een juist/fout-vraag
Bedrijfskolom	<ul style="list-style-type: none"> - Een meerkeuzevraag - Vier invulvragen - Een juist/fout-vraag

	- Een rekenvraag
Sectoren	- Twee meerkeuzevragen - Drie invulvragen
Ondernemingsvormen	- Vijf situatievragen (open vragen)
Faillissement	- Twee open vragen - Twee meerkeuzevragen - Een invulvraag
Koop en verkoop	- Twee rekenvragen - Een juist/fout-vraag - Een combinatievraag - Een open vraag
Kredieten voor bedrijven	- Twee invulvragen - Een meerkeuzevraag - Een open vraag
Stakeholders	- Een meerkeuzevraag - Een invulvraag - Een open vraag
Trends in de maatschappij	- Een meerkeuzevraag - Een combinatievraag - Een juist/fout-vraag - Twee invulvragen

3.23 Analyse

Na het uittesten van de zelftoetsen hebben de studenten een enquête ingevuld (zie bijlage vijf). Op basis van de resultaten en de literatuurstudie wordt er kritisch teruggekeken naar de zelftoetsen.

Voor het opstellen van de zelftoetsen werden de mogelijkheden van verschillende platformen onderzocht. Blackboard kwam daarbij als beste naar voor dankzij de verschillende mogelijkheden qua vragen, feedback, het feit dat alles zich op één plaats bevindt voor de studenten en lectoren, et cetera. Het platform functioneert beter met gesloten vragen in plaats van met open vragen. De zelftoetsen bestaan grotendeels uit gesloten vragen, omdat deze zichzelf correct kunnen verbeteren. De antwoorden van de open vragen moeten met een korreltje zout genomen worden. Wanneer studenten een ander woord gebruikt hebben dat op hetzelfde neerkomt, kunnen ze dit vergelijken met de oplossing en de feedback. Dit geldt ook voor fouten in verband met een verkeerde afronding.

Negen studenten van het eerste jaar in de lerarenopleiding aan Hogeschool PXL hebben de zelftoetsen uitgetest. Er werd gevraagd om de toetsen op vier criteria te beoordelen: het aantal oefeningen, de moeilijkheidsgraad, de variatie in de vragen en de feedback. Hieronder worden de criteria besproken:

- Het aantal oefeningen werd door acht van de negen studenten als positief ervaren. Ze vonden dat er voldoende oefeningen waren per toets. Een student haalde aan dat de toetsen niet te lang waren waardoor hij of zij gemotiveerd bleef om ze te maken. De negende student vond dat er niet voldoende oefeningen waren om te ondervinden of hij/zij het echt begreep.
- De moeilijkheidsgraad werd door zeven van de negen studenten als positief ervaren. Ze vonden dat dit goed zat en gelijk lag met de moeilijkheidsgraad van de leerstof. Twee studenten maakten de terechte opmerking dat er soms meerdere antwoorden mogelijk zijn bij bepaalde oefeningen en dat dit niet duidelijk was dat ze er meer dan één konden aanduiden. Dit werd aangepast.

- De variatie in de vragen werd door alle studenten goed onthaald. Ze vonden het fijn dat er veel variatie aanwezig was in de toetsen, omdat het zo niet eentonig werd.
- De feedback heeft van alle studenten een compliment gekregen. De studenten lieten weten dat de stappenplannen, schema's en uitgebreide uitleg goed in elkaar zaten en zeer duidelijk waren. Zoals eerder vermeld heeft Blackboard enkele beperkingen in verband met het goedkeuren van de antwoorden, maar de studenten gaven aan dat ze dit nakeken in de feedback en dat het zo duidelijk was voor hen.

De zelftoetsen zijn opgesteld voor de cursus economie 1a van de lerarenopleiding aan Hogeschool PXL. Dit onderzoek heeft een heel academiejaar geduurd waardoor het uittesten van de toetsen pas in het tweede semester voltooid kon worden. Het effect op lange termijn zal pas volgend jaar te zien zijn, maar op basis van de enquêtes, de interviews en voorgaande onderzoeken zouden de effecten positief zijn. De studenten beamen deze veronderstelling. Ze stellen dat de toetsen een meerwaarde kunnen bieden op basis van hun ervaringen. De positieve punten die worden aangehaald zijn het testen van de kennis op een andere manier, het inzicht krijgen in sterktes en zwaktes, de kwaliteit van de feedback, et cetera.

Besluit

Een toekomst hebben zelftoetsen in de cursus economie 1a zeker en vast. Studenten gaven bij de eerste enquête al aan dat zelftoetsen een meerwaarde zouden kunnen bieden en na het uittesten zijn ze overtuigd. Die meerwaarde is er voor zowel studenten als lectoren economie. Studenten nemen hun eigen leerproces in handen, ze krijgen extra oefenmogelijkheden en testen hun niveau. Zo weten ze waar ze al dan niet moeten bijsturen. Lectoren komen te weten waar er zich moeilijkheden bevinden en kunnen op basis daarvan ook bijsturen.

De nood aan de toetsen is dus groot, maar toen kwam de vraag over hoe ze moeten opgesteld worden. Zelftoetsen verbeteren zichzelf, daardoor wordt er meer gewerkt met gesloten vragen dan met open vragen. De variatie in vragen is belangrijk om studenten gemotiveerd te houden, dus er werd gekozen voor een afwisseling van meerkeuze- tot rekenvragen. Het aantal vragen dat een zelftoets bevat ligt tussen drie tot tien vragen. De studenten vonden dit aantal ideaal. De moeilijkheidsgraad is ongeveer gelijk aan de moeilijkheidsgraad van het examen. Bij bepaalde vragen worden er ook tips gegeven over hoe studenten zulke vragen kunnen verwachten op het examen en hoe ze die correct kunnen beantwoorden. De feedback is misschien wel het voornaamste onderdeel, omdat deze van goede kwaliteit moest zijn. Zowel de feedback bij een juist als bij een fout antwoord zijn (vaak) uitgebreid en zorgen ervoor dat er geen vragen meer zijn achteraf.

Kortom de zelftoetsen leveren een positieve bijdrage aan de cursus economie 1a. Ik hoop dat de toekomstige studenten economie deze toetsen zullen gebruiken om te studeren en een beter resultaat halen. Ik weet dat ik ze zeker zou gebruiken, moesten ze al in mijn eerste jaar bestaan.

Zelfreflectie

Dankzij de onderzoekscyclus die ik moest doorlopen om deze bachelorproef tot een goed einde te brengen, ben ik gegroeid op zowel persoonlijk als op professioneel vlak.

Om te beginnen heb ik de fases oriënteren en richten doorlopen. Deze fases hebben me geleerd dat ik gericht moest werken. Dat betekent betrouwbare bronnen opzoeken om vervolgens een afgebakend onderzoeksdoel met onderzoeksvragen op te stellen.

Daarna volgt de fase plannen. Het opstellen van de planning is makkelijk, maar je er aan houden is moeilijk. Deze fase heeft me geleerd om de balans tussen privé en werk te bewaren. Tevens hebben mijn bachelorproef en deze fase van de onderzoekscyclus een betere planner van mij gemaakt.

Vervolgens ben ik een kritische persoon geworden door de fases verzamelen en analyseren. Ik filterde alle informatie en onderzocht meerdere bronnen over hetzelfde onderwerp om na te gaan of alles wat ik schreef juist was. Deze fase heeft me ook kritisch leren omgaan met antwoorden van respondenten (enquêtes).

Tot slot heb ik de fases concluderen, rapporteren en presenteren voltooid. Mijn vaardigheden om conclusies te schrijven werden bijgeschaafd. Ik moest een middenweg vinden tussen een beknopte conclusie en een allesomvattende conclusie.

Ik neem alles wat deze bachelorproef mij geleerd heeft mee naar het werkveld en hoop daarmee een betere leerkracht te worden.

Blik naar de toekomst

In een vervolgonderzoek kunnen de zelftoetsen uitgetest worden vóór de start van de examenperiode bij studenten economie 1a van de lerarenopleiding aan Hogeschool PXL. De focus van het onderzoek ligt op het eventuele verschil in resultaten bij studenten die de toetsen wel of niet gemaakt hebben.

Vervolgens kunnen de zelftoetsen ontworpen worden voor het secundair onderwijs. Het (positieve) effect bij leerlingen in de eerste en/of tweede graad zou kunnen onderzocht worden. In combinatie met de nieuwe leerplannen in zowel de eerste als de tweede graad van het katholiek en GO! onderwijs zou dit een meerwaarde kunnen bieden voor het werkveld. Er wordt steeds meer zelfstandigheid van leerlingen verwacht en misschien kunnen zelftoetsen hier een rol in spelen.

Daarnaast kan er onderzoek gedaan worden naar de functie van zelftoetsen in de werkboeken van verschillende uitgeverijen. Een student kan dieper ingaan op de mogelijkheden die ze al aanbieden of deze verder uitbreiden.

Wat ook interessant kan zijn is de rol van zelftoetsen in de toekomst. Er wordt steeds meer gesproken over 'een laptop voor elke leerling'. Leerlingen zouden les krijgen met hun laptop en dan is de vraag hoe nuttig online zelftoetsen zijn en hoe ze geïntegreerd kunnen worden in de toekomst. Enkele scholen starten al met een soort 'laptopproject'. Als student zou je dan kunnen samenwerken met die scholen als externe partner.

Literatuurlijst

Websites:

Van Dale Uitgevers. (2020). *ECONOMIE*. <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/ECONOMIE#.XtF55DozZPY>

Nationale Bank van België. (2014, 1 september). *Wat is economie?* http://www.nbbmuseum.be/doc/infosheets/fiche_information_NL_01.pdf?v20120919

Ahlers, L., Griffiths, R., de Jong, J., van de Kerkhof, J., Oude Nijhuis, D., & Touwen, J. (2018, 11 oktober). *Hoofdstuk 1: Basisbegrippen*. <http://www.let.leidenuniv.nl/history/RES/Eco/hoofdstuk01/evhw01.html>

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2019). *Leerplan secundair onderwijs: mens & samenleving*. <https://pincette.katholiekonderwijs.vlaanderen/meta/properties/dc-identificer/Cur-20190320-38>

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2006). *Leerplan secundair onderwijs: Economie tweede graad ASO*. <http://ond.vvkso-ict.com/leerplannen/doc/Economie-2006-050.pdf>

Llinkid. (2021). Llinkid. <https://llinkid.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/leerplan/dd331162-16cd-473f-8368-6aa264fa8c1c/doelenlijst>

Llinkid (2021). Llinkid. <https://llinkid.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/leerplan/b755cbb9-3274-45a4-bc83-712f15e744b5/doelenlijst>

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2021). *Ontwerpleerplan Economie: 2de graad D-finaliteit*. [file:///C:/Users/sarah/Downloads/ontwerpleerplan_economische_wetenschappen_KOV_2egraad%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/sarah/Downloads/ontwerpleerplan_economische_wetenschappen_KOV_2egraad%20(1).pdf)

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2021) *Ontwerpleerplan Maatschappelijke, economische en artistieke vorming: 2de graad D-finaliteit*. file:///C:/Users/sarah/Downloads/ontwerpleerplan_maatschappelijke_economische_artistieke_vorming_KOV_2egraad.pdf

GO! (2019). *Leerplan 1e graad, A-stroom: Economische en financiële competenties*. smartschool. <https://pxleducation.smartschool.be/navigator/box/fa1c970a-3b32-479c-a5f6-949bfca0e470>

GO! (2019). *Leerplan 1e graad, B-stroom: Economische en financiële competenties*. smartschool. <https://pxleducation.smartschool.be/navigator/box/80e974dd-88fc-4520-932d-f7a19362950e>

GO! (2019). *Leerplan 1e graad, A-stroom: Basisoptie economie en organisatie*. smartschool. <https://pxleducation.smartschool.be/navigator/box/fd861013-4f7b-4866-99ca-bafc35a93e05>

GO! (2019). *Leerplan 1e graad, B-stroom: Basisoptie economie en organisatie*. smartschool. <https://pxleducation.smartschool.be/navigator/box/36ecf508-60b0-418e-8054-3430db0c3f0d>

Gemeenschapsonderwijs. (2006). *Leerplan secundair onderwijs: Economie tweede graad ASO*. GO! Pro. <https://pro.g-o.be/blog/documents/2006-155.pdf>

Blackboard Inc. (2009, januari). *Blackboardlearn: Handleiding voor cursusleiders*. Toledo KU Leuven. https://toledo.kuleuven.be/Manuals/Blackboard/BB9_Docentenhandleiding

Vraagtypen | Help voor Blackboard. (2021). Blackboard. https://help.blackboard.com/nl-nl/Learn/Instructor/Tests_Pools_Surveys/Question_Types

Een formulier maken met Microsoft Forms. (2020). Microsoft. <https://support.microsoft.com/nl-nl/office/een-formulier-maken-met-microsoft-forms-4ffb64cc-7d5d-402f-b82e-b1d49418fd9d>

Toetsen maken en beoordelen met Google Formulieren - Editors van Documenten Help. (2018). Google Help. <https://support.google.com/docs/answer/7032287>

Breng je lessen tot leven met BookWidgets en Smartschool - Smartschool. (2020, 10 juni). Smartschool. <http://www.smartschool.be/bookwidgets/>

Startpagina voor Hot Potatoes Oefeningen en Theorie - HotPotatoes & KlasCement. (2012). KlasCement. <https://hotpot.klascement.net/#>

Assessment Maker | Quiz Software | Create Test | QuestBase. (2020). Questbase. <https://www.questbase.com/product/>

GoConqr - Changing the way you learn. (2020). GoConqr. <https://www.goconqr.com/>

How to create online quizzes and exams. (2020). ClassMarker Online Quiz Maker. <https://www.classmarker.com/online-testing/how-to-create-online-quiz/>

Home. (2020). Xerte Community Site. <https://xerte.org.uk/index.php/en/home>

Onderwijstip 59 | Expertise-Centrum Hoger Onderwijs | Universiteit Antwerpen. (2017). UAntwerpen. <https://www.uantwerpen.be/nl/centra/expertisecentrum-hoger-onderwijs/didactische-info/onderwijstips-chronologisch/archief/tip-59/>

Online rapport:

Ritzen, M., & de Kleijn, R. (2012). *Formatieve online zelftoetsen in het onderwijs: conclusies en aanbevelingen*. <https://tauu.uu.nl/wp-content/uploads/2015/01/Formatieve-online-zelftoetsen-in-het-onderwijs-conclusies-en-aanbevelingen2.pdf>

van der Kaap, A. (2018). *Formatieve evaluatie: Werken aan groei*. <http://histoforum.net/2019/formatieve-evaluatie-werken-aan-groei.pdf>

Boeken:

de Cnuydt, I., & de Velder, S. (2018). *Economie vandaag 2018*. Gent, België: Academia Press.

Geraadpleegde werken

Websites:

KU Leuven. (2021, 20 januari). *Zelfevaluatie*.
<https://www.kuleuven.be/onderwijs/evalueren/feedback/zelfevaluatie>;

Peeters, W. (2016, 2 februari). *Digitaal toetsen: 7 gratis tools*. Vernieuwonderwijs.
<https://www.vernieuwonderwijs.nl/digitaal-toetsen-7-gratis-tools/>

<https://www.facebook.com/vernieuwonderwijs>. (2020, januari 14). 6 Misvattingen over
formatief toetsen - Vernieuwonderwijs. Vernieuwonderwijs.
<https://www.vernieuwonderwijs.nl/5-misvattingen-over-formatief-toetsen/>

Bijlagen

Bijlage 1: interviews lectoren

Interviews over de verwachtingen van de lectoren economie in verband met zelftoetsen in de cursus economie 1a.

Geïnterviewde lector: Michel Janssens

1. Weet u wat zelftoetsen zijn?

Digitale toetsen (meestal) die zichzelf verbeteren waarbij de leerlingen individueel een beeld krijgen over hun leerproces.

2. Zouden deze een meerwaarde kunnen bieden aan de cursus economie 1a?

Ja, ze zouden zeker een meerwaarde kunnen bieden.

3. Wat verwacht u van de zelftoetsen? (hoeveelheid, soorten vragen, moeilijkheidsgraad, mogelijkheid tot feedback,...)

- Hoeveelheid? Hangt af van het onderwerp/hoofdstuk. Hoeveelheid is afhankelijk van het doel. De student moet de doelstelling kunnen bereiken. Afhangelijk van het rendement. Ongeveer 10 vragen per hoofdstuk.
- Soorten vragen? Moeilijk werken met systeem van open vragen → rare resultaten, foute antwoorden terwijl ze toch juist kunnen zijn. Meerkeuzevragen, drag & drop, rangschikkingsvraag. Artikel (afbeelding) of video met vragen. Belangrijk → gradatie, afhankelijk niveau naar hoger of makkelijker niveau.
- Moeilijkheidsgraad → basisniveau naar hoger of lager niveau. Op basis van voorkennis toets niveau bepalen.
- Mogelijkheid tot feedback → alleen na toetsen.

4. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor u als lector?

- Hopelijk een beter beeld van de studenten. Indien ze eerlijk zijn. Bijwerken van een bepaald hoofdstuk.
- Learning analytics → resultaten rendement via de cloud. Rechtstreeks via Blackboard en Smartschool inbouwen.
- Slaagkansen verhogen.

5. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor de studenten?

- Studenten gaan hun kennis verbeteren. Slaagkansen verhogen.
- Inzicht krijgen in welke vragen ze goed of minder goed zijn. (learning analytics voor studenten)
- Leerrendement verbeteren.
- Flexibiliteit, kan je doen wanneer je het wil.

6. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor u als lector?

- Taakbelasting → opstellen.
- Indien vragen een vertekend beeld kunnen geven van het examen. Fout verwachtingspatroon.

7. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor de studenten?

- Fout verwachtingspatroon indien de vragen niet gelijken qua niveau op de vragen van het examen.
- Indien de feedback niet goed genoeg is → met vragen blijven zitten.
- Beperkt in digitale vragen.
- Misschien extra druk en demotivatie.

8. Wilt u nog iets toevoegen?

- Zelftoetsen moeten het niveau halen van het examen, soms zelf moeilijker dan het examen. Je moet je studenten voorbereiden op het examen met differentiatie.
- Alleen maar voorstander.
- Werken met bijvoorbeeld kleurencode om aan te geven of ze op niveau zitten.

Geïnterviewde lector: Klara Leekens

1. Weet u wat zelftoetsen zijn?

Ja, ik heb daar al van gehoord. Ik doe enkele zelftesten in mijn cursus bedrijfsorganisatie 1a. Vaak zijn dat meerkeuzevragen met onmiddellijke feedback. Slechte resultaten → dieper op ingaan in de les.

2. Zouden deze een meerwaarde kunnen bieden aan de cursus economie 1a?

Ja, ik denk dat zeker wel. Als we dat gestructureerd kunnen doen na elke topic.

3. Wat verwacht u van de zelftoetsen? (hoeveelheid, soorten vragen, moeilijkheidsgraad, mogelijkheid tot feedback,...)

- Hoeveelheid? Een test per week om te verplichten om bezig te zijn met de leerstof. Aantal vragen niet te veel. 3 tot 5 lijkt mij ideaal om een goed beeld te geven. Werken met een vragenbank → vragenpoel in Blackboard.
- Soorten vragen? Open vragen kunnen mogelijk zijn, maar niet nadruk op leggen. De lector zal deze moeten verbeteren en dat is niet de bedoeling van een zelftoets. Gesloten vragen zijn praktisch het beste.
- Moeilijkheidsgraad? Als we studenten een correct beeld willen geven, moeten we een bepaald niveau aanhouden. Geleidelijkheid → eerste zelftesten zijn iets eenvoudiger dan de daaropvolgende. Het niveau moet toch gelijken op het examen anders geef je een verkeerd beeld.
- Mogelijkheid tot feedback? Bij het gebruik van het systeem van Blackboard, zou ik het op de feedback houden. Minder goede vragen gebruiken in bijvoorbeeld monitoraat.

4. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor u als lector?

- Als voorbereiding naar de examens/volgende les toe.
- Niveau bekijken en beter inspelen op de moeilijkheden van de studenten.
- Beter beeld op de moeilijkheid van bepaalde delen.
- Op Blackboard = geïntegreerd in één cursus.

5. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor de studenten?

- Continu met de leerstof bezig zijn.
- Geeft informatie over de stand van zaken (niveau).
- Het is een ondersteuning bij het studeren.
- Op Blackboard = alles op de zelfde plaats.

6. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor u als lector?

- Extra werklast (maar kan ook extra vragen verminderen) → opstellen toetsen.
- Cursusinhouden veranderen = zelftoetsen veranderen/ updaten.

7. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor de studenten?

- Zelftesten ervaren als extra taak → sommige studenten.
- Beperking qua vraagstelling → beter gesloten vragen die zichzelf verbeteren. Open vragen wel op een examen, maar niet in een zelftoets.

8. Wilt u nog iets toevoegen?

- Voorstander net zoals meer en meer lectoren.

Geïnterviewde lector: Ellen Rusch

1. Weet u wat zelftoetsen zijn?

Ja, dat zijn toetsen die de leerlingen zelfstandig verwerken/maken om na te gaan of ze mee zijn met de leerstof of niet.

2. Zouden deze een meerwaarde kunnen bieden aan de cursus economie 1a?

Ja, uiteraard. Economie 1a heeft een cursus die zelf geschreven is en zelftoetsen zouden hier aanwezig moeten zijn. Ze bieden een meerwaarde aan elke cursus.

Werkboeken uit het secundair onderwijs focussen zich ook op de zelftoetsen.

3. Wat verwacht u van de zelftoetsen? (hoeveelheid, soorten vragen, moeilijkheidsgraad, mogelijkheid tot feedback,...)

- Hoeveelheid? Een vijftal per hoofdstuk, maar aanpassingen zijn mogelijk in functie van wat studenten aangeven voor en na het uittesten van de toetsen. Je kan meer oefeningen maken, maar dan wel in functie van de hoofdstukken.
- Soorten vragen? Voldoende variatie. Studenten worden op verschillende manieren getriggerd. Soorten vragen die lijken op de vragen van het examen.
- Moeilijkheidsgraad? Gelijkend op het examen. Op het examen kan het iets moeilijker zijn. De moeilijkste oefeningen moeten sowieso verwerkt worden in de oefeningen van de zelftoetsen (bv: gewogen samengesteld indexcijfer).
- Mogelijkheid tot feedback? Vooral in de toets zelf. Extra opmerkingen zetten in verband met hoe de vragen op het examen komen. Stappenplan in Blackboard voor oefeningen. Hangt van de oefeningen af. Extra feedback houden tot het monitoraat.

4. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor u als lector?

- Ik ben zeker dat de studenten bezig zijn met het studeren/ verwerken van de leerstof.
- Bij de theorievragen ben ik zeker dat de studenten het verwerken.
- Learning analytics → interessant naar het monitoraat toe. Hoe zijn de studenten bezig? Lukt het? Basis voor het monitoraat.
- Blackboard = één geheel.

5. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor de studenten?

- Extra oefenmogelijkheden.
- Ontdekken waar ze moeilijkheden mee hebben. Moeilijkheden doorgeven en dan kan het verwerkt worden in de volgende les of monitoraat.
- Flexibiliteit → zelf plannen wanneer ze de zelftoets willen maken.

6. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor u als lector?

- Werkdruk voor de lector.
- Aanpassingen maken wanneer er hervormingen zijn.

7. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor de studenten?

- Extra tijd innemen om de toetsen op te lossen.
- Ze kunnen het bekijken als een verplichting, terwijl dit niet zo is. Het is een gunst voor de studenten zodat ze een beter beeld en oefenmogelijkheden krijgen.

8. Wilt u nog iets toevoegen?

- In enquête vragen aan studenten of ze daadwerkelijk gedemotiveerd geraken indien een toets niet gelukt is.

Bijlage 2: eerste enquête studenten

Eerste enquête in verband met zelftoetsen in de cursus economie 1a (studenten).

De link naar het Google formulier: <https://forms.gle/jZFA8Wo4SN1JqFKB7>

Enquête: zelftoetsen in economie 1a

Beste student

Ik ben Sarah Raeymaekers en (net zoals jij) student economie aan de lerarenopleiding. Om te kunnen afstuderen maak ik mijn bachelorproef over het onderwerp 'zelftoetsen in de cursus economie 1a'. Ik doe onderzoek naar de positieve bijdrage die ze kunnen leveren aan zowel studenten als lectoren economie.

Zelftoetsen zijn formatief van aard. Dat wil zeggen dat je ze gewoon kan maken om je kennis te testen zonder dat er een punt aan gekoppeld zal worden. Om een beter beeld te krijgen van jouw verwachtingen heb ik deze enquête opgesteld. De enquête duurt maximum 10 minuten. Zou jij deze willen invullen?

Alvast heel erg bedankt!

*Vereist

1. Had u al eerder van zelftoetsen gehoord? *

Ja

Nee

2a. Zouden zelftoetsen een meerwaarde kunnen bieden aan de cursus economie 1a? *

Ja

Misschien

Nee

2b. Waarom zouden zelftoetsen een/geen meerwaarde kunnen bieden? *

3. Hoeveel vragen zou u aanraden per hoofdstuk? *

Minder dan 3

3 tot 5

Meer dan 5

4. Welke soorten vragen zou u graag zien terugkomen in de toetsen? *

Meerkeuzevragen

Ja/nee-vragen

Inzichtvragen

Open vragen

Gesloten vragen

Anders:

5a. Zou u graag de mogelijkheid krijgen om te kunnen kiezen voor een bepaalde moeilijkheidsgraad? *

Ja

Misschien

Nee

5b. Waarom zou u wel/niet graag kunnen kiezen voor een bepaalde moeilijkheidsgraad? *

6. Feedback krijgt u elektronisch en automatisch na de toets of na elke vraag. Zou u graag op een andere manier feedback krijgen? Zo ja, op welke manier? *

Ja, mondeling

Ja, schriftelijk (via e-mail)

Neen, feedback na de toets is voldoende

7. Vindt u dat feedback een meerwaarde biedt bij zelftoetsen? Leg even kort uit. *

8. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor studenten? *

9. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor studenten? *

10. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor lectoren? *

11. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor lectoren? *

12. Wilt u nog iets toevoegen?

De volgende vragen zijn enkel voor de studenten van jaar 2 en 3. Studenten van jaar 1 mogen de enquête versturen.

13a. Waren de zelftoetsen van het handboek 'Economie Vandaag' nuttig?

Ja

Nee

13b. Waarom vond u deze wel/niet nuttig?

14a. Waren de zelftoetsen gebruiksvriendelijk?

Ja

Nee

14b. Waarom waren de zelftoetsen wel/niet gebruiksvriendelijk?

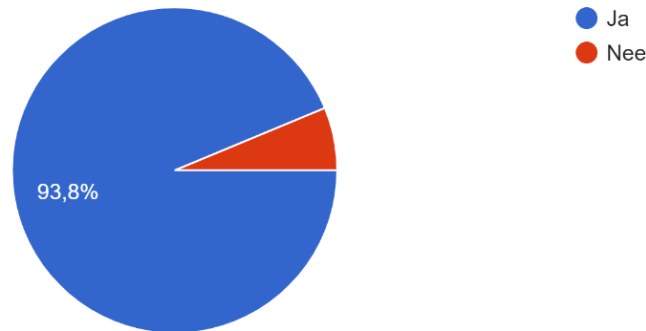
15. Wat was goed aan deze toetsen en wilt u graag zien terugkomen in de zelftoetsen van economie 1a?

Bijlage 3: resultaat eerste enquête studenten

Resultaten van de eerste enquête in verband met zelftoetsen in de cursus economie 1a (studenten).

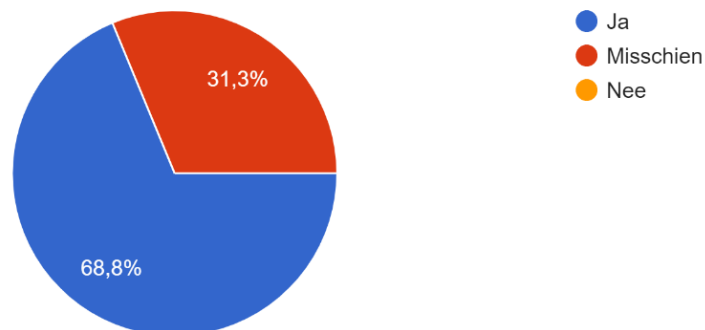
1. Had u al eerder van zelftoetsen gehoord?

16 antwoorden

2a. Zouden zelftoetsen een meerwaarde kunnen bieden aan de cursus economie 1a?

16 antwoorden

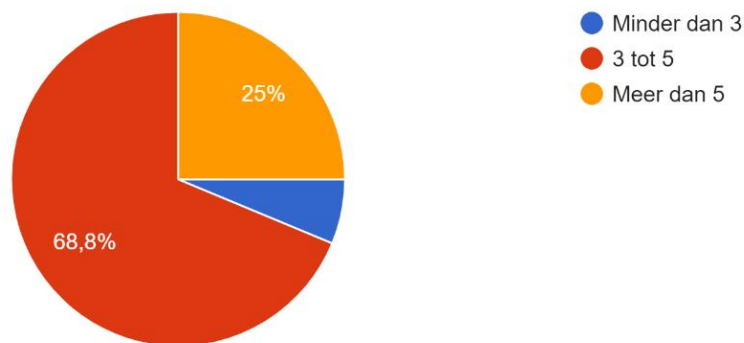
2b. Waarom zouden zelftoetsen een/ geen meerwaarde kunnen bieden?

- Het geeft een idee over je leerproces
- Economie is heel breed. Ik denk dat zelftoetsen puur voor theorie wel handig zijn maar omdat economie vooral toepassen is, denk ik dat het moeilijker is.
- Het geeft een beter beeld over hoe goed je de leerstof beheerst.
- Het is fijn om meer te weten te komen over je kennis en zo kan je waar nodig bijsturen.
- Je weet dan hoe goed je de leerstof beheerst.
- Omdat je dan ziet hoever je staat met je kennis van economie.
- De kans dat ik het zou maken is vrij klein tenzij het verplicht zou zijn. Anderen kunnen deze waarschijnlijk wel ervaren als nuttig.
- Om je kennis te testen.
- Naast de opportuniteit aan extra oefenmogelijkheden kan een zelftoets zorgen voor een beter inzicht in de manier waarop de vragen gesteld worden. Tot slot zie ik ook een kans om de studenten met een zelftoets kennis te laten maken met de principes van 'een goede toets'.

- Om te oefenen zou het goed zijn, maar er zitten in economie 1a al redelijk veel opdrachten. Wat is het verschil tussen opdrachten en een zelftoets?
- Het kan sommige studenten helpen en voor sommige studenten weer niet.
- Studenten kunnen hun kennis over het onderwerp testen aan de hand van een zelftoets.
- Zo krijgen de studenten een beter beeld over wat ze al kunnen en wat nog niet. De meeste studenten leren dit vlak voor de examens, maar wat vergeten dat economie 1a heel veel is om te verwerken. Wanneer we zelftoetsen maken, hebben we dit al eens geleerd voor het examen.
- Ik denk dat dit zeker in het eerste jaar een meerwaarde is, aangezien je dan geen enkel idee hebt hoe de leerstof geëxamineerd wordt. Als de zelftoetsen in de trend opgesteld zijn als de examens, geeft dit een goed beeld. Het helpt ook bij de verwerking van de leerstof.
- Als studeerhulpmiddel.

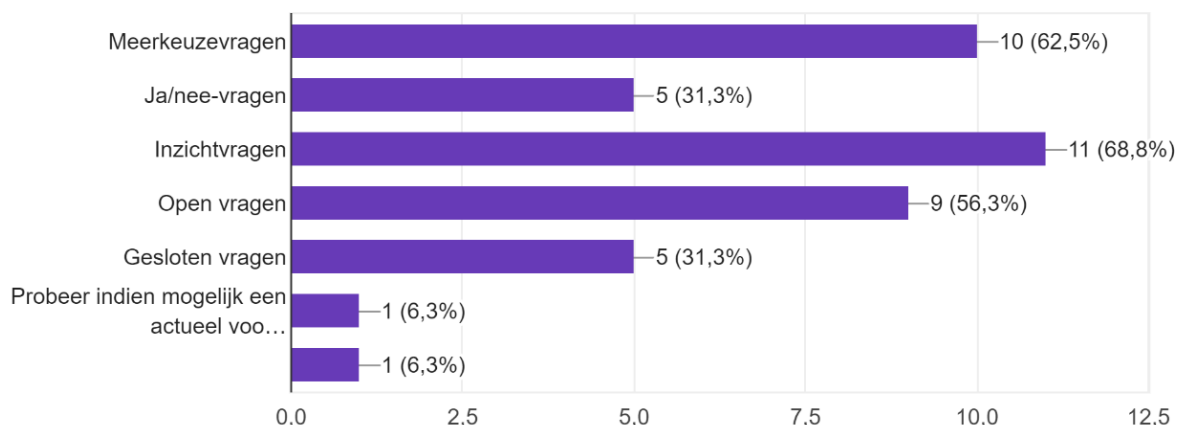
3. Hoeveel vragen zou u aanraden per hoofdstuk?

16 antwoorden

4. Welke soorten vragen zou u graag zien terugkomen in de toetsen?

16 antwoorden

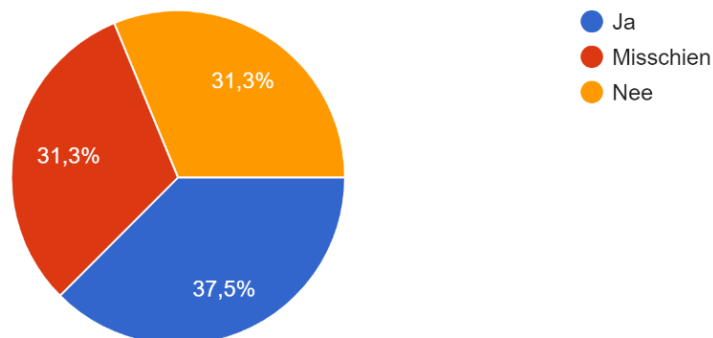

Één persoon voegde de optie toe om eventueel een actueel voorbeeld te koppelen aan een vraag. Een andere persoon meldde dat hij/zij graag soortgelijke vragen zou willen zien zoals ze op een examen zouden staan.

5a. Zou u graag de mogelijkheid krijgen om te kunnen kiezen voor een bepaalde moeilijkheidsgraad?

16 antwoorden

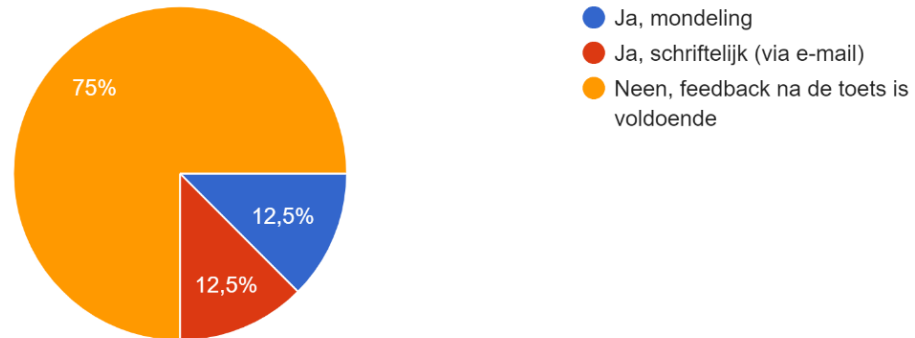

5b. Waarom zou u wel/ niet graag kunnen kiezen voor een bepaalde moeilijkheidsgraad?

- Differentiatie is goed al de uiteindelijke evaluatie ook met differentiatie werkt. Zo niet, is het misschien beter om toch alle vragen en antwoorden te krijgen te voorbereiding van de evaluatie.
- Zo weet je wanneer je de basis onder de knie hebt. Als dit niet zo is, moet je niet verder gaan met de volgende reeksen die moeilijker zijn.
- De lector moet nog steeds de moeilijkheidsgraad aangeven. Zij (mevrouw Ellen Rusch) stelt ook het examen op. Ik doe dit niet als student.
- Ik zou meteen kiezen voor de gemakkelijkste graad terwijl mijn kennis misschien hoger zou moeten liggen.
- Omdat er studenten zijn die meer voorkennis hebben dan anderen. Deze studenten gaan dan meer hebben aan meer complexere vragen.
- Zo kan je zien hoe hoog je niveau is.
- Op een examen is er ook maar één moeilijkheidsgraad. Tijdens een test zou het principe 'je kent het of je kent het niet' moeten gelden. Het jezelf gemakkelijker maken, heeft geen meerwaarde.
- Zo kan je je niveau bepalen.
- Enerzijds wil ik simpelweg 'een toets krijgen die voldoet aan de doelstellingen'. Anderzijds zou ik ook wel een opportuniteit zien in een uitdaging waaruit je kan leren indien je faalt.
- Het niveau wordt bepaald door de cursus. Als iemand steeds te makkelijk oefent, zakt hij bij het tentamen door het ijs.
- Om de studenten gemotiveerd te houden. Wanneer ze merken dat de zelftoetsen elke keer opnieuw te moeilijk of te gemakkelijk zijn, is het niet motiverend om deze in te vullen.
- Als er aangegeven wordt welke moeilijkheidsgraad je minstens correct moet hebben, dan is het oké. Ander zorgt het voor paniek en verwarring.
- Sommige studenten hebben geen economische achtergrond vanuit het middelbaar. Daardoor weten ze soms minder dan andere studenten. Iedereen kan het leren, maar ik denk dat zij zich sneller gaan terugtrekken dan de anderen.
- Deze toetsen zouden dezelfde moeilijkheidsgraad moeten hebben als de examens.
- Het moet gewoon dezelfde graad hebben als de werkelijkheid.

6. Feedback krijgt u elektronisch en automatisch na de toets of na elke vraag. Zou u graag op een andere manier feedback krijgen? Zo ja, op welke manier?

16 antwoorden

7. Vindt u dat feedback een meerwaarde biedt bij zelftoetsen? Leg even kort uit.

- Ja, zonder feedback kan je jezelf niet verbeteren.
- Hieruit kan je afleiden wat er fout ging en hoe je dit de volgende keer beter kan aanpakken.
- Ja, anders weet je niet wat je goed en fout hebt gedaan.
- Ja, hier kan je uit leren.
- Ja, anders weet he niet wat je fout hebt gedaan en blijf je met vragen zitten.
- De meerwaarde hangt vooral af van de kwaliteit van feedback. Een verbeterd antwoord volstaat niet als feedback. Een zorgvuldig onderbouwde correctie met eventueel aangeduide stappen of tegels daarentegen bieden wel een meerwaarde in mijn ogen.
- Ja zeker! Het is altijd fijn om te weten wat het juiste antwoord is of wat beter kan.
- Ja, er kunnen wat tips meegegeven worden.
- Ja, want zo weet je waar je kennis tekort schiet en waar je dus aan moet werken.
- Ja, want anders weet je niet wat je verkeerd doet.
- Weten of je antwoorden juist of fout waren, speelt een grote rol. Indien het open vragen zijn, kan uitleg bij een fout antwoord handig zijn.
- Ik vind dat een student zelf ook wel veel kan afleiden uit zijn test, maar als een student gebuisd is, vind ik wel dat de studenten dit een mogen bekijken. Zo kunnen ze de studenten begeleiden of tips meegeven.
- Ja, dan heb je een beeld over het gene dat je hebt ingevuld. Zo weet je ook wat niet zo goed is en waarom net niet.
- Ja, want zo weet je beter wat je fout hebt gedaan.
- Ik zou al een foutenanalyses bij de oplossing plaatsen. Zo zijn studenten dat zij die veel gemaakte fout ook hebben gemaakt en kunnen ze verder.

8. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor studenten?

- Ze hebben de kans om te zien hoe ver ze staan.
- Zo kan je beter oefenen en het motiveert ook meer om ze te maken als ze niet op punten gaan. De student krijgt ook een beter inzicht over hoe goed hij/zij dat hoofdstuk kent en/of kan bijsturen.
- Zoals eerder aangehaald krijgen de studenten naast extra oefenmogelijkheden en zicht op de vraagstelling ook de kans om kennis te maken met de 'principes van een goede toets'.
- Als je resultaat goed is, geeft het je zekerheid. Als het resultaat niet goed is, weet je waaraan je moet werken.

- Je weet hoever je staat met de leerstof en waar je nog meer belang aan moet hechten tijdens het studeren.
- Ze zorgen ervoor dat de student weet wat hij/zij al kent en nog niet kent.
- Beter inzicht creëren in hoeverre je de leerstof onder de knie hebt.
- Nog meer mogelijkheden tot oefenen. Snelle feedback op oefeningen.
- Helpt met de verwerking van de leerstof + slaagkansen verhogen.
- Testen van je kennis over het onderwerp na het studeren.
- De student weet waar en hoever hij/zij staat.
- Niveau testen, haalbaarheid van het examen.
- Je kan nagaan of je de leerstof kent.
- Je test je eigen kennis.
- Inzicht op kennis.

9. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor studenten?

- Het is moeilijker om open vragen te stellen.
- Een foutieve perceptie van de kennis over de leerstof. Als het bijvoorbeeld meerkeuzevragen of ja/nee-vragen zijn. Hier kan je louter op geluk correcte antwoorden geven.
- Kan soms voor extra druk zorgen als je hier slecht op scoort of wanneer de student in een drukke periode (taken, examens,...) zit.
- Niet verplicht zorgt ervoor dat er weinig studenten gebruik van maken. Slechte punten zorgen voor demotivatie.
- Studenten kunnen mogelijk ontmoedigd geraken bij een slechte toets of zien de werkdruk nog eens extra verhogen.
- Demotiverend als je hier niet goed op haalt/ een slecht resultaat krijgt?
- Het kan studenten onzeker maken als het resultaat van de test slecht is.
- Het kan demotiverend werken als je steeds keer op keer veel fouten maakt.
- Dat ze de toets vijf keer maken en dan denken dat ze de stof beheersen.
- De studenten gaan hierdoor gedemotiveerd geraken.
- Drie personen kunnen er niets negatief over zeggen. Ze zien geen nadelen in zelftoetsen.
- Twee personen hebben hier niet op geantwoord.

10. Wat zijn volgens u de voordelen van zelftoetsen voor lectoren?

- Ze geven een beter beeld over hoever de leerlingen staan. Indien nodig kan er dan een herhaling worden ingebouwd.
- Lectoren krijgen op deze manier een beter zicht op de pijnpunten binnen de cursus en kunnen deze per direct aanpakken met dezelfde studentengroep of de aanpak wijzigen in functie van de volgende lichter.
- Zo weet de lector waar de kennis van de studenten tekort schiet en als dat bij veel studenten zo is, kan de lector hier meer nadruk op leggen.
- Je kan kijken waar studenten nog de mist in gaan en hierop inspelen in de volgende les door dit nog eens te herhalen.
- Een zelftoets is voor jezelf een heel goede tool om aan te voelen of je de leerstof beheerst of niet. (Dit antwoord heeft niets te maken met de vraag)
- Dat zij een beeld hebben van het kunnen van hun studenten en waar bijgestuurd moet worden.
- Ze kunnen zien waar studenten het goed doen en waar niet + indien nodig bijsturen.
- Je weet of je lesaanpak goed is en of de studenten de leerstof begrijpen.
- Een reflectie van hoe de studenten de leerstof opnemen en verwerken.
- De lector kan, indien er slechte resultaten zijn, meer uitleg geven.
- Ze hebben een zicht op de stand van zaken bij hun studenten.
- Inschatting in hoever de student de leerstof begrijpt.
- De lector krijgt al een beeld over de studenten.

- Weten of de meeste studenten het snappen.
- Minder uitleg en minder begeleiding nodig.

11. Wat zijn volgens u de nadelen van zelftoetsen voor lectoren?

- Ze geven soms geen volledig beeld aangezien de studenten hun boeken kunnen gebruiken.
- Het is moeilijk om de effectieve waarde van de toetsen in te schatten. Zijn er factoren waardoor de uitslagen van deze toetsen beïnvloed kunnen worden? Zoals 'nog niet kunnen leren' bijvoorbeeld. Bovendien neemt ook hier de werkdruk licht toe voor de lectoren.
- Een foutief beeld. Als het bijvoorbeeld meerkeuzevragen of ja/nee-vragen zijn. Hier kan je louter op geluk correcte antwoorden geven.
- Schriftelijke feedback voor elke student apart zorgt voor meer werk.
- Als open vragen stelt, zal je nog meer moeten verbeteren.
- Ze hebben nog meer werkt aan hun handen.
- Extra opstelwerk voor docenten.
- Extra werk om op te stellen.
- Veel meer werk dan normaal.
- Extra werk.
- Corrigeren.
- Meer werk.
- Drie personen hebben hier niet op geantwoord.

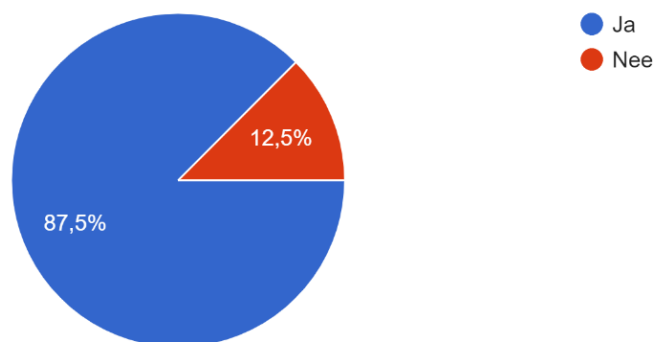
12. Wilt u nog iets toevoegen?

Één persoon meldde dat dit zeker mag toegepast worden binnen economie. De over 15 respondenten hebben niets toe te voegen.

De volgende vragen zijn enkel voor de studenten van jaar 2 en 3.

13a. Waren de zelftoetsen van het handboek 'Economie Vandaag' nuttig?

8 antwoorden

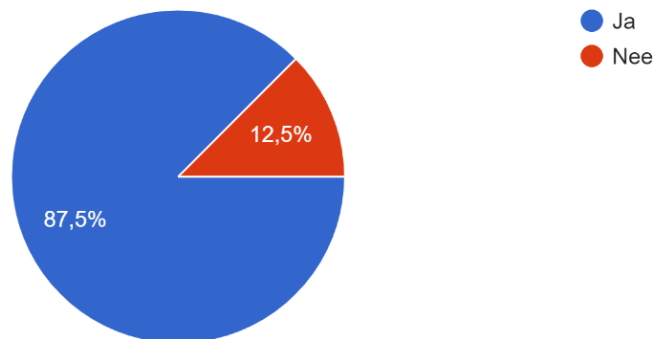
13b. Waarom vond u deze wel/niet nuttig?

- Ze waren nuttig als herhaling.
- Ik kon kijken of ik de oefeningen begreep.

- Deze zelftoetsen gaven mij een concreet beeld over de vraagstellingen in functie van de vooropgestelde doelstellingen. Op deze manier kon ik te weten komen of ik het hoofdstuk beheerste.
- Veel oefeningen, veel feedback en veel uitleg. Bij 'Economie Vandaag' ging het voornamelijk over berekeningen en daar is veel oefening bij nodig.
- Deze vragen hebben mij goed geholpen de leerstof te verwerken. Ik leerde de leerstof toepassen.
- Het gaf je inzicht in hoe goed je het onderwerp begreep.
- Niet elke stap werd uitgelegd, dus wanneer je niet mee was met een bepaalde oefening had je er niets aan.

14a. Waren de zelftoetsen gebruiksvriendelijk?

8 antwoorden

14b. Waarom waren de zelftoetsen wel/niet gebruiksvriendelijk?

- Je kon via de site je antwoord checken.
- Stapsgewijs.
- Goede uitleg.
- De antwoorden op sommige vragen kwamen stapsgewijs. Zo was het makkelijk de redenering te volgen.
- Je kreeg stap voor stap de oplossingen te zien bij een fout antwoord. Hierdoor krijg je nog eens extra uitleg.
- Twee personen hebben hier geen antwoord op gegeven.

15. Wat was goed aan deze toetsen en wilt u graag zien terugkomen in de zelftoetsen van economie 1a?

- Er waren ook inzichtelijke vragen bij.
- Naar aanleiding van vraag zeven wil ik het geven van feedback in dit handboek een pluim geven. De verbetering stap voor stap constructief en illustratief voortbrengen liet mij mijn fouten inzien en vooral begrijpen. Dit wil ik graag terugzien in de zelftoetsen van economie 1a.
- De stap voor stap uitleg over de berekeningen. De uitleg met behulp van grafieken.
- Stapsgewijs antwoorden bij inzichtelijke vragen. Zo wordt de redenering beter vastgezet bij degenen die de zelftoetsen invullen.
- Extra uitleg bij een fout antwoord.
- Één respondent heeft niet geantwoord op deze vraag.

Bijlage 4: tweede enquête studenten

Tweede enquête in verband met zelftoetsen in de cursus economie 1a (studenten).

De link naar het Google formulier: <https://forms.gle/rhekQLLJvQgGXXqA6>

Enquête 2: zelftoetsen in economie 1a

Heel erg bedankt om de zelftoetsen uit te testen! Om een beter beeld te krijgen over de positieve en negatieve punten heb ik deze enquête opgesteld.

Deze enquête is van groot belang, omdat ik zo de toetsen kan aanpassen aan de noden van jullie (de studenten).

*Vereist

1. Je bent student in... *

- Jaar 1
- Jaar 2
- Jaar 3

2. Hoeveel zelftoetsen heb je uitgetest? *

- Maximum 2
- Tussen 2 en 4
- Meer dan 4

3. Wat vond je van het aantal oefeningen? *

4. Wat vond je van de moeilijkheidsgraad? *

5. Wat vond je van de variatie in vragen? (soorten vragen) *

6. Wat vond je van de feedback bij een juist/fout antwoord? *

7a. Zouden de zelftoetsen een meerwaarde kunnen bieden op basis van jouw ervaring? *

- Ja
- Misschien
- Nee

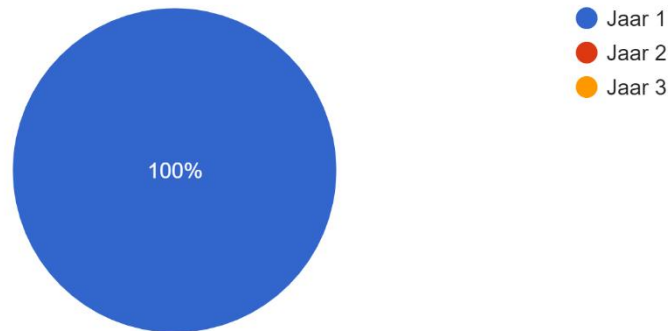
7b. Waarom zouden zelftoetsen wel/misschien/niet een meerwaarde kunnen bieden op basis van jouw ervaring? Leg uit. *

Bijlage 5: resultaat tweede enquête studenten

Resultaten van de tweede enquête in verband met zelftoetsen in de cursus economie 1a (studenten).

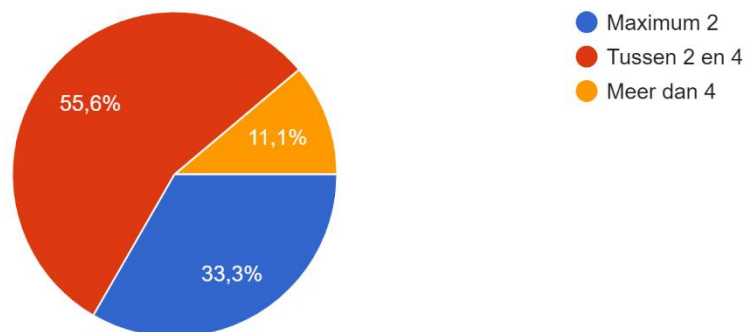
1. Je bent student in...

9 antwoorden

2. Hoeveel zelftoetsen heb je uitgetest?

9 antwoorden

3. Wat vond je van het aantal oefeningen?

- Niet voldoende om te ondervinden of je het echt snapt, beetje oppervlakkig.
- Oké.
- Voldoende. Het waren niet te lange testen waardoor je gemotiveerd bleef om ze te maken.
- Er waren genoeg oefeningen waar telkens een ander stukje van de leerstof aan bod kwam.
- Goed.
- Het is een aangename hoeveelheid oefeningen.
- Voldoende.
- Oké, niet te veel per toets.
- Zeker voldoende aantal vragen voorzien.

4. Wat vond je van de moeilijkheidsgraad?

- Het was oké, maar soms gewoon onduidelijk omdat er wel meerdere antwoorden juist zijn.
- Oké, maar meerdere antwoorden zijn mogelijk. Dit kan je best vermelden.
- De leerstof zat al wat verder, maar het ging nog redelijk goed. Te moeilijk is het zeker niet!
- De moeilijkheidsgraad was goed. Sommige oefeningen waren iets makkelijker en andere net wat moeilijker. Het compenseerde elkaar goed.
- Het was niet gemakkelijk, maar ook niet moeilijk.
- Ik vind de moeilijkheidsgraad perfect.
- Zeker niet te hoog. De moeilijkheidsgraad komt overeen met de moeilijkheidsgraad van de leerstof.
- Plus min.
- Niet te moeilijk als je de leerstof pas gestudeerd hebt.

5. Wat vond je van de variatie in vragen? (soorten vragen)

- Het was oké, maar er kan altijd wel nog meer variatie in zitten.
- Oké.
- Goed, soms meerkeuze, soms open vragen, soms berekenen. Dit zat zeker goed.
- Er is genoeg variatie.
- Goed!
- Soms meerkeuzevragen en soms open vragen. Soms moet je berekenen en soms zijn het theoretische vragen. Dit vond ik heel fijn.
- Er was voldoende variatie in de oefeningen.
- Ja, leuk.
- Fijn dat er veel variatie is. Zo wordt het niet eentonig.

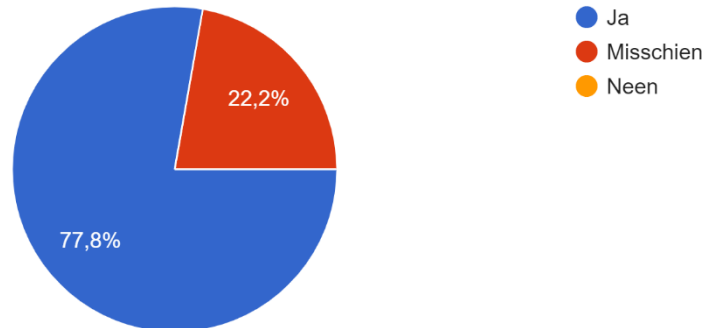
6. Wat vond je van de feedback bij een juist/fout antwoord?

- Goed!
- Oké.
- Soms schreef je een antwoord juist, maar op een andere manier. Natuurlijk kan je zelf achteraf kijken en zien dat het juist was.
- De feedback was goed. Door de extra uitleg weet je wat er fout is aan je antwoord.
- Zeer duidelijk!
- Bij de zelftoets over de sectoren schreef ik als antwoord 'primaire sector, secundaire sector, tertiaire sector en quartaire sector' en dit werd foutgerekend omdat het juiste antwoord 'primaire, secundaire, tertiaire en quartaire' is. Ook is Blackboard hoofdlettergevoelig. Ik vind dat het juiste antwoord heel duidelijk uitgelegd wordt.
- Ik vond het heel goed dat je stap voor stap de berekeningen corrigeerde.
- Goed.
- Zeer uitgebreide feedback. Heel erg goed uitgewerkt. Ook als je een fout in je berekening had, kon je bij de feedback makkelijk overlopen waar je fout zat en waar je aandacht aan moet besteden.

7a. Zouden de zelftoetsen een meerwaarde kunnen bieden op basis van jouw ervaring?

9 antwoorden

7b. Waarom zouden zelftoetsen wel/misschien/niet een meerwaarde kunnen bieden op basis van jouw ervaring? Leg uit.

- Het probleem met online toetsen is dat er vaak maar één antwoord juist is, omdat je dat vooraf al moet ingeven. Ik vind dit zo demotiverend, maar natuurlijk helpt het wel om jezelf te testen aan de hand van deze testen.
- Fijne manier om kennis te testen.
- Zo krijg je nog eens andere oefeningen dan uit het boek en weet je zeker dat je het kent.
- Je kan met de zelftoetsen testen waar je staat en aan welk stuk leerstof je nog wat meer moet leren/ inoefenen.
- Je kan zo te weten komen hoe ver je staat met je leerstof. Dit biedt zeker een meerwaarde tijdens het studeren voor het examen.
- Omdat je zo jezelf kan testen en kan oefenen. Ook is het fijn dat je het juiste antwoord en de berekeningen kan zien als je een fout maakt en niet nog moet zoeken waar je fout zit.
- Het is een goed middel om je kennis te testen. Bij fouten staat er een goede uitleg die zorgt voor verbetering binnen de eigen denkwijze.
- Zo kan je zien wat je al kent.
- Het is handig omdat je je kennis kan testen. Je weet wat er van je verwacht zal worden bij een echte toets/ het examen. Je weet ook of je al voldoende gestudeerd hebt of niet.